

Täysistunto

Torstai 2.12.2021 klo 16.00—20.36

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 20.36.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (16.00—17.58 ja 20.00—20.36) ja puhemies Anu Vehviläinen (17.58—20.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
opetusministeri Li Andersson
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydänkin paikalla olevia ministereitä ottamaan paikkansa ministeriaitiosta. Pyydän myös niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Jotta tähän kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysyjää, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu vain yh-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

delle ministerille. Välihuutojen osalta pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Nyt näyttää siltä, että voimme aloittaa.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys työvoimapalvelun aktiivimalli kakkosesta (Rami Lehto ps)

Suullinen kysymys SKT 218/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lehto.

Keskustelu

16.01 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Eduskunta äänestää lähipäivinä Marinin hallituksen aktiivimalli kakkosesta. Lähempi tarkastelu osoittaa, että kyseessä on viime hallituskaudella SAK:nkin vastustama Sipilän hallituksen aktiivimalli kakkonen uudella nimellä ja minimaalisin muutoksin. Mallin keskeinen sisältö on se, että työttömän on haettava tiettyä määrää ja tiettyjä yksilöityjä työpaikkoja työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Työnhaun epäonnistuessa sanktiot voivat olla aktiivimalli ykköistä kovemmat ja kovemmat kuin länsinaapuri Ruotsissa.

Me perussuomalaiset katsomme, että vaikeasti työllistyvä työtön tarvitsee ensisijaisesti yksilöllistä tukea, johon hallitus ei nyt varaa riittävästi resursseja. Malli ei paranna työttömien asemaa, vaan se ainoastaan lisää työnhakijoiden ja järjestelmän byrokratiaa. Hyvä hallitus, aiotteko korjata esityksen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Haatainen.

16.02 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja pakottaa nyt palaamaan hieman taaksepäin edellisen hallituksen aktiivimalliin. Tuo aktiivimalli oli epäoikeudenmukainen siitä syystä, että työttömän ihmisen työttömyysturvaa leikattiin, mikäli hän ei onnistunut itse työllistymään. [Ben Zyskowitz: Te puhutte eri aktiivimallista!] Se oli väärin, ja tämä aktiivimalli on hallituksen, tämän hallituksen toimesta, Rinteen ja Marinin hallituksen toimesta lakkautettu, poistettu päiväjärjestyksestä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Eri nimi!]

Olemme lähteneet kasaamaan tätä uudistusta pohjoismaisesta mallista käsin, eli haluamme nyt tuoda työttömän tueksi riittävästi palvelua: tapaamisia TE-toimiston virkailijan kanssa heti työttömyyden alkuvaiheesta lähtien. On todettu, että se on myös työllisyyttä parhaiten edistävä asia. Sen lisäksi näitä sanktioita, joihin viittasitte, tullaan merkittävästi vähentämään tällä uudistuksella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tähän aiheeseen liittyen, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Lehto jatkaa.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

16.03 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen uudelleen nimetty aktiivimalli kakkonen pakottaa työvoimaviranomaiset kaavamaisesti haastattelemaan työnhakijat, vaikka tapaamiset pitäisi räätälöidä asiakkaan tarpeiden mukaan. Kaavamainen ja alistava menettely johtaa siihen, että työnhakijoita ei kohdella yksilöinä, vaan he joutuvat ainoastaan valvonnan kohteiksi. Heille, jotka työllistyisivät muutenkin nopeasti, valvonta ei tuo työnhakuun helpotusta vaan lisää byrokratiaa. He, jotka tarvitsisivat lisää tukea, eivät saa tarvitsemaansa tukea, koska viranomaisten aika kuluu käyttämiseen ja kuulusteluihin. Meidän perussuomalaisten mielestä painopisteen pitäisi olla osaamisen kehittäminen ja työllisyyden pysyvyys.

Hyvä hallitus, kumpi teille on tärkeämpää: työnhakijoiden tukeminen vai heidän valvontansa? Jos tukeminen, miksi tuotte eduskunnalle aktiivimalli kakkosen, jonka painopiste on työhakemustehtailun [Puhemies koputtaa] valvonta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haatainen.

16.04 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä pohjoismainen malli lähtee siitä liikkeelle, että siinä nimenomaan yksilöllisesti räätälöidään tuki, mutta siinä on myös tämä velvoittava elementti, eli tässä käännetään niin päin, että työn itse hakee sellaisia työpaikkoja, joihin hän oletettavasti paljon paremmin työllistyy. Eli poistamme sen ajattelutavan, että yksinomaan TE-toimisto osoittaa näitä paikkoja, joihin hänen pitäisi hakea. Tässä tapahtui paljon ongelmia sen suhteen, että TE-toimisto ei aina voi tietää sitä, millainen tämä työttömän työnhakijan osaaminen on, jolla hän voisi työllistyä. Eli tämän mallin tarkoitus on nimenomaan tukea työtöntä.

Pahoittelen sitä, että olette ymmärtänyt näin takaperoisesti sen asian, että viidentenä päivänä työttömään otetaan yhteyttä ja hänelle tehdään alkukartoitus. Kahden viikon kuluttua sitten käydään uudelleenkeskustelu siitä, miten hän on tämän työttömyytensä kokenut ja mihin hän pystyisi hakemaan, ja autetaan häntä löytämään myös tiensä palveluihin. [Puhemies koputtaa] Jos te tätä pidätte kontrollina, niin pahoittelen sitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Slunga-Poutsalo.

16.06 Riikka Slunga-Poutsalo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otetaan esimerkki: Tuore ylioppilas ei ole saanut kesätöitä, eikä hänen jatko-opiskelupaikkansa ole vielä varmistunut. Hän joutuu ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi. Hänen ensisijainen tavoitteensa ei ole kuitenkaan työllistyä kokopäiväisesti vaan päästä opiskelemaan. Tämä työnhakumalli ei tunnista tällaista tilannetta vaan pakottaa jatko-opintoihin hakenneen opiskelijan työkkärin haastatteluihin joka toinen viikko ja hakemaan neljää työpaikkaa kuukaudessa, kunnes opiskelupaikka varmistuu. Aktiivisuuden ja työnteon lisääminen on ehdottomasti kannatettava asia. Ei voi kuitenkaan olla ajattelematta, aktivoidaanko tässä nyt oikeita tahoja. Mallista tuli niin monimutkainen, kaavamainen sekä tarkkaan säännelty, ettei minkäänlainen soveltaminen, mikä taas on ideana kuntakokeiluissa, ole juurikaan mahdollista. Arvoisa hallitus, arvoisa ministeri, miten tässä näin kävi? Eikö tarkoitus ollutkaan helpottaa työntekijöiden ja työnantajan kohtaamista?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haatainen.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

16.07 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nimenomaan tässä on tarkoitus tukea sitä, että työntekijä ja työnantaja kohtaavat. Meillähän on tällä hetkellä valtava kohtaanto-ongelma ja työvoimapula, ja tämä pohjoismainen työvoimapalvelumalli jos mikä osuu nyt oikeaan kohtaan siinä, että työttömiä ihmisiä voidaan entistä paremmin auttaa siinä, että he voivat löytää itselleen sopivaa työtä. Pohjoismaisissa tutkimuksissa on todettu, että nimenomaan tällä palvelulla, sillä, että työtöntä kohdataan, että asiakaspalvelu toimii ja saa riittävästi tukea siinä alkuvaiheessa työttömyyttä, on myös työttömyyttä lyhentävä vaikutus, ja se merkitsee tietysti sitä, että tulee myös säästöjä siitä, että työttömyysjaksot lyhenevät.

Mitä tulee näihin nuoriin, jotka hakevat töitä: Minä luulen, että nuorelle on kuitenkin kaikkein parasta, että hän pääsee joko työhön tai opiskelemaan. Jos tämä kyseinen yliopilas löytää opiskelupaikan, totta kai hän menee sinne opiskelemaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkynen, Jukka.

16.08 Jukka Mäkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen aktiivimalli kakkonen vaatii 1 200 virkamiehen palkkaamista työvoimatoimistoihin. Monen kansalaisen mielestä kyseessä onkin suuruudenhullu suunnitelma, jossa hallitus luulee, että lisäämällä työvoimatoimistojen virkamiehiä työllisyys lähtee nousuun.

Onko hallitus edes ajatellut, miten se aikoo lisätä verotuloja tuottavia työpaikkoja yksityiselle sektorille? Arvoisa aktiivimalli kakkosen vastuuministeri Tuula Haatainen, kysyn nyt selkeällä suomen kielellä: työllistyykö aktiivimalli kakkosessa muita kuin virkamiehiä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haatainen.

16.09 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tälle on arvioitu ihan valtiovarainministeriössä merkittävät työllisyysvaikutukset. Kyllä ne liikkuvat yli 1 200:ssa: se on lähempänä 10 000:ta, mitä tällä odotetaan saatavan työllisyysvaikutusta.

Hallitus perustaa tämän päätöksensä nimenomaan tutkittuun tietoon. Meillä on siis pohjoismaista tutkimusaineistoa, kansainvälistä tutkimusaineistoa siitä, että nimenomaan satsaamalla tähän alkuvaiheeseen... Työttömään heti työttömäksi jäätyään otetaan yhteyttä, hänen tilanteensa kartoitetaan, hänen kanssaan keskustellaan, ja sitten hän itse ryhtyy näitä työpaikkoja hakemaan, ja kahden viikon välein kolmen kuukauden ajan hänellä on mahdollisuus saada tukea tähän työllistymisprosessiinsa.

Tällä hetkellä viesti nyt esimerkiksi kuntakoikeilusta, kun on tämä massatyöttömyys ollut, on ollut se, että näiden työttömien ihmisten kritiikki on se, että kukaan ei ota yhteyttä. Kukaan ei soita, ei kysy. Tähän me halutaan muutos, ja sillä on myös [Puhemies koputtaa] se työllisyysvaikutus suurin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen.

16.10 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä Suomen talouden ehkä suurin haaste on työvoimapula: 43 prosenttia työnantajista sanoo, että riittävästi työvoimaa ei ole tarjolla. Tässä tilanteessa on käytettävä uusia keinoja. Kokoo-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

mus on työn puolue, ja eilen vaihtoehtobudjettikeskustelussa tuntui, että taidamme olla ainoa työväenpuolue.

Mutta palatakseni tähän kysymykseen: On totta, että tämä malli on kaavamainen ja siinä on tiettyjä haasteita, mutta on erittäin tärkeää myös, että ihmiset hakevat uutta työtä myös eri toimialoilta kuin mistä he ovat jääneet työttömäksi, jotta työpaikat saadaan mahdollisimman nopeasti täytettyä. Mutta tämä ei yksin riitä, pitää tehdä muutakin. Me haluaisimme panostaa enemmän, 20 miljoonaa euroa enemmän, tämän mallin toteutukseen, mutta haluamme tehdä myös muuta. Oletteko valmiita korottamaan ulosoton suojaosaa, [Puhemies koputtaa] jotta se kannustaa ylivelkaantuneita työllistymään? [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä kysymys! Perussuomalaiset kannattavat!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Henriksson.

16.11 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on teettänyt myös selvityksen tästä, millä tavalla voidaan parantaa ulosottovelallisen tilannetta, ja se selvitys on myös ollut lausuntokierroksella. Me käydään nyt lävitse sitä, millä tavalla tässä kannattaa edetä. Pelkästään ulosoton suojaosuuden nostaminen saattaa johtaa siihen, että ne, jotka siitä hyötyvät, ovat ne, joilla on suuremmat tulot, eivätkä välttämättä ne, jotka tarvitsisivat sitä tukea eniten. On arvioitu, että työllisyysvaikutukset ovat hyvin pieniä. Tällä hetkellä me tulemme nyt käymään jatkossa keskusteluja siitä, millä tavalla tällä saralla edetään. On tulossa muutos, mutta se, minkälainen muutos eksaktisti, on vielä avoinna, ja siihen palataan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Purra.

16.12 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esittelemä malli on tehoton. Se lisää byrokratiaa, mutta se ei ole hyödyllinen sen paremmin työnhakijan kuin työnantajankaan kannalta. Se lisää ihmisiä nimenomaan TE-palveluihin, mutta muuten se ei lisää työn kannustavuutta, se ei lisää työpaikkoja eikä ylipäänsä helpota tätä meidän tilannetta. Työmarkkinoilla suurin ongelma tällä hetkellä on kohtaanto, ja valitettavasti työ ei tässä maassa suinkaan aina kannata, vaikka sitä juhlapuheissa muistetaan aina mainostaa.

Tiedustelin arvoisalta hallitukselta: oletteko valmiita lisäämään suomalaisten ihmisten käteenjääviä tuloja perussuomalaisten esittämien mallien mukaisesti ja siten kannustamaan ihmisiä töihin myös matalammille palkka-asteille?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.13 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeää keskustelua työllisyydestä ja työstä varsinkin aikana, jolloin Suomessa on eri puolilla maata työvoimapula. Sekä julkisella sektorilla, vaikkapa hoitajien parissa, että monilla yrityksillä olisi kipeästi tarvetta työntekijöille. Siksi kaikki kannusteet työntönteon vastaanottamiselle ja myös työntekijän ja työpaikan kohtaamiselle ovat tarpeen.

Hallitus on pohdiskellut vuoden 23 osalta mahdollisuuksia tehdä kevennyksiä ansiotulo- ja verotukseen. Päätöksiä siitä ei ole tehty, ja haluan huomauttaa, että ikään kuin työllisyystoimena, kannusteena vastaanottaa työtä, tuo on arvioitu monissa tutkimuksissa aika tehok-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

tomaksi. Sen sijaan tukena kasvupolitiikalle talouden pyörien pitämisessä pyörimässä myös silloin, kun kasvu näyttää hiipuvan, sillä varmasti olisi vaikutusta.

Siis vastaisinko näin: emme sulje pois ajatusta, että yhtyisimme tuohon näkemykseen, ja siitä olen aivan varma, että kyllä, työnteon pitää olla [Puhemies koputtaa] kannattavaa myös niin, että palkasta jää käteen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

16.14 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin kaikki tiedämme, niin työmarkkinoilla on tällä hetkellä työvoimapulaa mutta myöskin iso kohtaan-to-ongelma. Meillä on myöskin sosiaaliturvassa paljon sellaisia kannustinloukkuja, jotka estävät monta kertaa työtöntä vastaanottamasta osa-aikaista tahikka lyhytaikaista työtä.

Tällä hetkellä meillä on tuon koronan takia ollut voimassa työttömyysturvassa tämmöinen suojaosan korotus 500 euroon, mutta hallitus ei ole tehnyt esitystä sen jatkamisesta. Sen sijaan kristillisdemokraatit ovat tehneet esityksen. Meidän vaihtoehtobudjetissa me haluaisimme, että tuo työttömyysetuuden suojaosa jatkuisi ja sitä kautta yhä useamman työttömän kannattaisi lähteä työmarkkinoille, saada jalka sinne työmarkkinaan ja sitä kautta parantaa omia työllistymismahdollisuuksiaan.

Arvoisa hallitus, aiotteko te tehdä esityksen siitä, että tämä työttömyysetuuden suojaosa jatkuisi myöskin ensi vuonna?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Olkaa hyvä.

16.16 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näen erittäin tärkeänä sen, että kun kohdataan työn ajoissa, niin voidaan havaita myös esimerkiksi puutteet työkyvyssä tai osaamisessa ja ohjata ihminen oikeisiin palveluihin, tuen piiriin, koulutuksen piiriin kenties ja huomata niitä tarpeita, mitä ihmisellä on, ja siten myös ehkäistä pitkäaikaistyöttömyyttä.

Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvan ja palkkatulojen yhteensovittaminen ja sitä kautta kannustinloukkujen purkaminen on tämän hallituksen tavoite, ja se on ollut monen aiemman hallituksen tavoite, ja siinä on vuosien saatossa edetty. Vielä tällä hallituskaudella tullaan etenemään esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeen lineaarisen mallin kautta, joka on tarkoitus ensi vuonna eduskunnalle esitellä.

Mutta, arvoisa puhemies, mitä tulee tähän suojaosan korotukseen, niin sille ei ole varattu rahoja ensi vuoden budjettiin. Se keino maksaa, mutta totta kai on arvioitava kokemuk-
sia tästä suojaosan korotuksesta ja harkittava, mitä sille jatkossa kenties tehdään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tavio.

16.17 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä aktiivimalli kakkonen on byrokratiaa, ja se on työttömien turhaa kyykytystä. — Opposition kansanedustajana, Sanna Marin, ilmoititte ennen viime eduskuntavaaleja, että olette valmiita perumaan aktiivimallin. [Välihuutoja] Nyt ajatte itse aktiivimallin läpi. — Oppositiossa SDP:n ryhmänjohtaja Antti Lindtman julisti täysistunnossa 2018, että perumme aktiivimallin ja luovumme byrokraattisesta aktiivimallista ja työvoimapolitiittisista karensseista, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] ja nyt te ajatte itse aktiivimalli kakkosen läpi. Samoin oppositi-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

ossa vasemmistoliitto lupasi kirjallisella vetoomuksella, että se ei hyväksy aktiivimalli kakkosta, ja nyt te ajatte itse aktiivimalli kakkosen läpi. Miten te voitte pokerinaamalla väittää, että te ette luo näitä uusia ehtoja, jotka työttömän työnhakijan tulee täyttää, ettette te leikkaa hänen etuuksiaan? Kuinka te kehtaatte? [Oikealta: Kylmää politiikkaa!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja pääministeri Marin.

16.18 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tavio, me purimme aktiivimallin. Se päätös on tehty. Aivan kuten sosiaalidemokraatit lupasivat, aktiivimalli purettiin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Nyt oli aivan sama sisältö!] Nyt me rakennamme uudenlaista, pohjoismaista palvelumallia, jossa työttömän palvelut ja tuki mutta myös velvollisuudet kulkevat käsi kädessä. Tämä malli on oikeudenmukainen, ja se tukee työtöntä työnhakijaa [Hälinää — Puhemies koputtaa] löytämään uutta työtä, kouluttautumaan, saamaan riittävästi palveluita työn saamisen tueksi. Tämä on oikeudenmukainen malli, ja sen takana koko hallitus seisoo.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Pekonen.

16.19 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella perussuomalaiset veivät läpi epäoikeudenmukaisen aktiivimallin, jonka tämä hallitus todella ensi töikseen purki. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Siinä aktiivimallissa työnhakijan tuli olla työssä tai osallistua palveluihin, jotta työttömyysturvan määrää ei olisi alennettu. Ei riittänyt se, että työn työnhakija olisi hakenut vaikka sataa työpaikkaa, vaan jos työpaikkaa ei saanut, aktiivimalli leikkasi työttömältä työttömyysturvaa. Ei tätä pohjoismaista työvoimapalvelumallia voi aktiivimalliksi kutsua hyvällä tahdollakaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä voi!] Tässä pohjoismaisessa työvoimapalvelumallissa työnhakija ei menetä työttömyysetuuttaan eikä sen määrää alenneta, jos työnhakija on hakenut työmahdollisuuksia ja toteuttanut työllistymissuunnitelmaansa. Arvoisa ministeri Haatainen, olisin vielä kysynyt teiltä: millaisia konkreettisia tukitoimia työttömälle työnhakijalle tämän mallin myötä tulee?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haatainen.

16.20 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä malli perustuu nimenomaan siihen ja on hyvä siinä, että heti alkuvaiheessa, viidentenä päivänä, käydään tämä kartoitus läpi työttömän kanssa, mikä hänen tilanteensa on. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ihan niin kuin Sipilän mallissa!] Jos hänellä on esimerkiksi tarvetta koulutukseen, lisäkoulutukseen, täsmäkoulutukseen, tai jos hän ajattelee, että hänen menetetty työpaikkansa on sellaisella alalla, jolla ei kerta kaikkiaan enää töitä löydy, niin hänelle voidaan myös räätälöidä koulutuspolku, niin että hän pääsee opiskelemaan uuden ammatin.

Sen lisäksi meillä on ihmisillä erilaisia tilanteita. Monella on sairautta taustalla ja voi olla kuntoutustarpeita, ja tässä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa, tulevien hyvinvointialueiden kanssa, on tosi tärkeää yhteistyö, niin että pääsee myös kuntouttavaan työtoimintaan ja saa itselleen enemmän valmiuksia ja mahdollisuuksia työllistyä vapaille työmarkkinoille.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Sitten meillä on myös osatyökykyisiä, joilla on vaikeuksia työllistyä, joten valmisteilla on tämä Työkanava Oy, [Puhemies koputtaa] jonka kautta tarjoutuu myös heille aivan uudenlaisia mahdollisuuksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt edustaja Taimela.

16.21 **Katja Taimela sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan alkuun täytyy perussuomalaisille ja jopa kokoomukselle todeta, että pohjoismainen työvoimapalvelumalli ei ole aktiivimalli kakkonen. [Oikealta: On!] Tästä salista on aivan turha lähettää sellainen viesti, että tämä on joku viime vaalikauden aktiivimalli kakkonen. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Nyt tällä hetkellä tavoitteena on kehittää työnhakijoiden palveluja niin, että jatkossa on nykyistä enemmän kasvokkain tapahtuvaa henkilökohtaista palvelua, joka sitten myös aidosti tukee siinä työhaussa ja työllistymisessä. Ja mikä tässä on tärkeää, tässä uudistuksessa mahdollisista laiminlyönneistä johtuvien korvauksettomien määräaikojen kestoa porrastetaan ja niitä muutetaan nykyistä kohtuullisemmiksi.

Sitten myös yksi tärkeä juttu: Koska valiokunnassa tästä asiasta kuulumme, tähän valmisteltuun hallituksen esitykseen tehtiin yksi hyvin tärkeä muutos. Työnhakuvelvollisuus voidaan jättää asettamatta, ellei työnhakijan haettavissa ole sellaisia työmahdollisuuksia, joihin hän voisi työllistyä, [Puhemies: Ja kysymys!] kun otetaan huomioon hänen työkokemuksensa. [Puhemies koputtaa] Jotta työllisyyspalveluissa onnistutaan, kunnat ja TE-toimistot vaativat siihen hallitukselta tukea. Tuleehan sitä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No, tulihan se sieltä, se kysymyskin. — Ministeri Haatainen.

16.22 **Työministeri Tuula Haatainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä edustaja Taimela on aivan oikeassa, että nyt tulee tukea työttömälle. [Välihuutoja oikealta] Kaikki ne TE-toimiston virkailijat, jotka lisää palkataan, ja olemassa olevat tulevat tekemään, pystyvät tekemään entistä paremmin sitä työtään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei ole resursseja!] Tähän saakkahan heidän taakkansa on ollut aivan kohtuuton, siellä on ollut liian vähän ihmisiä tukemassa, auttamassa työttömiä löytämään uusia työmahdollisuuksia.

Minusta tämä on aika erikoinen keskustelu nyt tästä koko kokonaisuudesta kaiken kaikkiaan. Ehkä oppositiota harmittaa se, että me olemme purkaneet, poistaneet sen epäoikeudenmukaisuuden lakkauttamalla aktiivimallin ja luomalla tilalle uuden, joka, totta kai, myös velvoittaa ihmistä hakemaan aktiivisesti töitä, eihän siitä ole kysymys, mutta tämä ei ole sanktioiden puolesta epäoikeudenmukainen, vaan sanktiot lievenevät ja ihmistä ei rangaista siitä, että hän ei ole löytänyt työpaikkaa, joka oli sen aikaisemman, teidän aktiivimallin, perusteellinen virhe.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Zyskowicz.

16.24 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeriön ja eduskunnan tietopalvelun puolueettomien asiantuntija-arvioiden mukaan kokoomuksen vaihtoehtobudjetti toisi Suomeen yli 100 000 työllistä lisää. Samalla teemme kuitenkin oikeudenmukaisia parannuksia työttömyysturvajärjestelmään. [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

vasemmalta] Nykyisin ansiosidonnaista päivärahaa saavat vain kassaan kuuluvat, vaikka kaikki palkansaajat joutuvat kassasta maksamaan eli joutuvat ansiosidonnaista työttömyysturvaa rahoittamaan. Esitämme vaihtoehtobudjetissa 182 miljoonaa euroa, jotta ansiosidonnainen ulotettaisiin koskemaan kaikkia työttömiä. Viime kesänä kaikki hallituspuolueet kannattivat tätä kokoomuksen uudistusta. Kysyn: milloin saamme tästä esityksen eduskuntaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Olkaa hyvä, ministeri Sarkkinen.

16.25 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kehotan kaikkia työntekijöitä liittymään kassaan ja siten pääsemään jo nykyjärjestelmässä ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin, mikäli työttömyys koittaa. [Oikealta: Köyhällä ei ole varaa!]

Arvoisa puhemies! Selvitämme hallitusohjelman mukaisesti kysymystä siitä, laajennetaanko kassaan kuulumista tai ansiosidonnaista työttömyysturvaa kaikille työntekijöille, ja sitten kun on tehty tätä selvitystyötä, voidaan vetää johtopäätöksiä. Kyse ei ole aivan yksinkertaisesta asiasta.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa on myös huomattavia leikkauksia ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan ja myös se, että ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta ei enää jatkossa kertyisi eläkettä, joten pidän aika erikoisena linjaanne, että toisaalta haluatte ulottaa kaikille ansiosidonnaisen työttömyysturvan mutta samalla leikata sitä rajusti, eli hieman epä johdonmukainen on ehkä [Puhemies koputtaa] tämä kokoomuksen linja tässä suhteessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt vielä tästä aihealueesta edustaja Lehto.

16.26 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin haluan vastata hättääntyneelle vasemmistolle: perussuomalaiset vastustivat myös aktiivimalli ykköstä, ja viime kaudella äänestimme aktiivimalli ykköstä vastaan. [Välihuutoja vasemmalta]

Arvoisa puhemies! Sipilän hallituksen silloinen työministeri Jari Lindström on todennut: ”Marinin hallitus on kopioinut aktiivimalli kakkosen edellisen hallituksen suunnitelmista. Reilua olisi, että tämä myös tunnustettaisiin. Pohjoismaisen työnhaun malli on lähes sanasta sanaan edellisen hallituksen esittämä aktiivimalli kakkonen. Eroja on korkeintaan joissakin sävyissä.”

Arvoisat entiset työväenpuolueet hallituksessa: Muuttuuko teidän viime kaudella haukkumanne aktiivimalli kakkonen hyväksi, jos sitä kutsuu eri nimellä? Kyllä vai ei?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haatainen.

16.27 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä teidän aktiivimalli kakkonen, josta puhutte, johtuu siitä, että teillä oli aktiivimalli ykkönen, joka oli epäoikeudenmukainen — jossa siis työttömyysturvaa leikattiin, [Välihuutoja] vaikka ihminen haki töitä mutta ei pystynyt työllistymään — ja tämän aktiivimallin... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haataisella puheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

...Rinteen hallitus poisti, ja Sanna Marinin hallitus on tällä linjalla jatkanut, että me valmistelemme pohjoismaisen työvoimapalvelumallin, jossa ei ole tällaisia epäoikeudenmukaisia elementtejä.

Mutta kyllä, tässäkin mallissa työtön hakee töitä, ja se on edellytys. Hänelle tehdään työllisyysuunnitelma, ja sen suunnitelman mukaisesti sitten hän itse hakee työpaikkoja. Samanaikaisesti hän tulee saamaan nyt merkittävästi enemmän palveluja siihen työttömyyden alkuvaiheeseen — eli viidentenä päivänä alkuhaastattelu ja kahden viikon välein tapaamiset. [Puhemies koputtaa] Lisäksi tähän tullaan myös lisäämään erilaisia palveluita, kuten koulutusta — lisäkoulutusta, täsmäkoulutusta — ja kuntouttavia palveluita, [Puhemies koputtaa] jotta hänen työllistymisensä mahdollistuu.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys tieteen ja tutkimuksen rahoituksesta (Kai Mykkänen kok)

Suullinen kysymys SKT 219/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraava aihealue. — Edustaja Mykkänen.

Keskustelu

16.28 **Kai Mykkänen kok:** Arvoisa puhemies! Vallitsee yksimielisyys siitä, että tieteen ja tutkimuksen panokset on käännettävä kasvuun hyvinvointimme turvaamiseksi. Se on tie osaamisvetoiseen kasvuun. Se on edellytys teollisuuden investoinneille maahamme. No, mitä tekee hallitus? Käyttää miljardien pysyvät menolisäyksensä aivan muualle. Lisävelasta huolimatta tieteen rahoitus kääntyy nyt laskuun, ja julkisen talouden suunnitelmassa hallitus kohdistaa tieteeseen historialliset leikkaukset vuodelle 2023 — teidän valintojenne takia. Voitte vaihtaa suuntaa. Kokoomuksen vaihtoehtobudjetti näyttää, että tutkimusrahojen leikkaukset voi perua ilman menokehysten rikkomista, jos on rohkeutta valintoihin. Kysynkin, valtiovarainministeri Saarikko: oletteko valmiit tekemään valinnan tieteen hyväksi [Puhemies koputtaa] kehyksiä kunnioittaen vai hyväksyttekö hallituksen arvovalinnan leikata tutkimuksesta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt leikkaa. — No niin, ja ministeri Saarikko.

16.30 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan edustaja Mykkäsen ja kokoomuksen kysymykseen kahdella eri osalla.

Ensinnäkin tämän hallituksen aloittaessa me teimme merkittäviä lisäpanostuksia korkeakoulutukseen. Koulutuksen perusrahoitusta, jolla on suora yhteys myös tutkimukseen, vahvistettiin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen osalta pysyvällä rahoituksella. Tämä oli merkittävä arvovalinta suomalaisen korkeakoulutuksen puolesta. Lisäksi koulutuksen aloituspaikkoja on lisätty 10 000:lla. Sekin on viesti sen puolesta, että meillä on tulevaisuuden tutkijoita ja vapaampi väylä korkeakouluihin. [Sari Sarkomaa: Pätkärahalla!]

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Toinen kokonaisuus liittyy korona-aikaan. Korona-aikana on tehty merkittäviä satsauksia tieteeseen ja tutkimukseen, ja näitä erillispanostuksia tullaan jatkamaan myös kestävä kasvun ohjelmassa, joka on koronan jälkitoimi EU:n yhteisellä elvytysratkaisulla.

Sitten kolmas kokonaisuus, edustaja Mykkänen, liittyy siihen, mistä olemme yhdessä vastuussa. [Puhemies koputtaa] Parlamentaaraisesti tutkimus- ja kehityspanoksia pohditaan parhaillaan, ja teillä on mahdollisuus tuohon työhön vaikuttaa tulevaisuuden panoksin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on aika täyttynyt, ja ne edustajat, jotka tästä aihealueesta haluavat esittää kysymyksiä paikalla oleville ministereille, olkaa hyvät. — Ja ministeri, edustaja, entinen ministeri Mykkänen jatkaa, olkaa hyvä.

16.31 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulimme selityksiä, emme valitettavasti tekoja. Hyvä hallitus, te kyllä pystytte parempaan.

Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa me näytämme, miten tieteen ja tuotekehityksen rahoituksen voisi kääntää nousuun ilman Saarikon vartioimia menokehysten rikkomisia. Me panostaisimme tutkimukseen ja tuotekehitykseen 200 miljoonaa euroa vuosittain lisää. Te käännätte nyt päinvastaisesti tieteen ja tutkimuksen rahoituksen laskuun. Lisäksi pääomittaisimme korkeakouluja miljardilla.

Te olette laittaneet asiat erilaiseen tärkeysjärjestykseen. Opetuspaikkoja on tullut lisää, mutta tieteen ja tutkimuksen rahoitus kääntyy nyt rajuun laskuun. Väliaikaisista menolisäyksistäkin tieteeseen on riittänyt vain murusia, ja nyt tosiasia on, että hallitus on leikkaamassa pysyvää tieteen rahoitusta yli 100 miljoonaa euroa vastoin lupauksianne.

Arvoisa tiedeministeri Kurvinen, oletteko edes te taistelijaluonne? Oletteko valmis tulemaan [Puhemies koputtaa] kokoomuksen vaihtoehtobudjetin linjalle ja panostamaan tieteeseen ja tuotekehitykseen? [Ben Zyskowicz: Kurvinen kentälle! Nyt stoalaisella tyyneydellä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika on täyttynyt. — Ministeri Kurvinen siirtyy eturiviin.

16.33 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herera puhemies! Olen todella tyytyväinen siitä, että tässä salissa keskustellaan tieteestä ja tutkimuksesta, sillä tapahtuipa tulevaisuudessa mitä tahansa, osaamiseen ja sivistykseen Suomi nojaa, ja sillä me ollaan aina pärjätty.

Toisin kuin edustaja Mykkänen tässä väittää, tämän vaalikauden jäljiltä tieteen kokonaisrahoitus tulee olemaan korkeammalla tasolla kuin ennen kuin aloitimme tämän työn. On huomionarvoista, että ei pidä puhua vain Suomen Akatemian sinänsä äärettömän tärkeästä tiederahoituksesta, vaan myös yliopistojen perusrahoituksella on merkitystä tähän tieteen rahoituksen kokonaisuuteen. Ensi vuodelle ei ole tulossa nyt Suomen Akatemialle veikkausvoittovarojen putoamisesta johtuvia leikkauksia, mutta vuosi 23 näyttää hyvin haasteelliselta.

Kokoomus on myös mukana parlamentaarisessa työryhmässä, missä pohditaan sitä, millä tavalla Veikkauksen tuotot jatkossa hoidetaan, ja siellä on työ myöskin jo edennyt aika hyvin. Uskon myös, että kokoomus on jatkossa valmis allekirjoittamaan oman kantani, [Puhemies koputtaa] että laajennetaan korkeakoulutusta, ei supisteta niin kuin välillä teidän viesteistänne on tullut ulos.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Valtonen.

16.34 **Elina Valtonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä aika surullista kuulla, että hallitus kerta kaikkiaan vähentää tieteen ja tutkimuksen kokonaisrahoitusta. Toivottavasti kaikki suomalaiset nyt... [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Valtosella puheenvuoro.

...aidosti ymmärtävät, että nämä ovat arvovalintoja, että siitä huolimatta, että hallitus ottaa miljarditolkulla velkaa kautensa aikana, heillä ei riitä satsauksia tulevaisuuteen ja nimenomaan siihen henkiseen pääomaan, joka Suomea kannattelee.

Olisin kysynyt siitä, miten hallitus aikoo toimia kautensa aikana vielä siten, että nämä määrärahat saataisiin palautettua kuitenkin siten, että kehyksessä pysytään, ja miten Suomeen saataisiin niitä kaivattuja osaajia myös tieteen sektorille nykyistä paremmin. Miten esimerkiksi aiotte mahdollisesti myöntää oleskelulupia ja opiskelulupia henkilöille, jotka tulevat EU-alueen ulkopuolelta opiskelemaan Suomeen esimerkiksi yksityisiin korkeakouluihin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kurvinen.

16.35 **Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Erittäin tärkeä tavoite minusta eikä vain hallituksen tavoite vaan koko Suomen tavoite on se, että 2030 meillä olisi tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitus 4 prosentissa meidän bruttokansantuotteesta. Se on korkeampi kuin muun Euroopan unionin tavoite, erittäin kunnianhimoinen. Myös tässä työssä on mukana myös edustaja Valtosen oma puolue, kokoomuspuolue, ja se on myönteistä, että myös se työ on edennyt mukavasti. Kansanedustaja Matias Mäkynen suurimmasta puolueesta eduskunnassa, SDP:stä, on sitä johanut.

Erittäin tärkeänä pidän edustaja Valtosen tavoin sitä, että me saamme Suomeen lisää koulutus- ja tutkijaperäistä maahanmuuttoa. Hallituksen tavoitteena on se, että vuonna 2030 kolminkertaistaisimme, triplaisimme, kansainvälisten opiskelijoiden määrän 5 000:sta 15 000:een.

Arvoisa puhemies! Tällä kaudella aiemmat tiedeministerit ovat lisänneet 10 000 aloituspaikkaa korkeakouluihin. Minulla on nyt käsittelyssä koulutusvastuita ja aloituspaikkoja, ja minun tavoitteeni tiedeministerinä on laajentaa koulutusta ja tutkimusta koko Suomeen, ei keskittää ja supistaa, [Puhemies koputtaa] kuten joitakin puheenvuoroja kokoomuksen riveistä on tullut tässä viime vuosina.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Häkkänen.

16.36 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tutkimus- ja kehitysrahoitus on yhteinen asia, ja kuten pääministeri Marin on sanonut, se on Suomen talouskasvun kannalta tärkeimpiä asioita. Tämän takia herääkin vähän ihmetystä, minkä takia hallitus, joka ottaa nyt holtittomasti suut ja silmät täyteen velkaa, ei tätä asiaa ole hoitanut. Valtiovarainministeri sanoi eilen, että myös hallituksen velkakäyrä on punaisella.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Miten ihmeellä tätä asiaa ei ole hoidettu? Pääministeri on peräänkuuluttanut, että velkäsääntöjä pitäisi vielä höllentää ja löysentää, jotta saisi lisää velkaa, niin että tämä tutkimus- ja kehitysasia saataisiin hoidettua. Ei tarvitse. Kokoomus osoittaa vaihtoehtobudjetissaan, että ihan vastuullisella taloudenpidolla tämä asia saataisiin hoidettua.

Pääministeri Marin, voisitteko tutustua tähän kokoomuksen vaihtoehtoon ja tarvittaessa vähän vihjata myös sinne parlamentaariseen ryhmään, miten tämä asia hoidetaan ihan järkevästi vaikka muutamassa viikossa eteenpäin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin.

16.37 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on asettanut kunnianhimoisen tavoitteen siitä, että Suomen tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiopanokset nostettaisiin 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Tämä on erittäin kunnianhimoinen tavoite, ja se tulee vaatimaan noin 200 miljoonaa euroa julkista rahoitusta lisää joka vuosi. Sen vuoksi olemme käynnistäneet parlamentaarisen työn ja haemme parlamentaarista yhteisymmärrystä sille, että nämä panokset tullaan tulevina vuosina tekemään vuoteen 2030 mennessä. Myös yritykset ja elinkeinoelämä ovat peräänkuuluttaneet pitkäjänteistä näkymää tulevaisuuteen siinä, että nämä panostukset tulevat kasvamaan, ja itse pidän tätä erittäin tärkeänä, tuottavuuden parantamista koko Suomen kilpailukyvyn kannalta. Tämä tulee vaatimaan parlamentaarista sitoutumista. Seuraavissa hallitusohjelmaneuvoitteluuissa niiden puolueiden, jotka neuvottelevat, on ratkaistava — ja toivottavasti nuo puolueet, jotka noissa neuvotteluissa ovat, sitoutuvat siihen — että tämä lisärahoitus tulee seuraavalla hallituskaudella, ja toivottavasti saamme parlamentaarisen yhteisymmärryksen [Puhemies koputtaa] siitä, että aina vuoteen 2030 tämä rahoitus järjestyy.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Vähämäki.

16.38 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Jos oikein tuossa nopsaan katsoin, niin se leikkaus taisi olla jopa noin 140 miljoonaa, eli se täytyisi saada ensiksi lisää, jotta päästään edes edellisen vuoden tasolle, ja sitten siihen täytyy löytää jostain se 200 miljoonaa vuosittain. No, me emme puolueena kannata valtion omaisuuden myyntiä. Me olemme kuitenkin sivistyspuolue ja haluamme tukea t&k-toimintaa. Noin yleisellä tasolla t&k-panostuksia tulisi lisätä fiksusti, ja pitäisi löytää vaikka joitain keskeisiä isoja ekosysteemejä, joita voisi lähteä tukemaan. Olisivatko ne sitten akku- tai vetyteknologiat — tai mitä ne voisivat olla? Tähän hallitus voisi myös vastata.

Mutta kaikessa tutkimuksessa täytyisi olla jonkunlainen kaupallinen potentiaali, kuitenkin toki niin, että se tieteen autonomia säilytetään, mutta tiedettä pitäisi pystyä kaupallistamaan. Tämä on se avainkysymys: miten tähän päästään? Tätäkin haluaisin tiedustella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.39 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiede ja tutkimus — ilman niitä meillä ei esimerkiksi olisi niinkin nopeasti lopulta syntyneitä useamman aihion rokotteita, jotka ovat pelastaneet maailman avautumaan koronapandemian keskellä. Sivistyspuolue perussuomalaiset, [Välihuutoja perussuomalais-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

ten ryhmästä — Puhemies koputtaa] niin kuin itseänne nimititte, toivon, että tämä on varmasti kaikille tässä salissa selvää, kun puhumme sivistyksestä ja tieteestä: rokotteet ovat sen saavutus.

Mitä tulee rahoitukseen: Minusta olisi tärkeää, että myös kokoomus muistaisi, että tutkimuksen ja kehityksen panoksia ei ratkota vain julkisella rahalla, vaan myös yksityistä rahoitusta tarvitaan. On itse asiassa niin, että tuo täällä jo moneen kertaan mainittu todella vaativa kansallinen tavoite ei onnistu ilman vahvaa yksityistä rahoitusta. Julkisen rahoituksen pitää olla pitkäjänteistä ja ennustettavaa, niin kuin pääministeri äsken totesi, mutta tarvitaan myös yksityisen rahan liikkeelle lähtemistä.

Ja sitten huomautan, että kyllä, tieteenkin rahoituksesta tulee vaativampaa tulevaisuudessa, koska tieteen rahoituksesta [Puhemies koputtaa] merkittävä osa on tullut veikkausvoittovaroista, joiden tuloutus on pienenemään päin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Wallinheimo.

16.41 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen toden totta kävimme salissa läpi vaihtoehtobudjetit, ja hallitus tietenkin haukkui niitä tapojensa mukaan. Muun muassa sosiaalidemokraatit pitivät vaihtoehtoaamme sydämettömänä.

Toki tämä pistää pohtimaan, kuinka sydämettömiä ne sosiaalidemokraatit ovat muissa Pohjoismaissa, kun vievät pääministeripuolueenakin vieläkin kovempia työllisyysreformeja eteenpäin, vaihtoehtobudjettimme mukaisesti. [Oikealta: Oho!] Vai onko niin, että muissa Pohjoismaissa näillä uudistuksilla nimenomaan yritetään pelastaa hyvinvointiyhteiskuntaa tuleville sukupolville?

Arvoisa pääministeri, eikö teidänkin olisi aika tuoda samoja uudistuksia Suomeen, muun muassa ansiosidonnaisen porrastaminen, joista on hyviä kokemuksia muista Pohjoismaista, jotta ei tarvitsisi leikata esimerkiksi tieteestä? [Riikka Purra: Puhumattakaan maahanmuuttopolitiikasta!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin.

16.42 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässäkin salissa on useita kertoja käyty läpi, itse asiassa hallituksen juoksu työllisyystoimien näkökulmasta on varsin mittava ja merkittävä. Me teimme hallitusohjelmassa linjaukset päätöksistä, joilla lisäämme työllisyyttä 60 000:lla, ja tämän saavutimme, joten nostimme tavoitetta 80 000:een, ja tämänkin saavutimme, ja sen vuoksi vieläkin nostimme tavoitetta: ensi helmikuun puoleenväliin mennessä meidän on tarkoitus päättää toimista, joilla vahvistetaan julkista taloutta vielä 110 miljoonan euron edestä. Eli itse asiassa hallituksen toimet työllisyyden parantamiseksi ovat kyllä hyvin mittavia. Ne ovat olleet kunnianhimoisia, ja tätä työtä olemme koko hallituskauden tehneet ja tätä työtä edelleen jatkamme.

Mutta meillä on taloudessa tietenkin muitakin haasteita. Täälläkin tänään mainittu työvoimapula on itse asiassa yksi meidän tämän hetken talouskasvun suurimmista haasteista. Meidän pitää samanaikaisesti ratkaista kysymyksiä, jotka liittyvät osaavan työvoiman saatavuuteen ja tuottavuuden parantamiseen, johon myös tämä keskustelu tutkimus-, tuoteke-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

hitys- ja innovaatiopanostuksista liittyy. [Puhemies koputtaa] Nämä ovat yhteisiä haasteita, ja näiden eteen teemme töitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kulmuni.

16.43 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vaikka tämä hallitus on tehnyt erittäin paljon aktiivista työvoimapolitiikkaa, tietenkin niitten työllisyystoimien haaste on se, miten se työllisyyden tavoite on myös mennyt eteenpäin, kun on lisätty julkisia menoja. Sillä 75 prosentilla emme enää saa julkista taloutta tasapainoon, vaan se vaatii nyt korkeamman työllisyyden. Siksi on tietenkin hyvin tärkeää olla huolissaan myös siitä, mitä ministeri Saarikko sanoi: kuinka me pystymme kanavoimaan yksityistä rahaa, jotta voisimme sitten täyttää tutkimus-, kehitys- ja innovaatiomenot. Ne maat, jotka ovat saavuttaneet vaikkapa sen 4 prosenttia tki-menoista — Hollanti, Tanska, Ruotsi, mihin me yleensä vertaamme — ovat matalan työttömyyden maita, niissä on korkea työllisyys ja erittäin monipuolinen elinkeinoelämän rakenne. Kysymykseni hallitukselle siis on: jos me haluamme täyttää tämän lupauksen — satoja miljoonia euroja laitetaan lisää tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin — niin kuinka me saamme yksityisen sektorin laittamaan rahansa tähän maahan eikä johonkin näistä meidän kovista kilpailijamaistamme?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Lintilä.

16.44 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itse asiassa kyllä tätä rahaa pikkuhiljaa on tännepäin tulemassakin, mutta varmasti kaikein tärkeintä on se, että meillä on olemassa selkeä suunnitelma, selkeä näkymä, kuinka me edetään siihen 4 prosenttiin. Kaikki tietävät sen, että se ei tapahdu ilman, että meillä on yksityinen ja julkinen raha yhdessä. Se, miksi me tultiin aikoinaan alas sieltä 4:stä, johtui siitä, että Nokian rahoitus väheni merkittävästi. Tämä on se perussyy, joka on olemassa. Me nähdään tänä päivänä kuitenkin hyviä nousuja sille puolelle, ja täytyy sanoa, että esimerkiksi tänä päivänä meneillään oleva Slush-tapahtuma on sellainen, joka tuo myös sijoittajia näihin startup-yrityksiin mutta myös tänne tki-puolelle. Ainoastaan se, että meillä on mielenkiintoisia yrityksiä, maailman parasta osaamista, tuo myös tki-rahoitusta Suomeen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

16.45 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te hallituksessa puhutte aivan oikein siitä 4 prosentista bruttokansantuotteesta, mikä pitäisi olla sitten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiomenoihin. Se tarkoittaa noin kymmentä miljardia, mutta viime vuonna nämä tutkimus- ja kehittämismenot olivat 6,9 miljardia, ja siitä yritykset vastasivat, kuten täällä ministeri Saarikko aivan oikein totesi, lähes 70 prosentista. Ne lisäsivät panostuksia, mutta julkinen sektori pienensi panostuksiaan 3 prosenttia. Kysynkin, arvoisa hallitus: miksi te olette antaneet julkisen sektorin vähentää näitä tutkimus- ja kehittämispänsiöitä, vaikka te olette lisänneet budjetin määrärahoja 9,2 miljardia verrattuna Sipilän hallituksen viimeiseen budjettiin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kurvinen.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

16.46 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt en ihan ymmärrä edustaja Eestilän puheenvuoroa. Siis hyvä ajatus on ehdottomasti ja kannatan samaa ajatusta, että täytyy saada tki-menot ylöspäin. Mutta me emme ole kyllä leikanneet yhtään mitään tieteestä ja koulutuksesta tällä vaalikaudella. Päinvastoin voi sanoa, että olemme täyttäneet sen koulutuslupauksen, mitä on yli puoluerajojen ja kautta Suomen toivottu. Ollaan panostettu koulutukseen kaikilla tasoilla. Satoja miljoonia muun muassa yliopistojen perusrahoitukseen. Me ollaan laajennettu voimakkaasti korkeakoulutusta. On tullut Jyväskylään diplomi-insinöörikoulutusta, on tullut Ouluun psykologikoulutusta. Juuri annoin 3 miljoonaa yliopistokeskuksille, niin että me saadaan kaikki maakunnat mukaan tieteesen ja kehitykseen — 3 miljoonaa yliopistokeskuksille, kuudelle niistä, muun muassa Mikkeliin, Seinäjoelle ja Poriin. Jatkossakin aion laajentaa korkeakoulutusta ja alueellistaa korkeakoulutusta, jotta me saadaan myös julkista euroa siihen tki:hin.

Totean edustaja Eestilälle, että sehän on hyvä, että yritysmaailma vastaa tki:stä vahvasti. Meidän pitää päästä siihen, [Puhemies koputtaa] että yksi julkinen euro poikii kaksi tai kolme yksityistä tki-euroa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika on täynnä. — Edustaja Suomela.

16.47 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opiskelijoiden toimeentulo on jo entuudestaan tiukilla aiempien heikennysten myötä. Nyt kokoomus tiputtaisi opiskelijat entisen opintotuen asumislisän piiriin, mikä oli vähän yli 200 euroa kuu-kaudessa.

Opiskelijoiden tilanne on koronakriisin myötä entistä ahtaampi. Yhä useampi kärsii esimerkiksi mielenterveyden häiriöistä, ja näissä toimeentulo-ongelmat ovat yksi yleisimpiä taustasyitä. Kysyisinkin asianomaisilta ministereiltä: miten hallitus tukee opiskelijoiden hyvinvointia ja toimeentuloa etenkin koronakriisin myötä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kurvinen ensimmäisenä nosti kätensä ylös.

16.48 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa her-ra puhemies! Edustaja Suomela kiinnittää huomiota erittäin tärkeään asiaan. Kun tämä koronakriisi lähti liikkeelle, me olimme eniten huolissamme ikäihmisistä, perustellusti, mutta kyllä tässä, arvoisat edustajat, on käynyt niin, että kalleimman hinnan tästä kriisistä ovat maksaneet nuoret sukupolvet, nuoret ja opiskelijat. Tämä meidän pitää tiedostaa.

Hallitus on panostanut kaksi kertaa 6 miljoonaa euroa korkeakoulujen hyvinvointihankkeisiin, joka kattaa kaikki korkeakoulut, eli kaikki korkeakouluopiskelijat ovat siinä mukana, ja olen vahtinut tarkkaan, että se työ nyt jatkuu ja etenee siellä.

Lisäksi olemme taloudellisesti pystyneet tällä vaalikaudella panostamaan myös opiskelijoihin: Olemme parantaneet opintotukea, muun muassa kaikista tiukimmassa tilanteessa taloudellisesti olevien perheellisten opiskelijoiden huoltajakorotusta on parannettu, ja lisäksi olen todella onnellinen siitä, että ensi vuodelle voimme parantaa töitä tekevien opiskelijoiden asemaa, kun opintotukea saavien opiskelijoiden tulorajat nousevat selkeästi. [Puhemies koputtaa] Kolmisen tuhatta euroa enemmän pystyy tienaamaan vuodessa opintotukea nostava opiskelija.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Aikaraja sen sijaan ei nouse, vaan se on edelleen miinuutti. — Edustaja Jokinen.

16.49 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus leikkaa tieteen perusrahoitusta 100 miljoonaa euroa, ja se kyllä pitää paikkansa. Nyt tämä kysymys tutkimuksen kehitystoiminnan ja innovaatioiden rahoituksesta koskee kaikkia suomalaisia, jotka tarvitsevat tämän valtion hyvinvointipalveluja. Sen takia tähän osioon on panostettava. Jos ei ole panostuksia, niin ei ole uusia innovaatioita, ei uusia keksintöjä, ei uusia yritysten menestystarinoita, ei vientituotteita, ei verotuloja eikä sen kautta hyvinvointipalveluiden rahoitusta.

Kokoomus on sitoutunut siihen, että tämä tki-rahoitus sidotaan neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä, ja vaihtoehtobudjetissa esitämme siihen 200 miljoonaa euroa. Hallitus sanoo, että te olette sitoutuneet tähän samaan tavoitteeseen, mutta missä ovat ne teot? Ei näy budjetissa rahoitusta. Puhutaan vaan työryhmistä. [Puhemies koputtaa] Pääministeri Marin, milloin näkyy euroja siellä tieteen rahoituksessa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, ja aika täynnä. — Pääministeri Marin.

16.51 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun me vertaamme tämän hallituksen tekemää politiikkaa tutkimuksen, tuotekehityksen, innovaatiopanosten tai koulutuksen saralla vaikkapa edellisten hallitusten politiikkaan, niin voimme kyllä sanoa, että tämä hallitus on tehnyt mittavat panostukset koulutukseen, tutkimukseen, tuotekehitykseen. Ja tästä me olemme ylpeitä. Tämä on oikeaa politiikkaa, se on viisasta politiikkaa, se on kauaskantoista politiikkaa.

Olen todella iloinen siitä, että kokoomus täällä lupaa, että te olette sitoutuneet tuohon 4 prosentin tavoitteeseen. Jos kokoomus on seuraavissa hallitusohjelmaneuvoitteluuksissa, niin oletan, että te tästä lupauksesta ja sitoumuksesta pidätte kiinni. Viimeksi, kun te olitte hallituksessa, te leikkasitte koulutuksesta [Välihuutoja oikealta] historiallisella tavalla. Te leikkasitte koulutuksesta. Onneksi mielenne on muuttunut, ja minä tulen pitämään huolta siitä, että muistan tämän lupauksen, ja toivon, että se näkyy neuvotteluissa, jos siellä istutte.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä tämän aihealueen esille ottanut edustaja Mykkänen.

16.52 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kurvinen, nämä lisäykset, joita te jaatte, te jaatte korkeakoulujen potista, joka ei oikein kata edes uusia aloituspaikkoja.

Pääministeri Marin, teidän vastauksenne voi kiteyttää niin, että tämä hallitus asettaa kunnianhimoiset tavoitteet ja toivoo, että seuraava sitten ne toteuttaa.

Edustaja Mäkysen parlamentaarinen komitea on todella edennyt hyvin, ja sitä on vedetty hyvin, mutta voin sen verran paljastaa salaisuutta, että sampo siellä ei ole taottu. Sieltä tulee pitkäjänteisen rahoituksen esitys toivottavasti, mutta se edellyttää kehysten sisällä tapahtuvia kohdennuksia. Me voimme tässä sopia pääministerin äskeiseen puheenvuoroon liittyen, että seuraavassa hallitusneuvottelussa kyllä ainakin kokoomus pyrkii 4 prosentin uralle ja on valmis tekemään ne samat valinnat kuin vaihtoehtobudjetissa. Voimmeko vas-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

tavuoeroisesti sopia, että tämä hallitus tekisi saman valinnan jo ensi vuotta ja vuotta 2023 koskien?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt pääministeri Marin.

16.53 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on kuvattu, tämä hallitus on panostanut koulutukseen. Me olemme panostaneet tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Näitä panostuksia tehdään, mutta tämä 4 prosentin tavoite on vuoteen 2030. Tämä hallitus ei tietenkään voi tehdä tulevien hallitusten rahapäätöksiä. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Eduskunta käsittelee tulevien hallitusten rahapäätökset joka vuosi budjettiprosessin yhteydessä, eikä tietenkään istuvalla hallituksella ole tulevien hallitusten puolesta mahdollisuutta näitä päätöksiä tehdä. Sen vuoksi me olemme käynnistäneet tämän parlamentaarisen työn, ja sitä ei pidä väheksyä — sitä ei pidä väheksyä, ikään kuin pistää se vain joksikin työryhmätyöksi. Me tarvitsemme parlamentaarista, yhteistä sitoutumista siihen, [Perussuomalaisten ryhmästä: Nyt on tekeillä ensi vuoden budjetti, teillä on valta!] että toteutuu tämä 4 prosentin tavoite vuoteen 2030, niin että seuraavatkin hallitukset siihen sitoutuvat. Olen todella hyvilläni siitä, [Puhemies koputtaa] jos kokoomus tähän sitoutuu. Voin myös luvata, että sosiaalidemokraatit siihen sitoutuvat, aivan varmasti.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys sosiaali- ja terveydenhuollon resursseista (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 220/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavan aihealueen meille esittelee edustaja Räsänen.

Keskustelu

16.54 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Eilen keskustelimme tässä salissa kristillisdemokraattien vaihtoehtobudjetista, jossa esitämme yli puolen miljardin euron panostusta ensi vuodelle hoitovelan purkamiseen ja työntekijöiden palkkauksiin terveyskeskuksiin, sairaaloihin, vanhuspalveluihin ja sosiaalipalveluihin. En saanut eilen vastausta siihen, miksi hallitus ei ryhdy tässä toimiin. Yhä useampi hoitaja suunnittelee tällä hetkellä alanvaihtoa. Meillä on jo yli 70 000 sote-alan ammattilaista muissa töissä. Te teette kyllä hyviä pykälä hoitajamitoituksesta ja hoitotakuusta, mutta eivät ne pykälät hoida. Tarvitaan resursseja, tarvitaan rahaa. Ratkaisua ei pidä lykätä sinne hallintouudistusten jälkeiseen aikaan, vaan tarvitaan toimia nyt, resursseja mahdollistamaan rekrytoinnit, parantamaan palkkausta, yksityisen sektorin hyödyntämistä korottamalla Kela-korvauksia ja lisää koulutusta, [Puhemies koputtaa] eli tartuteko tähän kristillisdemokraattien ehdotukseen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Kiuru.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

16.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kyllä iloinen siitä, että kristillisdemokraatit ovat huomanneet sen, että sosiaali- ja terveydenhuollossa tullaan jatkossa tarvitsemaan pitkällä tähtäimellä rahaa, se on aivan ilmeistä. Siitä olen hieman eri mieltä, suojaavatko suomalaisia eduskunnan säätämät pykälät vai eivät. Kyllä jokainen pykälä, joka eduskunnassa parantaa nykyistä, vallitsevaa tilaa, tarvitsee rahoitusta. Tällä hallituskaudella on satsattu ennennäkemätön määrä rahoitusta sosiaali- ja terveydenhuollon pääluokkaan. Fakta on se, että sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa on satojen miljoonien lisäykset tehty tällä hallituskaudella, ja olen siitä erittäin tyytyväinen, että me olemme pyrkineet muuttamaan suuntaa nimenomaan siinä, miten tässä maassa ikäihmisiä kohdellaan ja miten tässä yhteiskunnassa lasten ja nuorten ja perheiden asioihin suhtaudutaan, enkä väheksyisi sitä työtä, mitä on jo tehty, ja olen iloinen siitä, [Puhemies koputtaa] että myös kristillisdemokraatit ajattelevat, että tätä työtä pitää jatkaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt vastauspuheenvuoro, edustaja Räsänen.

16.56 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Mennään näihin pykäliin: Vanhustenhoidon henkilöstömitoituksen pykälät ovat tulossa voimaan huhtikuussa 2023, mutta nämä hyvät pykälät, joita mekin olemme peräänkuuluttaneet, tarkoittavat yli 4 000 hoitajan tarvetta, jotta ne kyetään myös toteuttamaan käytännössä hyvänä hoitona vanhuksille. Te olette aikonut osan tästä rahoittaa poistamalla yksityisten lääkärikäyntien Kela-korvaukset, jolla itse asiassa sahattaisiin aivan sitä omaa oksaa terveydenhuollon resursseista. Päinvastoin nyt tarvittaisiin Kela-korvausten tilapäistä korjausta, jotta voitaisiin tätä hoitovelkaa maksaa pois.

Ei teillä ole rahoitusta näiden vanhustenhoidon pykälien toteuttamiseen. Siis pykälät ovat kyllä hyviä, mutta eivät ne pykälät hoida — [Puhemies koputtaa] siihen tarvitaan hoitajia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Kiuru.

16.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Jotta me voisimme hoitaa tässä maassa ikäihmisten asemaa paremmalle tolalle, niin kyllä se vain, edustaja Räsänen, niin on, että myös eduskunnalta täytyy löytyä selkärankaa siihen, että lainsäädäntö takaa ihmisille paremman aseman. Kyllä niitä pykäläiä valitettavasti tarvitaan, ja se on koko tämän porukan keskeisin päivätyö, että täällä säädetään lakeja, jotka parantavat ihmisten asemaa. Minä en vähätelisi sitä, että yli kymmenen vuoden jälkeen saimme ikäihmisten, jotka ovat ympärivuorokautisessa hoivassa, asemaan merkittävän parannuksen. Täällä sitä on kyllä vähätelty, mutta sen arvoa ei kovasti tunnusteta.

Samaan aikaan sanon, että meidän sosiaali- ja terveydenhuollossa olisi pitänyt herätä jo kymmenen vuotta sitten siihen, että tehdään nyt sitä, mitä tekin toivotte ja minkä me olemme laittaneet alulle. Me tarvitsemme lisää väkeä tähän työhön, ja työmarkkinajärjestöt työskentelevät tällä hetkellä maan hallitukselle sen eteen, [Puhemies koputtaa] millä toimin me saamme vetovoimaa ja pitovoimaa tähän kenttään, ja ehdotukset tulevat.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

2.4. Suullinen kysymys pääministerin toiminnasta Huoltovarmuuskeskuksen suojaruustehankinnoissa (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 221/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja edustaja Harkimo esittelee seuraavan aihealueen.

Keskustelu

16.59 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ei punalamppu syty.

Nyt syttyi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hienoa.

Arvoisa puhemies! Kyselytunnin tarkoituksena on se, että oppositio kysyy ja hallitus vastaa, eikö niin? Monta kertaa käy kuitenkin niin, että hallituksen ministerit vastaavat ihan mitä sattuu. Edellisen kyselytunnin aikana kysyin ministeri Saarikolta yksinkertaisen kysymyksen. Hän kuitenkin keskittyi haukkumaan perussuomalaiset. Sitä edellisellä kerralla kysyin ministeri Haataiselta kolme yksinkertaista kysymystä. Hän puhui kuitenkin ihan muuta.

Tällä kertaa kysyn nyt pääministeri Marinilta. Pääministeri Marin, teittekö mielestänne oikein, kun annoitte epäluottamuslauseen lehtien kautta HVK:n toimitusjohtajalle, minkä takia hän sen jälkeen joutui eroamaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin.

17.00 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun me palaamme tuohon vuoden 2020 kevääseen ja epäonnistuneisiin suojaruustehankintoihin, niin on selvää, että olisi pitänyt tarkistaa taustoja niiltä tahoilta, keiltä suojaruusteita tilataan. Näin ei kuitenkaan toimittu, ja sen vuoksi asia selvitettiin työ- ja elinkeinoministeriön ja ministeri Haataisen toimesta, joka selvityksen sai, ja tämän seurauksena sitten toimitusjohtaja tuolloin erosi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys euroerosta (Ano Turtiainen vkk)

Suullinen kysymys SKT 222/2021 vp

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Viimeisen aihealueen esittelee meille edustaja Turtiainen.

Keskustelu

17.00 **Ano Turtiainen vkk:** Kiitos, arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattinen valtiovarainministeri ja nykyinen eurostokomissaari Jutta Urpilainen totesi aikoinaan, ettei Suomi hirttäydy euroon hinnalla millä hyvänsä. Ottaen huomioon EU:n liittovaltiokehityksen ja Italian katastrofaalisen tilan, kun sen pankkeja hallitsee järjestäytynyt rikollisuus, sekä sen, että muut EU-Pohjoismaat päättivät jäädä euron ulkopuolelle, puhumattakaan euroalueen lähes viiden prosentin inflaatiosta, kysyn hallitukselta: millä tavalla olette varautuneet euroeroon ja edessä olevaan euroalueen romahtamiseen? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

17.01 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei aina tietenkään ole helppoa, kun erilaiset jäsenmaat sovittavat yhteen näkemyksiä, ja yhteisvaluutan tie on ollut kivikkoinenkin, mutta, edustaja Turtiainen, hallitus ei suunnittele eroa eurovaluutasta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 225/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.03 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkissa työvoima- ja yrityspalveluissa on tarkoitus ottaa käyttöön uudet digitaaliset tietojärjestelmäpalvelut. Digitaalisten viranomais- ja asiointipalvelujen uudistamisen tavoitteena on parantaa työntekijöiden ja työpaikkojen kohtaantoa sekä digitalisaatiotekoälyn hyödyntämistä julkisissa työvoima- ja yrityspalveluissa. Nykyinen työ- ja elinkeinotoimistojen

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

asiakastietojärjestelmä näin ollen korvattaisiin uudella kokonaisuudella, joka muodostuisi valtakunnallisesta asiakastietojärjestelmäkokonaisuudesta, Työmarkkinatori-palvelualustasta ja asiakastietovarannosta. Esitys sisältää ehdotukset lainsäädännön muutoksiksi, jotka mahdollistavat uusien työ- ja elinkeinohallinnon tietojärjestelmäpalvelujen ja erityisesti Työmarkkinatorin käyttöönoton.

Esityksen keskeisimmät uudistukset koskevat Työmarkkinatori-palvelualustaa ja sillä laadittavia ja julkaistavia työnhakuprofiileita. Työmarkkinatorilla otettaisiin käyttöön toiminnallisuus, jonka avulla voidaan parantaa työntekijöiden ja työpaikkojen kohtaantoa sekä tehostaa työnvälitystä. Kyseinen uusi, tekoälyä hyödyntävä kohtaantotoiminnallisuus järjestäisi työnhakijalle avoimia työpaikkoja koskevat ilmoitukset siten, että työnhakuprofiilin tietoihin parhaiten sopivat ilmoitukset näytettäisiin hakutuloksissa ensimmäisinä. Työntekijää etsivälle työnantajalle kohtaantotoiminnallisuus järjestäisi palvelualustalla julkaistut työnhakuprofiilit siten, että parhaiten ilmoitettuja hakukriteereitä vastaavat profiilit olisivat hakutuloksissa ensimmäisinä. Nämä työnhakuprofiilit tarjoaisivat myös nykyistä paremmat mahdollisuudet anonyymiin työnhakuun, mikä antaa meille uuden työkalun kitkeä esimerkiksi ulkomaalaiseen nimeen liittyvää syrjintää rekrytointitilanteissa. Työmarkkinatorin käyttö olisi maksutonta sekä henkilö- että yritysasiakkaille.

Lisäksi esityksellä selkeytetään ja ajantasaistetaan julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevaa säätelyä. Käsitteltävät tiedot ja niiden käyttötarkoitukset pysyisivät pääosin ennallaan, mutta henkilötietojen käsittelyyn liittyviä rooleja ehdotetaan muutettavaksi siten, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevat kunnat sekä työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa mukana olevat Kansaneläkelaitos ja kunnat nimettäisiin rekisterinpitäjiksi omia asiakkaitaan koskevien tietojen osalta. Kyse olisi yhteisrekisterinpitäjyydestä yhdessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten eli ely-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen eli KEHA-keskuksen kanssa. Yritysrekisterinpitäjien vastualueet määriteltäisiin lainsäädännössä siten, että KEHA-keskus vastaisi jatkossakin asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden ja tietovarannon tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvistä rekisterinpitäjän tehtävistä. Kuntakokeiluihin osallistuvat kunnat ja monialaisen yhteispalvelun osalta Kela ja kunnat vastaisivat muista rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Ehdotettu rekisterinpitäjyyttä koskeva muutos on tarpeen, jotta henkilötietojen käsittelyyn liittyvät vastuut ja tehtävät kohdentuisivat oikeille tahoille.

Tämä esitys ei sisällä ehdotuksia uusista tehtäväkokonaisuuksista valtion tai kunnan viranomaisille. KEHA-keskus vastaisi jatkossakin asiakastietojärjestelmän ja muiden sähköisten palvelujen ylläpidosta ja kehittämisestä.

Tällä esityksellä arvioidaan olevan myös positiivisia työllisyysvaikutuksia. Ne perustuvat Työmarkkinatorin uuteen kohtaantotoiminnallisuuteen, joka nopeuttaisi ja sujuvoittaisi sekä henkilöasiakkaan työnhakua että myös työnantajien rekrytointiprosessia. Tämä uusi toiminnallisuus olisi myös yksi keino kohtaanto-ongelman ratkaisemisessa. Arvion mukaan potentiaalista työllisyyttä olisi vuonna 2019 voitu kohtaantotoiminnallisuutta hyödyntäen saada käyttöön noin 200–1 200 henkilöä. Arvioituja vuotuisia työllisyysvaikutuksia voidaan pitää varsin merkittävinä, koska kyse on pysyväisluontoisista ja kumulatiivisista vaikutuksista.

Ehdotettujen muutosten on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden toukokuussa, jolloin myös aloitettaisiin uusien tietojärjestelmäpalvelujen vaiheittainen käyttöönotto. Tämä Työmarkkinatori-palvelualusta otettaisiin käyttöön ensi vuoden toukokuussa. Muilta osin

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

asiakkaiden ja asiantuntijoiden uudistetut palvelut otettaisiin käyttöön ensi vuoden syksystä alkaen. Uudistetut tietojärjestelmäpalvelut olisi kokonaisuudessaan otettu käyttöön vuoden 23 loppuun mennessä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset, ministeri Haatainen. — Nyt puhujalistan, edustaja Taimela.

17.08 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Haataiselle tästä esittelypuheenvuorosta.

Tämä kyseinen hallituksen esitys korvaa käytännössä käyttöikänsä päähän tulleen Ura-järjestelmän, ja tällä uudistuksella on varsin kannatettava tavoite: tarjota työnhakijoille ja työnantajille digitaaliset palvelut, jotka vastaavat nykyistä paremmin heidän tarpeisiinsa. Tarkoitus on myös, että uudistuksen myötä asioinnista tehdään paljon paljon sujuvampaa kuin mitä se tällä hetkellä on. Ajattelen myös niin, että tärkeä tavoite uudistuksessa on myös se, että pystymme jatkossa paremmin vastaamaan kohtaanto-ongelmiin työelämässä, josta ongelmasta olemme puhuneet jo tänään kyselytunnillakin. Yritysten rekrytointikustannukset myös toivottavasti laskevat tämän lakiesityksen myötä. Se on ainakin käsittääkseni tämän lainsäädännön vahva tarkoitusperä.

Se, että nämä uudet digipalvelut otetaan käyttöön vaihteittain, niin kuin ministeri Haatainenkin äsken omassa esittelypuheenvuorossaan totesi, on varmasti tarkkaan arvioitu tämän lain valmistelun aikana, että se on kaikista järkevintä näin tehdä. Mutta pakko sanoa se, ja koen vahvasti jo kaiken sen kentältä tulleen palautteen pohjalta, että nämä toimivat asiakastietojärjestelmät ja sähköiset palvelut, niiden ylläpito ja kehittäminen ovat kyllä sitten aivan avainasemassa, jotta tämän lain hengessä ja siinä tahtotilassa, joka tälle laille on asetettu, onnistutaan.

Mutta kaiken kaikkiaan kannatettava hallituksen lakiesitys, jonka sitten saamme puheenjohtaja Aino-Kaisa Pekosen johdolla työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan myös syvempään ja laajempaan käsittelyyn.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hoskonen.

17.10 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan hyvä, että näitä sähköisiä palveluja kehitetään myös työvoimapalveluiden puolelle. Tässä kaikessa on vaan se hämmästyttävä asia, josta minä olen puhunut jo varmaan kymmenen vuotta tässä talossa: nopean laajakaistaverkon rakentaminen maaseudulle on toki edennyt, mutta se pitäisi oikeasti ottaa Suomen eduskunnassa ihan sydämen asiaksi. Onhan se kummallista, että me olemme jättämässä ison osan Suomesta vaille kunnollisia palveluita, koska varmasti joka ainoa kansanedustaja tässä salissa on kunnostautunut pitämällä sen tyypillisen puheen, että meidän pitää saada tieto liikkumaan nopeammin, parempaa koulutusta, parempaa liikennettä, parempaa työpaikkaa ja vaikka mitä. Kaikki nämä vaativat nopeat laajakaistaverkot, jotka perustuvat valokuitutekniikkaan. Minä olen väsymiseen asti kyllästynyt siihen, kun puhutaan, että 5G-tekniikka tulee. Kuvitteleeko joku teistä, arvoisat kansanedustajat, että 5G-verkolla pystytään maaseudun laajakaistaverkko toteuttamaan? Kyllä, jos vaan rahaa riittää 400 metrin välein rakentaa mastoja sinne Suomen metsien keskelle ja sitä kautta levittää se 5G-verkko koko Suomeen, niin tehdään se, mutta se maksaa kymmeniä miljardeja

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

— kun meillä ei tunnu olevan 50:tä miljoonaa laajakaistaverkon tukeen, niin sitten ruvetaan haahuilemaan, että 5G-verkolla se hoituu.

Toinen asia — ei liity tähän päivän aiheeseen, mutta se on hyvä rinnastus: Olemme puhuneet varmasti enemmän kuin kymmenen vuotta alemman tieverkon kelvottomasta kunnosta. Kaikki rahat siihen ovat olemassa, mutta kun olen yrittänyt Väylävirastoon ja liikenneministeriöön ja vaikka minne viedä tietoa, että sorateiden kunnostus on helppo tehdä, kun valitaan sinne oikeat koneet — tiehöylät takaisin tieverkolle, pannaan ne tienpinnat kuntoon ja pari kolme kertaa vuoteen laitetaan se muoto oikeaksi, niin se on siinä.

Mutta tällä tavalla, millä me nyt elämme, raha menee hukkaan ja palvelut ovat huonoja. Kaikki ne hienot ohjelmat, mitä me teemme, ovat niin valtavia tiedostoja, että niitä on ihan turha näillä 4G-systeemeillä yrittääkään siirtää. Digiverkon puutteen takia, nopean laajakaistaverkon puutteen takia, se ei onnistu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Autto.

17.12 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan tällainen aktiivinen työvoimapolitiikka, joka tässä hallituksen esityksen kohteena on, on ilman muuta järkevää ja tärkeää. Tuossa edellä kyselytunnilla keskusteltiin siitä, millä nimellä näitä työvoimapolitiittisia toimia saa kutsua, ja on tietysti keskustelu sinänsä vähän sivuraiteilla, jos käydään tämmöistä metakeskustelua siitä, onko se nyt aktiivimalli ykkönen vai onko se aktiivimalli kakkonen. Voihan se olla vaikka tämän hallituksen aktiivimalli, mutta on hyvä, että on aktiivista työvoimapolitiikkaa. Eihän se todella pahenna sitä asiaa, että sitä kutsuttaisiin vaikkapa aktiivimalliksi.

Edellisessä keskustelussa oli myös se jännä piirre, tai tähän oikeastaan vedettiin mukaan tuolta eilisestä keskustelusta liittyen näihin vaihtoehtobudjetteihin, että todella ne toimenpiteet, joita vaikkapa Ruotsissa aivan sosiaalidemokraattivetoiset hallitukset ovat toteuttaneet ja varmasti pitävät hyvinä, ovat Suomessa sitten taas sosiaalidemokraattien puheenvuoroissa sydämettömiä ja kylmiä toimenpiteitä. Eihän se nyt näin ole, vaan tietysti hän sellainen politiikka, joka auttaa ihmisiä työllistymään, paitsi auttaa ihmistä sitä omaa toimeentuloaan parantamaan, niin auttaa häntä pitämään huolta läheisistään ja löytämään oman paikkansa yhteiskunnasta, on juuri sitä sydämellistä, hyvää politiikkaa. Sen vuoksi kannustan tietysti hallitusta entisestään aktivoitumaan tässä työvoimapolitiikassa.

Tämä nyt tehtävä toimenpide on pieni mutta oikeaan suuntaan oleva askel, ja tällaisia lisää. Mutta kyllä se täytyy hallituksenkin tunnustaa, että pitää tehdä sellaisia harppauksia myös, eivät nämä pelkät pienet askeleet riitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.14 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! 2 000 vuotta sitten senaattori Cato Roman senaatissa päätti joka ikisen puheenvuoronsa: ”Karthago on hävitettävä.” Edustaja Hoskonen aloittaa lähestulkoon joka puheenvuoronsa sillä, että laajakaistayhteydet harvaan asutuille alueille on taattava. Ja edustaja Kimmo Kiljunen käyttää puheenvuoroja toisensa perään siitä, että digisyrjintä on ongelma.

Arvoisa puhemies! Olisin tästä aiheesta muutaman sanan tässä yhteydessä sanonut, kun työvoimapalveluja kehitetään nyt tähän digitalisaation suuntaan entistä paremmiksi ja toimivammiksi. Tässä suhteessa en halua olla kehityksen este. Tunnistan sen, että digitalisaa-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

tio on tullut jäädäkseen ja sillä paljon tehostetaan ja avitetaan näiden tehokkaampien palvelujen synnyttämisessä. Mutta sitten tulee se ”mutta”: meillä on koko joukko ihmisiä tässä yhteiskunnassa, jotka kokevat tämän digitalisaation liian ongelmalliseksi, eivät kykene olemaan siinä mukana ja aidosti syrjäytyvät monenlaisista palveluista, on sitten kysymys yksityisistä palveluista, vaikkapa pankkipalveluista, tai yhä enemmän myöskin julkisista palveluista. Haavoittuvimmat työnhakijaryhmät ovat ehdottomasti iäkkäämmät työnhakijat. Heillä on vaikeuksia työllistyä. Toinen aidosti haavoittuva työnhakijaryhmä ovat ulkomaalaistaustaiset työnhakijat. Molemmissa näissä ryhmissä on suhteellisesti enemmän niitä, joilla on vaikeuksia selviytyä tietokonepohjaisista palvelujärjestelmistä, ja he pudottautuvat ulkopuolelle.

Tässä suhteessa toivoisi, että kun hallitus vie nyt tätä ohjelmaansa eteenpäin, niin tunnistettaisiin myöskin se tarve ja ylläpidettäisiin myöskin niitä palvelujärjestelmiä, joissa tämä henkilökohtainen kohtaaminen on mahdollista ja näitä palveluita saa myöskin lähietäisyydeltä niin, että henkilökohtaisesti tämä voidaan turvata erityisesti, kun on kysymys niistä haavoittuvimmista ihmisryhmistä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laukkanen on poissa. — Edustaja Pekonen.

17.16 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Täytyy tässä heti alkuun edustaja Autolle todeta, että tämä hallitus ei ole valmistellut aktiivimallia missään muodossa. Tässä esityksessä on nyt kysymys asiakastiedoista ja palvelualustasta, ja kiitän ministeriä hyvästä esittelystä. Tosiaan, niin kuin ministeri jo totesikin, tällä hallituksen esityksellä mahdollistetaan uusien digitaalisten TE-viranomaispalveluiden, Työmarkkinatori-palvelualustan ja uuden kohtaantotoiminnallisuuden käyttöönotto, jolla on laskettu olevan myös merkittäviä työllistymisvaikutuksia. Asiakasprosessiin ei tässä esitetä uudistuksia.

Tämä hallituksen esitys on ollut kauan odotettu, ja on todella hienoa, että viimein saadaan kaikin puolin vanhentunut ja kankeakin urajärjestelmä vaihdettua uuteen ja myöskin resursoitua rahat sille. Samalla on toki tärkeää tehdä tekniset muutokset, jotta laki on ajantasainen muun muassa tietosuojan kannalta.

Puhemies! Toteaisin vielä tuohon edustaja Auton puheenvuoroon, kun hän viittasi kokoomuksen vaihtoehtobudjettiin ja siellä tehtyyn työvoimapolitiikkaan, että täällä päässä pöytää kyllä itse näen, että työttömyysturvan leikkaaminen ei tähän maahan tuo yhtäkään uutta työpaikkaa. Aktiivista työvoimapolitiikkaa pitää tehdä muilla keinoilla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt edustaja Autolle minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, mutta älkää mainitko kenenkään edustajan nimeä. Laajempaa debattia en tässä vaiheessa...

17.18 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan hämmästelen, miksi se, että tätä mallia aktiivisesta työvoimapolitiikasta kutsutaan aktiivimalliksi, on huono asia. Sehän on hyvä asia, ja aktiivimalleilla on sillä tavalla hyvä historia Suomessa, että edellisen hallituksen aikana saatiin 140 000 uutta työpaikkaa ja esimerkiksi velkaantumisen saatiin taittumaan. Nyt, kun olemme tässä koronakriisin keskellä joutuneet aivan pakosta ja eduskunnan laajalla yhteisymmärryksellä velkaantumaan rajusti, Suomen lähtökohtatilanne julkisen talouden osalta oli paljon parempi.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Nyt toki emme enää ole oppositiossa hallituksen kanssa samaa mieltä siitä, että hallituksen pitää esimerkiksi kehykset ylittää. Päinvastoin, haluaisimme nyt nähdä vielä entistä aktiivisempaa työvoimapolitiikkaa. Tässä mielessä tosiaan ihmettelen sitä, miksei näitä kookoomuksen keinoja voida ottaa sinne hallituksen käyttöön, koska niillä aivan konkreettisesti niin eduskunnan tietopalvelun kuin vaikkapa valtiovarainministeriön arvioiden mukaan saataisiin suomalaisille töitä. Ja se, jos mikä olisi sydämellistä, että työttömät pääsevät työttömyydestä töihin. [Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Reijonen.

17.19 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Totta kai on tärkeää, että työ ja työntekijä kohtaavat. Tietenkin on hyvä, että näitä uusia systeemejä mietitään, mutta toki siinäkin on aina huomioitava sitten se, että pitää olla vaikuttavuutta niillä asioilla: ei riitä pelkästään se, mitä erilaisia hienoja atk-tietokonesysteemejä tulee, vaan niillä pitää olla myös sitten tehoa.

Kun tässä kuulostelin tätä juttua, kun kerrottiin, että on myös anonymi työnhaku mahdollista, niin se vähän mietityttää: mitähän siitä seuraa ja minkä takia näin? Voisiko se olla avoimempaa, jos se kuitenkin ei välttämättä olisi sitä anonymiä?

Mitä tulee tähän tulevaan aktiivimalliin, mitä hallitus suunnittelee, niin onhan siinä semmoinen jännä juttu, että jos pitää hakea neljää työpaikkaa kuukauden sisällä, niin käytännössä se tarkoittaa, että seitsemän päivän välein suunnilleen pitää hakea sitä työpaikkaa. Sitten jos miettii näitä julkisia työnhakuja, niin vähentyvätkö tämmöiset julkiset työhaut? Monissa työpaikoissa voi olla, että ne eivät laitakaan niitä työpaikkoja avoimiksi, koska kuitenkin saattaa olla, että valtava kasa tulee niitä hakemuksia, jopa semmoisiltakin ihmisiltä, jotka eivät välttämättä kuitenkaan haluaisikaan sitä työtä, ja totta kai pitää ottaa huomioon etäisyyskin, näillä polttoaineen hinnoilla varsinkin. Perussuomalaiset olisivat halunneet polttoaineen hintoja ja veroja alentaa, kun kuitenkin joudutaan autoja käyttämään, ja auto ei ole mikään semmoinen luksusväline, vaan ihan monellekin se on työnteon mahdollistava väline.

Toki on tärkeitä, että työ ja työntekijä kohtaavat, mutta ei pidä antaa näiden tämmöisten systeemien olla ihan automaatioita, vaan pitää vaatia, että ne ovat vaikuttavia, ja pitää tarkastella niitä, ettei mennä siihen, mihin on mennyt esimerkiksi sosiaali- ja terveyspuolella, että mitkään systeemit eivät keskustele keskenään ja tämänhetkinen tilanne on ihan mahdollon sekamelska. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Slunga-Poutsalo.

17.21 Riikka Slunga-Poutsalo ps: No niin, nyt mikrofoni muuttui punaiseksi.

Arvoisa puhemies! Tätä tietojärjestelmän kehittämistä tuolla TE-toimistojen puolella on odotettu kyllä kuin kuuta nousevaa siinä mielessä ja siinä määrin, miten tieto sinne asti on kulkeutunut siitä, että tällaista on tekeillä. On tullut vähän palautetta siitä, että tämä tuli vähän yllättäen ja puskista — tarve on ollut aina tiedossa. Valiokuntakäsittelyssä useamman eri asian kohdalla olemme törmänneet siihen, että tiettyjä prosesseja tehdään vielä manuaalisesti ja käsin tänä tietotekniikan kultaisena aikana, mikä todella hidastaa ja hankaloittaa kaikkea aiheeseen liittyvää käsittelyä, ja se herättää kyllä todella suurta kummastusta. Eli siinä mielessä hanke on erittäin, erittäin hyvä juttu.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Käyttäjäpuolelta on tullut suurta huolta aikataulusta. Meillä on tässä koronan tuomat lisähaasteet, TE-toimistojen tehtävien kuntakokeilut, nyt aktiivimallit ynnä muut samaan aikaan käsillä, ja sitten pistetään it-järjestelmä uusiksi, tehdään siihen parannuksia ja tehdään uutta palvelualustaa. Tässä on pikkuisen sellaiset merkit ilmassa, että voi käydä huonosti. Toivon olevani totaalisen väärässä. Tosin taustalla on ehkä vähän hienoista kokemusta tuosta Apotista ja muista vastaavista, joittenka periaatteet ja perusteet ovat erittäin hyviä, mutta näissä it-järjestelmissä tahtovat nämä käytännön ongelmat olla vähän toisen näköisiä.

Edustaja Reijonen otti tässä esille sellaisen asian, joka itsellänikin on tässä ranskalaisella viivalla ylhäällä. Näillä uudistuksilla, mitä tässä on eri puolilta, on sitten tätä pohjoismaista työnhakupalvelua tai mitä tahansa, on nyt sellainen seurannaisvaikutus uhkaamassa, että ne työpaikkailmoitukset, avoimet työpaikat, eivät välttämättä tule julkisiksi. Ja tämä on sellainen kohta, joka meidän pitäisi kyllä valiokuntakeskustelussa selvittää, että näin ei käy, koska sehän ei sitten palvele työtöntä työnhakijaa eikä sitä yritystäkään, jos näin tulee käymään, ettei haluta avata avoimia työpaikkoja julkiseen hakuun. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja myönnän vielä puheenvuorot edustajille Pekonen ja Laukkanen, ja sen jälkeen ministeri Haatainen. — Edustaja Pekonen.

17.23 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vain:

En malta olla toteamatta, että pidän kyllä hieman erikoisena sitä, että täällä eduskunnan täysistuntosalissa tässä asiakohdassa keskustellaan edelleen niin aktiivimallista kuin koomuksen vaihtoehtobudjetista.

Haluan todeta vielä edustaja Autolle, että aktiivimallilla on kyllä niin huono kaiku. Se oli niin epäoikeudenmukainen ja epäreilu malli, jonka tämä hallitus purki, ja me emme halua jatkaa sillä tiellä. Aktiivista työvoimapolitiikkaa voi tehdä täysin toisellakin tavalla.

Mitä tulee tähän hallituksen esitykseen, jonka ministeri Haatainen meille tässä esitteli, niin yhdyn edustaja Slunga-Poutsalon sanoihin siitä, että tätä on todella odotettu, ja käsittelemme tämän sitten valiokunnassa huolella, kun sen sinne saamme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laukkanen.

17.24 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Esitys on todella tervetullut, ja kiitos siitä.

Totean tästä aktiivimalli kakkosesta, että itse en pidä sitä minään aktiivimalli kakkosena. Olen istunut kaksi kertaa 500 päivää. Tiedän, mitä se on, kun on työtön. Tiedän myös siihen liittyvät odotukset ja vaatimukset. Minusta on hyvä tämä pohjoismaisen mallin osa, jossa ihminen saa selkeän henkilön, jonka kanssa voi alusta pitäen tehdä tämän työllistymissuunnitelman, jotta voi olla edes jonkinlainen tavoitteellisuus sen suhteen, että työllistyi.

Tästä esityksestä totean, että tosiaan valiokunnan varajäsenenä saatan jopa tulla mukaan sinne ja käsittelemään, koska tämä on todella tervetullut uudistus. [Aino-Kaisa Pekonen: Tervetuloa!] — Kiitos, puheenjohtaja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haatainen, 3 minuuttia.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

17.25 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Kiitos näistä kommenteista ja kysymyksistä.

Monessa puheenvuorossa kysyttiin, miten tämä nyt sitten kulkee yhdessä näiden isojen uudistusten kanssa, jotka ovat tulossa — Slunga-Poutsalo ja monet kysyivät sitä. Nyt tämä pohjoismainen työvoimapalvelumalli, joka ensin valmistuu, tullaan jenkkamaan tähän yhteen, että se sopii ja kulkee yhdessä tämän uuden järjestelmän kanssa. Yhtä lailla sitten, kun ollaan siirtämässä TE-palvelut pysyvästi kuntiin 2024, tämä myös tullaan huomioimaan, että sitten tämä tietojärjestelmä ja asiakastietojen käsittely kulkevat yhdessä tuon lainsäädännön kanssa. Kyllä näitä siellä käydään valmistelussa ihan tiiviisti läpi ja tätä on monelta kantilta näin katsottu.

Edustaja Kiljunen otti esille tärkeän asian: digisyrjinnän ja sen, että kaikki ihmiset eivät kykene näitä digipalveluja hyödyntämään. Ensinnäkin siinä on yksi asia, että näiden systemien, näiden digipalveluiden, pitää olla käyttäjäystävällisiä ja selkeitä. Vaikka kuinka osaisi käyttää tietokonetta ja järjestelmiä, niin jos systeemit eivät ole selkeitä, niin se on mahdotonta. Eli tähän tullaan kiinnittämään huomiota. Mutta sitten toinen asia on se, että kyllä niille, joilla ei ole kykyä tai pääsyä digipalveluihin, kasvokkain tarjottavaa palvelua on edelleenkin, ja sitä pohjoismaisessa työvoimapalvelumallissa nyt tulee: todella lisätään voimallisesti sitä, että tavataan kasvotusten. Sitten myös puhelimitse voidaan asioida ja sitten tullaan huolehtimaan myös asiakkaille tukea, että he oppivat käyttämään näitä järjestelmiä.

Sitten edustaja Reijonen kysyi tästä anonymististä hausta. Sillä haetaan sitä, että nämä profiilit ovat anonymymejä, eli siinä ei sitten se työnantajakaan tee niitä ratkaisuja sillä perusteella, minkä ikäinen tai minkälainen ihminen on, vaan katsoo sitä, mikä on osaaminen, mikä on koulutus, ja se nousee hänelle tarjolle ensimmäisenä. Totta kai sitten, kun hän ottaa haastatteluun ja muuten, siellä tarkemmin sitten voi keskustella ja nähdä, onko sopiva siihen työhön.

Tämä järjestelmän uudistus on todella... Tiedän, viestiä tulee jatkuvasti siitä, että tämä nykyinen järjestelmä on toisesta loppuvaiheessa, ja siitä syystä tämä on odotettu, ja näin ymmärsin edustajienkin puheista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Edustaja Autto, onko puheenvuoronne alle 3 minuutin mittainen omalta paikalta pidettävä puheenvuoro? [Heikki Autto: Arvoisa puhemies! Alle 3 minuuttia.] — No sitten ehtii, olkaa hyvä.

17.28 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Siis kannatan tätä hallituksen esitystä ilman muuta. Tämä vie asioita sen pienen askeleen oikeaan suuntaan, siitä ei ole missään nimessä kysymys. Enkä halua myöskään pitkittää tätä keskustelua millään tavalla, mutta jotta voidaan keskustella tästä itse asiasta, niin haluan nyt kysyä, kun minulla on käytettävissä tällainen Yleisradion tekemä grafiikka. Täällä on ihan toimittaja Ilkka Kemppisen nimi alla, lähde on valtioneuvosto. Ja tähän on tuotu selvästi Sipilän hallituksen aktiivimalli ja Marinin hallituksen malli.

Ja mitä työnhakijalta edellytetään? Molemmissa malleissa 0–4 hakemusta kuukaudessa. No, entä jos ei hae? Ensimmäisestä kerrasta molemmissa malleissa tulee muistutus. Toisesta kerrasta Sipilän hallituksen aktiivimallissa karenssi 10 päivää, Marinin hallituksen mallissa karenssi 5 päivää. Kolmannesta kerrasta Sipilän hallituksen mallissa karenssi 20

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

päivää, Marinin hallituksen aktiivimallissa karenssi 10 päivää, [Aino-Kaisa Pekonen: Puhemies, väärä asiakohda!] ja neljänneistä kerrasta molemmissa on työssäolovelvoite.

Niin että ei tämä ero nyt kovin suuri ole, ja keskusteluissa kuitenkin annetaan ymmärtää, että toinen malli on ikään kuin musta ja toinen malli on valkoinen. Kyllä tässä on ihan sama harmaan sävy näissä molemmissa malleissa, ja siksi ihmettelen tätä keskustelua. Miksei tätä voi kutsua aktiiviseksi malliksi tai aktiivimalliksi, kun tämä on tällaista hyvää, aktiivista työvoimapolitiikkaa, mitä hallitus pyrkii edistämään? Vai ovatko nämä minun tietoni väärä, mitä tässä edellä esitin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja lisää voimme ihmetellä asiaa asiakohdassa 7.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 224/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan ensin 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.30 Opetusministeri Li Andersson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuon eduskunnan käsiteltäväksi esityksen varhaiskasvatuslain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan varhaiskasvatuslakia muutettavaksi niin, että varhaiskasvatuslaista poistuisi yksityisen palveluntuottajan ilmoitusmenettelyä koskeva sääntely päiväkotitoiminnan osalta. Ilmoitusmenettelyn sijaan yksityinen päiväkotitoiminta olisi jatkossa luvanvaraista.

Hallitusohjelmassa on selkeä kirjaus yksityisen päiväkotitoiminnan luvanvaraistamisesta. Tämä kirjaus kuuluu seuraavasti: ”Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden on toimittava samoilla laadullisilla kriteereillä kuin julkisten. Yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen tuottajien toiminta tulee olla luvanvaraista. Selvitetään, voidaanko voitontavoittelun rajoittaminen perusopetuksen tavoin ulottaa varhaiskasvatukseen.”

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamiseksi myönnettävästä luvasta, luvan hakemisesta, luvan myöntämisestä, luvan muuttamisesta sekä luvan peruuttamisesta. Lisäksi varhaiskasvatuslakiin ehdotetaan luonteeltaan teknisiä muutoksia, joissa viittaukset ilmoitusmenettelyyn korjataan viittauksilla luvanvaraisuuteen. Yksityinen perhepäivähoito säilyisi ilmoitusmenettelyn piirissä.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Esityksen tavoitteena on yksityisen päiväkotitoiminnan laadun turvaaminen sekä varhaiskasvatuslain toteutumisen varmistaminen yksityisessä päiväkotitoiminnassa. Yksityisen päiväkotitoiminnan luvanvaraistamisen tavoitteena on vahvistaa yksityisen varhaiskasvatuksen ennakkollista valvontaa siirtämällä valvonnan painopistettä entistä selkeämmin jälkivalvonnasta ennakkollisen valvonnan puolelle sekä tarkentaa eri viranomaisten roolia lupaprosessissa. Esityksen tavoitteena on lisäksi säännellä voimassa olevaa lainsäädäntöä tarkkarajaisemmin luvan saamisen ja mahdollisen menettämisen edellytyksistä sekä yhdenmukaistaa viranomaismenettelyä luvan saamiseksi. Esityksen tavoitteena on myös, että yksityinen päiväkotitoiminta olisi muun koulutusjärjestelmän tavoin luvanvaraista huomioiden kuitenkin päiväkotitoiminnan erityispiirteet.

Nykyisellään yksityiset varhaiskasvatuksen palveluntuottajat eivät tarvitse lupaa toimintansa käynnistämiseksi tai muuttamiseksi, vaan toiminta perustuu ilmoitusmenettelyyn. Uuden päiväkodin perustamisen yhteydessä kunta vastaanottaa ja tarkastaa palveluntuottajan ilmoituksen, huolehtii päiväkodin tiloille tehtävistä tarkastuksista ja tarkastaa palveluntuottajan yleisten edellytysten täyttymisen. Kun tarvittavat tarkastukset on tehty, palveluntuottaja voi aloittaa palvelun tuottamisen, vaikka aluehallintovirasto ei vielä olisi tarkastanut, että palveluntuottaja täyttää varhaiskasvatuslaissa säädetyt edellytykset ja rekisteröinyt toimipaikkaa yksityisten palvelunantajien rekisteriin. Kunnissa on kuitenkin hyvin erilaiset resurssit yksityisen palveluntuotannon edellytysten tarkastamiseen ja toteamiseen, ja tämän seurauksena varhaiskasvatustoiminta on voimassa olevan lain mukaan mahdollista aloittaa silloinkin, kun toiminnan varhaiskasvatuslakiin kirjatut yleiset edellytykset eivät täyty.

Keskeisimmät muutokset luvanvaraisuudessa liittyvät toiminnan aloittamiseen, muuttamiseen sekä viranomaisten välisten tehtävien tarkentamiseen, ja lupahakemus uuden päiväkodin aloittamiseksi tehtäisiin suoraan lupaviranomaiselle eli aluehallintovirastolle. Päiväkotitoimintaa ei saisi aloittaa tai toiminnan olennaista muutosta toteuttaa ennen lupaviranomaisen hyväksyntää, ja kuntien tehtäväksi jäisi lupaviranomaisten pyynnöstä tarvittavien tarkastusten toimittaminen.

Varhaiskasvatuslain 4 § edellyttää, että varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. On tarkoituksenmukaista, että kaikkien palveluntuottajien taloudelliset ja ammatilliset toimintaedellytykset selvitetään huolellisesti ennen toiminnan aloittamista ja yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamisen muuttaminen luvanvaraiseksi turvaisi varhaiskasvatuksen laatua, lisäisi yhdenmukaisuutta ja ennakoitavuutta luvan myöntämisen ja peruuttamisen osalta sekä tarkentaisi viranomaisten välistä työnjakoa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Simula.

17.35 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa tällä esityksellään saattaa yksityiset päiväkotitoimijat nykyisen ilmoitusmenettelyn sijasta lupamenettelyn piiriin. Tämä tarkoittaisi, että yksityisen päiväkodin perustaminen vaatisi jatkossa luvan eikä ilmoitus toiminnan aloittamisesta olisi riittävä. Sinänsä laatuvaatimukset pysyisivät edelleen aivan samoina.

Muutosta perustellaan sillä, että varhaiskasvatus olisi mahdollisimman laadukasta. Esitys vaikuttaa kuitenkin siltä, että sitä on lähdetty tekemään yksittäistapauksen perusteella ja ilman, että se vastaa tarkoitustaan. On nimittäin olemassa vain yksi esimerkki, jossa päi-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

väkotitoiminta on voitu aloittaa, vaikkei se ole täyttänyt lakiin kirjattuja edellytyksiä — siis yksi ainoa tapaus. Hallituksen esityksellä luodaan mielikuvaa, että päiväkotitoiminta voitaisiin aloittaa ilman, että edellytykset täyttyvät. Tämä ei nykyjärjestelmänkään puitteissa pidä paikkaansa.

Siitä olemme varmasti kaikki aivan samaa mieltä, että jokainen suomalaislapsi ansaitsee vain ja ainoastaan maailman parasta varhaiskasvatusta. Onkin sitten aivan toinen asia, edistääkö tällainen byrokratian lisääminen varhaiskasvatuksen laatua millään tavalla. Jopa valvontaviranomainen, aluehallintovirasto, on lausunut kriittisesti tästä lakimuutoksesta, ja samoin kuntien edustajana toimiva Kuntaliitto.

Byrokratian lisääminen on aina asia, jonka äärellä kannattaa pysähtyä miettimään hetki ennen päätöksentekoa ja kysyä itseltään: Ajaako tämä byrokratian lisääminen tosiasiaassa sitä, mitä haluttaisiin? Paraneeko varhaiskasvatuksen laatu tällä muutoksella? Laatu ei välttämättä parane, mutta työmäärä lisääntyy niin yrityksillä, kunnilla kuin valvovalla viranomaisella. Se vaatii resursseja. Ei voida olettaa, että uusia vaatimuksia voitaisiin hoitaa kunnialla ilman lisäresursseja. Kustannusten ohessa voidaan myös pohtia, aiheuttaako lakimuutos kohtuuttomia esteitä ja kustannusten nousua yrityksen perustamiselle ja uusien päiväkotien syntymiselle. Kunnat eivät pärjää ilman yksityisiä toimijoita, jotka tukevat osaltaan sitä, että meillä on mahdollisuus tuottaa päiväkotipalveluja kattavasti. Yksityisiä päiväkotitoimijoita ei pidä nähdä mörköinä eikä liioin ideologisin perustein luoda lainsäädäntöä, jolla tietoisesti vaikeutetaan alalla toimimista ja vieläpä ilman, että muutoksen perusteena käytetyt syyt, laadun varmistaminen ja kehittäminen, edes paranisivat.

Näen tämän lakimuutoksen taustalla hyvän pohja-ajatuksen, mutta viimeisten vuosien aikana varhaiskasvatuksenkin osalta on tehty monia sellaisia muutoksia, joiden tausta-ajatus on ollut hyvä mutta keinot ovat olleet sellaisia, että ne ovat vain ja ainoastaan rapauttaneet suomalaista varhaiskasvatusta.

Otetaanpa pari esimerkkiä: Subjektiivisen päivähoito-oikeuden palautus oli kaunis ele. Päiväkotiin pääsee nyt jälleen jokainen lapsi riippumatta siitä, onko hoitopaikalle tarvetta. Se on lisännyt tarvetta uusille päiväkodeille ja käsipareille. Jälleen kuntien kustannukset ovat kasvaneet. Työvoimaa päiväkoteihin ei tunnu riittävän, koska viime hallituskaudella muutettiin varhaiskasvattajien vaatimustasoa, vaikka asiantuntijat sanoivat, mihin se johtaa: työvoimapulaan. Lasten määrä päiväkodeissa on lisääntynyt ehkä siksikin, että varhaiskasvatusmaksuja alennettiin. Hieno päätös ja ele, mutta asiakasmaksutulot kunnille ovat siten pienentyneet. Tätä kompensoitiin muttei täysimääräisesti.

Arvoisa puhemies! Nämä kaikki ovat esimerkkejä siitä, millä tavoin on ajateltu kauniisti mutta tosiasiaassa rapautettu varhaiskasvatuksen laatua ja lisätty kunnille kustannuksia ja henkilöstölle työpaineita. Hyvä tahto onkin johtanut huonoon lopputulokseen. Toivon, että tämän nyt valiokuntaan lähtevän lakimuutoksen seurausten merkitys punnittaisiin huolella, jottei mentäisi jälleen ojasta allikkoon.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Koponen.

17.39 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää, ettei päiväkotitoimintaa saisi vuodesta 23 alkaen aloittaa tai toiminnan olennaista muutosta toteuttaa ennen lupaviranomaisten hyväksyntää. Uusien, alalle tulevien palveluntuottajien tulisi ilmoituksen sijaan hakea lupaa yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamiseksi. Painopiste siis siirretään jälkivalvonnasta ennakollisen valvonnan puolelle.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Luvanvaraistamista perustellaan sillä, että se tulisi turvaamaan yksityisen päiväkotitoiminnan laatua. Kaikki olemme varmasti yhtä mieltä siitä, että lapsi ansaitsee ensiluokkaisen varhaiskasvatusta, mutta edistääkö tämä lakimuutos sitä? Tuleeko se olemaan yritysten, lasten tai kuntienkaan etu? Kuten asiantuntijalausunnoissakin tuli esille, esityksen tavoitteet eivät välttämättä toteudu luvanvaraisuudesta säättämällä, vaan ne voitaisiin saavuttaa myös muilla tavoin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Honkasalo.

17.40 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Sinänsä tämä lakiesitys on kyllä tervetullut, ja on hyvä, että tähän yksityisten päiväkotien valvontaan tulee ryhtiiliikettä. Helsingiläisenä kuntapäättäjänä olen pitkään seurannut, mitä täällä kentällä tapahtuu, ja meillä valitettavasti on ollut useampia sellaisia tapauksia, joissa laadun kriteerit eivät ole täyttyneet ja joissa kunnalla ei ole myöskään välttämättä ollut keinoja valvoa tarpeeksi hyvin sitä toiminnan sisältöä myöskään taloudellisesta näkökulmasta. Niinpä meillä on ollut tällaisia tapauksia, joissa esimerkiksi iso yksityinen, 200 lapsen päiväkotitoiminta on mennyt konkurssiin aivan yllättäen, ja silloinhan se on viime kädessä kunta, joka sen vastuun sitten ottaa siitä, miten näille lapsille hyvin nopealla varoitusaikalla järjestetään uudet päiväkotipaikat. Eli pidän erittäin tervetulleena sitä, että tähän järjestelmään saadaan ryhtiä.

Tässä hallituksen esityksen perusteluissa oli mielestäni myös hyvin kuvattu tämän kentän kehitystä sikäli, että tälle kentälle on tullut monikansallisia, erittäin isoja, voittoa tavoittelevia yrityksiä, jotka ovat sitten syöneet alta pois näitä pienempiä toimijoita ja yhdistyspohjaisia päiväkoteja. Tämä on tuonut mukanaan myös semmoista aggressiivista laajentumista, mitä Helsingissä on myös seurattu, että on avattu erittäin monta yksityistä päiväkotia ja sitten onkin yhtäkkiä niitä jouduttu sulkemaan, kun toiminta ei ole ollut taloudellisesti kannattavaa, ja sitten taas kunta on ottanut vastuulleen niiden päivähoitopaikkojen järjestämisen. Eli pidän erittäin tervetulleena sitä, että tähän pyritään nyt löytämään ratkaisuja.

Tietenkin, niin kuin edustaja Simula täällä totesi, me valiokunnassa nyt sitten asiantuntijalausuntojen pohjalta arvioidaan huolella, onko tämä hallituksen esitys niin kuin tarpeeksi hyvä ja mitä mahdollisia ongelmakohtia se ehkä sisältää. On erittäin tervetullutta, että tästä myös ollaan valmiita käymään kriittistä keskustelua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Kivisaari.

17.42 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus, että yksityisten varhaiskasvatustaluiden on toimittava samoilla laadullisilla kriteereillä kuin julkisten. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan siis muutettavaksi varhaiskasvatustaluiden, että nykyisen ilmoitusmenettelyn sijaan laissa säädettäisiin yksityisen päiväkotitoiminnan luvanvaraisuudesta. Luvanvaraisuus tarkoittaa siis toiminnan valvontaa etukäteen, ja ilmoitusvelvollisuus tarkoittaa toiminnan valvontaa jälkikäteen. Tämän esityksen tavoitteena on siis, totta kai, yksityisen päiväkotitoiminnan laadun turvaaminen sekä varhaiskasvatustaluiden toteutumisen varmistaminen.

Puhemies! Parhaimmillaan julkinen ja yksityinen päiväkotitoiminta täydentävät toisiaan. Tällainen vastakkainasettelun maailma ei kannata. Esimerkiksi omassa kotikaupungissani — ja myös sivistysvaliokunnan puheenjohtajan kotikaupungissa — Seinäjoella yk-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

sityinen kristillinen päiväkotit ja myös yksityinen Steiner-päiväkotit ovat jo pitkään tarjonneet hyvät ja myös suositut vaihtoehdot. Myös uudempia tuttavuuksia ovat yksityiset päiväkodit, joissa painotetaan esimerkiksi liikuntaa, musiikkia, englannin kieltä, metsätöimintää tai luomuruokaa. Nämä painotukset ovat syntyneet asiakkaiden toiveista ja tarpeista ja ovat toimineet varsin hyvin. Yksityiset päiväkodit ovat myös tarjonneet esimerkiksi meille, Seinäjoen kaupungille, mahdollisuuden varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttöön. Palvelusetelin tarjoaminen tuo nopeasti kasvavalle kaupungille kaivattua joustoa ja myös täydentää palvelutarjontaa.

Puhemies! Sivistysvaliokunta totta kai tarkastelee tätä lakiesitystä tapojensa mukaisesti perusteellisesti ja asian painoarvoa tietysti myös kunnioittaen — ja nimenomaan, kuten monessa muussakin, lapsen etu edellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Laukkanen.

17.45 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Pidän tämän lain tiettyjä tavoitteita hyvinä ja oikeansuuntaisina, mutta tätä sääntelyä, joka tähän nyt on laitettu, tarpeetomana. Menettely on mielestäni liian raskas. Tämä olisi voitu, monien asiantuntijalausuntojenkin mukaan, tehdä eri tavalla, esimerkiksi vain asetuksia tarkistamalla ja niillä keinoilla, joita opetus- ja kulttuuriministeriöllä ja Opetushallituksella on jo nyt käytössään. Eli menettely, jota tässä nyt haetaan, on minusta tarpeeton. Se, että kiinnitetään huomiota tähän laatuun ja siihen, että nämä taloudelliset ja ammatilliset edellytykset toteutuvat hyvin, on myös tervetullutta. Mutta sitä, että lisätään tätä byrokratiaa näin merkittävästi, en kyllä pidä hyvänä tässä, niin kuin eivät monet asiantuntijatkaan.

Sitten tässä edustaja edellä otti hyvin esiin tämän palveluverkon laajuuden, joka nyt Seinäjoellakin on, ja erityisesti pääkaupunkiseudulla ja isoissa kaupungeissa on monia eri pedagogisia lähestymistapoja kasvatukseen, on maailmankatsomuksellisia lähestymistapoja kasvatukseen. Ja huolekseni tässä nyt jää, että kun nyt nämä kaikki viedään tänne ikään kuin opetushallinnon tarkastelun piiriin, niin syntyy sitten erilaisia tarpeita ikään kuin vielä enemmän suitsia kuin nyt tässä tällä hetkellä tehdään. Tämä on se huoli, jonka näen tässä, ja toivon, että valiokunta, jossa en itse ole, voisi myös käydä keskustelua maailmankatsomuksellisten ja pedagogisten koulujen tulevaisuudesta. Jos ajatuksena on täällä takana se, että sitten jollakin tavalla aletaan rajoittamaan sitä, miten maailmankatsomus esimerkiksi kristillisissä kouluissa saa näkyä — niin kuin olen tällaisia huhuja kuullut tuolta opetusministeriöstä — niin silloin suunta on jälleen rajoittava. Se rajoittaa normaalia elämää, ihmisten yksilönvapautta, perheiden oikeutta valita lapsillensa koulutus, varhaiskasvatus ja päiväkodit, ja tästä olen hieman tässä huolissani.

Mutta muuten ajattelen, että tällainen yhtenäinen seurantakin sitä voisi parantaa, mutta ei näin raskaalla menettelyllä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Marttinen.

17.48 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä itse asiassa edustaja Laukkanen tiivistä aika hyvin myös omia ajatuksiani, kuten myös monet kollegat aikaisemmin, mitä itselläni heräsi tähän hallituksen esitykseen liittyen. Nythän siis hallitus esittää hyvin merkittävästi lisää hallintoa, byrokratiaa, sääntelyä, tuonne varhaiskasvatuksen kenttään.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Kävin läpi noita pykäläiä, mitä sinne nyt ollaan säätämässä lisää, niin onhan se nyt kyllä aika mittava se sääntelymäärä.

Voin omalta osaltani, herra puhemies, sanoa tuolta länsirannikolta, että me siirryimme Raumalla tuossa joitakin vuosia sitten varhaiskasvatuksessa tähän palvelusetelitoimintaan ja olemme olleet siihen äärettömän tyytyväisiä. Meillä on joitakin myös ei-kunnallisia toimijoita kaupungissa, ja se on nimenomaan korostanut myös perheiden valinnanvapautta ja mahdollisuutta myös vaikuttaa siihen, mistä he haluavat sen palvelun hankkia. Ja totta kai, kaupungillahan on silloin se vastuu ja velvollisuus myös valvoa paitsi omaa tuotantoa, mutta myös näitä muita, jotka palvelua tuottavat. Tätä haluan korostaa. Mutta, herra puhemies, en ole ollenkaan vakuuttunut, että nyt näillä toimilla, mitä hallitus esittää, yhtäkkiä laatu sitten paranee. Enpä oikein tiedä, koska kyllähän sitä laatua parannetaan aivan toisen tyyppisillä toimenpiteillä kuin hallintoa ja byrokratiaa lisäämällä.

Herra puhemies! Nyt kun kerran tämä varhaiskasvatustalaki on auki ja vielä pykälä 43, niin nostan esille vielä toisen asian, josta olemme keskustelleet ministerin kanssa aikaisemmin. Se liittyy harjoittelupäiväkotien tilanteeseen. Opettajakoulutuslaitos Raumalla on avannut ensimmäisen harjoittelupäiväkodin Suomeen, ja uskon, että tulevina vuosina Suomeen tulee syntymään harjoittelukouluja vastaava järjestelmä, mutta tällä hetkellä tämä lain 43 § ei tunnista yliopistoa varhaiskasvatuksen tuottajana. Tämä on johtanut nyt siihen, että Turun yliopiston on täytynyt perustaa oma yhtiö pyörittämään tätä päiväkodin toimintaa sen sijaan, että tämä harjoittelupäiväkodin toiminta, siihen liittyvä tutkimus, opetus ja laadukas varhaiskasvatustyö olisi osa tätä koko yliopiston, emon, toimintaa. Sen takia olemme esittäneet arvoisalle ministerille ja ministeriölle, että tätä pykälää 43 täsmennettäisiin niin, että Turun yliopiston ei tarvitsisi perustaa erillistä osakeyhtiötä, vaan se voitaisiin saada kevyemmällä hallinnolla, kevyemmällä byrokratialla hoidettua, koska uskon, että kuitenkin tämä tavoite on yhteinen. Joten kysyn ministeriltä, minkä takia tässä laissa ei ole huomioitu tätä Turun yliopiston huolta ja esitystä, mistä olemme kanssanne aikaisemmin keskustelleet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

17.51 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Täällä edustajakollegat Marttinen ja Laukkanen ovat hyvin pukeneet sanoiksi sitä ihmettelyä, mitä tuolla kentällä tällä hetkellä on. Varhaiskasvatuksen puolella kysellään, minkä ihmeen takia hallitus haluaa lisätä tällaista byrokratiaa ja hallintoa, kun kuitenkin tässä ei varsinaisesti itse siihen varhaiskasvatukseen, sen sisältöihin ja muihin, olla puuttumassa. Kun tämä nykyinen ilmoitusmenettely ja toisaalta sitten avien valvonta on toiminut hyvin, niin tässä tulee väistämättä esille se kysymys, onko nyt jonkinlainen hallituksen ideologinen tarve lähteä erityisesti yksityisen puolen toimijoita tällä tavalla jotenkin ottamaan tiukempaan otteeseensa ja onko tämä kenties jonkinlainen ensimmäinen askel johonkin suuntaan, kun emme nyt oikein sitten tiedä, mitä tällä ollaan loppujen lopuksi tavoittelemassa. Onko tarkoitus kenties lähteä tuomaan jonkinlaisia kriteerejä toimijoille ja kenties lähteä rajoittamaan heidän mahdollisuuksiaan ammatinharjoittamiseen ja toisaalta elinkeinovapautteen?

En voi olla muistelematta sitä, että arvoisa ministeri on varsin voimakkaita puheenvuoroja käyttänyt siitä, että varhaiskasvatustoiminta ei saa olla voittoa tavoittelevaa. Tietysti meillä voi olla vähän ideologisista eroista johtuen ja ehkä vähän ammattitastaeroistakin johtuen erilainen käsitys siitä, mitä se voitontavoittelu on. Ekonomina olen oppinut sen,

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

että kovin kauan yritys ei pysty olemaan pystyssä, jos se ei tavoittele voittoa, eliikkä kyllä sen pitää yrittää plusmerkkinen tulos kuitenkin tehdä. Se on sitten eri asia, jos tässä tarkoitetaan sitä, että yritykset yrittävät tehdä voittoa siten, että lasten turvallisuudesta tai heidän hyvinvoinnistaan tai jostakin muusta oltaisiin tinkimässä, ja sitten oltaisiin käärimässä ne suuret setelit omaan taskuun. Jotakin tämäntyyppistä ehkä näissä ministerin ideologissävyytteisissä puheenvuoroissa ilmeisesti tällä voitontavoittelulla on tarkoitettu.

Me kristillisdemokraatit näemme hyvin tärkeänä sen, että perheillä on valinnanvapaus. Se valinnanvapaus ja -mahdollisuus antaa sentyyppisiä kasvatuksellisia painotuksia, mitä vanhemmat haluavat, lähtee ihan sieltä YK:n lasten oikeuksien sopimuksesta. Siinä mielessä esimerkiksi vaikkapa kristilliset päiväkodit ovat hienolla tavalla täydentäneet tätä varhaiskasvatuksen tarjontaa.

Kerron ihan esimerkkinä omasta kotikunnastani Lapinlahdelta: siellä meillä kristillisdemokraatit tekivät valtuustoaloitteen, jossa meidän kuntamme kahden tällaisen yksityistä varhaiskasvatusta tarjoavan paikan osoite- ja yhteystiedot laitettiin myös kunnan sivuille ihan sen takia, että halutaan kunnassa kertoa, että tällaisia erilaisia vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia meidän kunnassamme on varhaiskasvatukselle silloin, kun perheet etsivät sitä, mihin laittaa lapsensa ja minkälaisia mahdollisuuksia Lapinlahdella on hyvälle varhaiskasvatukselle.

Siinä mielessä [Puhemies koputtaa] haluan kyllä ministeriltä tietää, mikä on perinjuurimmainen tarkoitus tälle lisäbyrokratialle ja -hallinnolle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt on 3 minuuttia täynnä. — Edustaja Autto ja sen jälkeen vielä edustaja Risikko ja sen jälkeen ministerille vastauspuheenvuoro.

17.54 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Kyllä välillä hämmästyttää kuulla näitä vasemmalta puolelta salia tulevia puheenvuoroja esimerkiksi juuri siitä, että vaikkapa voittoa ei voisi tavoitella. Täytyyhän yrityksen tehdä voittoa, jotta se voi esimerkiksi investoida ja luoda uutta. Päiväkotitoiminnassa aivan olennaista on se, että lapsille ja henkilökunnalle on vaikkapa terveysturvalliset kiinteistöt, ja jos ei yritys tee tulosta, niin eihän se voi millään tavalla investoida siihen, että esimerkiksi kiinteistöt ovat kunnossa.

Tässä mielessä nyt sitten kysyisin kyllä ministeriltä, kumpaa kohan tämä uusi byrokratia nyt sitten enemmän rasittaa, kun selvästi vasemmalta puolelta salia kauhisteltiin sitä, että Suomeen tulee tällaisia jopa kansainvälisiä toimijoita tälle alalle. Kumpaa tämä byrokratia enemmän rasittaa: sitä pientä paikallista yrittäjää, joka hyvin usein on yksin sen koko päiväkotiyrityksen hallinto, vai sitä suurta kansainvälistä toimijaa, jolla voi hyvin mahdollisesti olla vaikka kokonainen lakiyksikkö siellä, joka sitten pyörittelee papereita, kun keran jatkossa ministeri toivoo, että paperia enemmän pyöritellään?

Tämä on todella erikoista, että halutaan luoda tällaista mallia, joka ei itse siihen varhaiskasvatukseen liity millään tavalla. Näen niin, että varhaiskasvatuksen laatu Suomessa pitää varmistaa, ja se varmasti toteutuu esimerkiksi sillä tavoin, että meillä on maailman paras varhaiskasvatusopettajien koulutus, ylipäätään alalla toimivan henkilöstön koulutus. Siinä mielessä esimerkiksi edustaja Marttisen esiin nostama kysymys oli todella olennainen, että miksi vaikkapa yliopistot eivät voi toimia tulevaisuudessa tämän päiväkotitoiminnan järjestäjinä, koska siellähän ne tulevat opettajat alalle koulutetaan.

Vielä toteaisin siitä, että alalle tarvitaan yksityisiä toimijoita täydentämään kuntien ja kaupunkien palveluvalikoimaa. Sinne tarvitaan varmasti niitä pieniä paikallisia toimijoita.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

On hyvä, että tulee myös niitä isoja toimijoita, jotka pystyvät sitten investoimaan vaikkapa kasvukaupungeissa siihen, että riittävästi on tilaa lapsille päästä päivähoitoon.

Olennaistahan on se, että tässä varhaiskasvatuskentälläkin, kuten kaikilla elämän osa-alueilla, markkina toimii, että markkina on sillä tavoin toimiva, että siellä on riittävän paljon erilaisia toimijoita, jolloin ei pääse syntymään sellaisia monopolistisia tai oligopolistisia tilanteita, joissa sitten oltaisiin liikaa yhden toimijan varassa. Kun hyödynnetään esimerkiksi palveluseteliä, silloin vanhemmat käyvät päivittäin paikan päällä valvomassa sitä, että laatu on sitä, mistä on sovittu. Jos laatu ei ole sitä, mistä on sovittu ja mitä on luvattu, niin silloinhan vanhemmat vievät sen palvelusetelinsä jonnekin muualle, kun varmistetaan, että markkina toimii. Mutta jos on tilanne, jossa kaupungissa ei ole [Puhemies koputtaa] varhaiskasvatuspaikkoja riittävästi, silloinhan tietenkään vanhemmilla ei sitä valinnanvaraa ole.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt vielä edustaja Risikko, ja sen jälkeen ministerin vastaus.

17.58 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Keskityn nyt tähän itse lakiesitykseen. Täällä on tullut hyviä puheenvuoroja siitä, miksi tarvitaan myös sitä yksityistä palvelutarjoantaa tässä varhaiskasvatuksessa, mutta tässä esityksessähän ehdotetaan säädettävän varhaiskasvatuksen järjestämisen luvanvaraisuudesta, eli nykyisen ilmoitusmenettelyn sijaan laissa säädettäisiin yksityisen päiväkotitoiminnan luvanvaraisuudesta. Yksityinen perhepäivähoito säilyisi kuitenkin nykyisen ilmoitusmenettelyn piirissä. Toiminnan aloittaminen tai olennaisen muutoksen toteuttaminen edellyttäisi siis lupaviranomaisen eli aluehallintoviraston hyväksyntää.

No, asiantuntijathan antoivat lausuntokierroksella hallituksen esitysluonnokselle täysytymäyksen. Useissa lausunnoissa todetaan, että lakiehdotus lisää byrokratiaa eikä se tuo lisäarvoa nykytilanteeseen. Tarpeetonta sääntelyä ei kannata tehdä. Toimintaa valvovien aluehallintovirastojenkin näkemys on, että yksityisen varhaiskasvatuksen lupamenettely ei tuo lisäarvoa varhaiskasvatuksen laatuun tai varhaiskasvatuslain toteutumisen varmistamiseen. Virastot toteavat kantanaan, että esityksen mukaista lakimuutosta ei tule tehdä. Yksityisillä toimijoilla on jo nykyään samat lakisääteiset velvollisuudet varhaiskasvatuksen järjestämisessä kuin julkisilla. Suomen Yrittäjät katsoo, että luvanvaraistaminen kasvattaa kohtuuttomasti pienten yksityisten toimijoiden hallinnollista taakkaa ja näin vaikeuttaa niiden toimintaa sekä sitten pidemmällä aikavälillä vähentää yksityistä varhaiskasvatustuotantoa tilanteessa, jossa sen tarve kunnissa päinvastoin vain kasvaa.

Nyt kun meillä on täällä ministeri onneksi vielä paikalla, niin kysyn suoraan: mitä hallitus oikeasti tavoittelee tällä esityksellään? Asiantuntijoiden arvioiden mukaan hallituksen esitys ei tuo muutosta palveluiden laatuun, ja tuntuu siltä, että tämä on täysin ideologinen ja perustuu jälleen siihen, että tämä hallitus vastustaa yksityistä palvelutuotantoa henkeen ja vereen ja loppuun asti. Miksi hallitus ei kuuntele asiassa asiantuntijoita? Tässä annetaan luvanvaraisuus aluehallintovirastoille, jotka ovat itse esittäneet, että tätä lakia ei tulisi esitetyssä muodossa edistää. He ovat antaneet vaihtoehtoisen mallin, jossa he sanovat näin: ”Taloudellisin ja muutoinkin tarkoituksenmukaisin vaihtoehto olisi muuttaa voimassa olevaa varhaiskasvatuslakia niin, että yksityistä varhaiskasvatustoimintaa ei voi aloittaa ennen kuin aluehallintovirasto on rekisteröinyt palvelutuottajan tai uuden toimipaikan.” Miksi ministeriössä ei otettu tätä vaihtoehtoa huomioon?

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Kolmantena minua kiinnostaa, että kun teillä on myös toinen ministeri siellä ministeriössä ja niissä on aina tällainen vastinpari puolueilla, niin pyrkikö ministeri Kurvinen millään tavalla vaikuttamaan tämän lain sisältöön. Olisin uskonut, että keskustasta löytyy hieman tolkkua tähän, mutta kysynkin ihan vilpittömästi: pyrkikö Kurvinen millään lailla vaikuttamaan tähän?

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin olemme käyttäneet tähän varatun puoli tuntia, mutta tähän loppuun vielä ministerille puheenvuoro. — 3 minuuttia, olkaa hyvä.

18.01 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Totta kai on niin, että kaikki hallituksen esitykset ovat hallituksen yhteisiä esityksiä ja kaikki hallituspuolueet sitten niiden lakiesitysten takana myöskin seisovat.

Jospa lähden liikkeelle yleisemmin: Tässä on puhuttu ideologiasta monissa puheenvuoroissa ja siitä, minkälaisesta oudosta ideologiasta tässä on kyse. Toteaisin esimerkiksi sen, että jos katsoo, miten meidän perusopetuslainsäädäntö on säädelty, niin siellä on nimenomaisesti kielletty voitontavoittelu perusopetuksen puolella. Siitä huolimatta meillä on yksityisiä koulutuksen järjestäjiä, jotka myöskin ylläpitävät ja järjestävät perusopetusta. Eli ei tämä nyt niin outoa ja kummallista ole kuin se kummallisuus, mitä meillä jo tällä hetkellä on lainsäädännössä perusopetuksen osalta.

Mitä yleisemmin tulee tähän keskusteluun, niin tuntuu ainakin tämän perusteella, ettei myöskään huomioida sitä muutosta, mitä varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä on tapahtunut. Varhaiskasvatus ei ole enää sosiaali- ja terveysministeriön alainen palvelu, sosiaalipalvelu, vaan varhaiskasvatus on siirretty opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen, koska sitä on haluttu kehittää osana meidän sivistyspolkua ja nimenomaan painottaa pedagogiikan merkitystä varhaiskasvatuksen puolella. Silti jos katsoo varhaiskasvatuksen palvelutuotantotapaa, sitä mitä kentällä tapahtuu, niin se muistuttaa enemmän meidän sosiaalipuolen palvelutuotantoa tällä hetkellä, ei niinkään sitä, miten perusopetusta ja koulutusjärjestelmää tähän asti on säädelty ja miten niitä palveluita myöskin yksityisten toimijoiden toimesta tuotetaan. Se on se toimintaympäristö, jossa näitä keskusteluja on käyty, ja myöskin se toimintaympäristö, jossa tätä lakimuutosta hallitusohjelman mukaisena on vietty eteenpäin. Eli tarkoitus on, että myöskin tämän luvanvaraisuuden osalta varhaiskasvatuksessa otetaan askel siihen suuntaan, miten esimerkiksi meidän perusopetusta säädellään ja mitkä ne yleiset toimintatavat ovat koulutusjärjestelmän, sivistysjärjestelmän puolella näitä asioita hoitaa.

Sitten mitä tulee tähän kysymykseen monopoleista ja myöskin harjoittelupäiväkodeista, niin harjoittelupäiväkotien osalta minun ymmärtääkseni ongelma on se, että se edellyttäisi myöskin yliopistolain muuttamista ja yliopistojen lakisääteisiin tehtäviin tehtäviä muutoksia. Meillä ei ole sellaisia kirjauksia hallitusohjelmassa tai sellaisia sopimuksia, että yliopistolakia tältä osin oltaisiin avaamassa.

Monopoliin osalta kiinnittäisin kyllä myöskin kuntapäätäjien huomiota siihen, että meillä on kuntia, joissa tämä yksityisen varhaiskasvatuksen osuus alkaa olla hyvin merkittävä, lähenee sitä 50 prosentin rajaa. Ja kun on niin, että kunnan aina viime kädessä pitää huolehtia siitä, että lasten subjektiivinen oikeus päivähoidon toteutuu, niin silloin ollaan kyllä tilanteessa, jossa yhden yksittäisen toimijan konkurssi tai yrityksen päätökset [Puhemies koputtaa] sulkea tiettyjä palvelupisteitä voivat aiheuttaa aikamoisia ongelmia siihen kunnan palvelutuotantoon.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.04.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.35.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Mennään keskusteluun. Siellä on edustaja Kiljunen, Anneli poissa, edustaja Niemi poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle elokuvien yhteistuotannosta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi elokuvien yhteistuotannosta tehdystä eurooppalaisesta yleissopimuksesta

Hallituksen esitys HE 223/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Petelius.

Keskustelu

18.04 Pirkka-Pekka Petelius vihr: Arvoisa rouva puhemies! Ärade fru talman! On ollut ilahduttavaa havaita, että viime vuosina yhä useampi suomalainen elokuva on noussut kansainvälisesti huomioitujen ja palkittujenkin elokuvien joukkoon. Tämän nyt esitettävän uudistetun elokuvien yhteistuotantojen yleissopimuksen voimaansaattamisen myötä yhä useammalla suomalaisella elokuvatuottajalla olisi aiempaa edullisempi ja parempi asema hänen etsiessään elokuvaprojektilleen rahoitusta ja yhteistyökumppaneita.

Euroopan audiovisuaalisen observatorion mukaan noin joka neljäs EU:ssa tuotettu elokuva on eurooppalainen yhteistuotanto. Euroopassa valmistuu siis vuosittain valtava määrä elokuvia, joiden tekemisessä on hyödynnetty kansainvälistä osaamista ja rahoitusta. Tämän sopimuksen tarkoitus on siis edistää elokuvien kansainvälisten yhteistuotantojen syntymistä, lisätä niitä. Erityisesti tästä hyötyisivät Suomen kaltaiset pienempien elokuvatuotantokapasiteettien maat, sillä esimerkiksi tätä yhteistuotantojen pienintä rahoitusosuutta elokuvan kokonaisbudjetista laskettaisiin 10 prosentista 5 prosenttiin. Hyväksymällä tämän sopimuksen yhä useammalla suomalaisella tuotantoyhtiöllä ja elokuva-alan ammattilaisella olisi suuremmat mahdollisuudet päästä mukaan näihin yhteistuotantoihin.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Kansainvälisten yhteistuotantojen lisääntyminen toisi suomalaisille tuotantoyhtiöille paitsi lisää osaamista myös näkyvyyttä ja uskottavuutta, ja näin olisi myös mahdollista lisätä Suomen houkuttelevuutta ja kilpailukykyä kansainvälisten yhteistuotantoelokuvien kuvausmaana, kuvauskohteena. Tässä kilpailussa esimerkiksi Baltian maat ovat olleet Suomea paljon edellä. Edelleen tämä pitemmällä tähtäimellä toisi maaillemme paikallisesti ja alueellisesti työllisyyttä, kehittäisi alueellisia matkailu- ja majoituspalveluja ynnä muuta — toisi tänne ulkomaista rahaa toisin sanoen — mutta ennen kaikkea se kehittäisi laajemminkin koko Suomen elokuva-alaa ja olisi omiaan edelleen nostamaan elokuviemme taiteellista tasoa. Yhteistuotannoilla on paitsi resurssit paisuttaa tuotantobudjetit useammasta rahoituslähteistä myös suuremmat elokuvan markkinointi- ja levityskapasiteetit, ja näin siis mahdollisuus saavuttaa suurempia katsojamääriä ja kansainvälisiä markkinoita lisääntyisi merkittävästi.

Elokuva-ala, kuten muukin kulttuuriala, kuten tiedämme, kärsii koronatilanteesta nyt jo toista vuotta. Alan elpyminen vaatii monipuolisia ja kunnianhimoisia toimia, ja yksi näistä toimista [Puhemies koputtaa] on varmistaa, että suomalaisilla on kilpailukykyiset ja tasavertaiset mahdollisuudet [Puhemies koputtaa] päästä mukaan kansainvälisiin yhteistuotantoihin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

18.08 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos myös edustaja Peteliukselle ansiokkaasta puheenvuorosta, jossa hyvin pitkälti jo kuvattiin niitä hyötyjä, mitä suomalaisen elokuvatuotannon ja myös tv-tuotannon kansainvälistymisellä meille suomalaisille ja suomalaiselle osaamiselle, suomalaiselle työlle ja matkailulle parhaimmillaan on.

Tämän sopimuksen päivittäminenhan sinällään vain vie Euroopan unionissa maita samalle tasolle. Tähän mennessäkin on ollut tämänkaltaisen sopimus, mutta nyt ikään kuin tullaan vielä 2020-luvulle. Totta on, että tämä parantaa meidänkin tuotantoyhtiöiden mahdollisuuksia päästä osaksi näihin kansainvälisiin tuotantoihin. Ja minkä takia se on tärkeää? No, se on tärkeää sen takia, että me pystymme myös sen avulla tuottamaan omia elokuvia, omia tv-tuotantoja entistä laadukkaammin.

Meillä on pitkään ajateltu, että kieli voisi olla tietynlainen ongelma. No, haaste se tietysti varmasti on: meillä on aika uniikki kieli. Mutta nyt ollaan — kiitos myös kansainvälisten suurien levitysyhtiöiden ja suoratoistopalveluiden — huomattu, että kun tuotanto on riittävän laadukasta, käsikirjoitus, näyttelijätyö riittävän laadukasta, niin kieli ei olekaan enää se kynnyskysymys. Erään suuren suoratoistopalvelun suosituin sarja on tällä hetkellä maasta, jonka kieli on isossa osassa maapalloa vähintään haastavaa ymmärtää, mutta siinä on huomattu, että kun näyttelijät ovat erinomaisia ja ohjaustyö on erinomaista, niin sillä ei olekaan niin merkitystä.

Tässä on myös näiden suurten suoratoistopalveluyhtiöidenkin kautta hieno mahdollisuus, että levitys globalisoituu, helpottuu ja nopeutuu, ja parhaimmillaan — niin kuin meillä elokuvien ja sarjojen suurkuluttajilla, joihin itsekkin kuulun — luo myös kiinnostusta sitä maata kohtaan, johon se tarina sijoittuu tai jossa se on kuvattu. Ja tämä lisää mahdollisuuksia: paitsi niitä työhön liittyviä mahdollisuuksia, mitä edustaja Petelius tässä luetteli, myös matkailuun liittyviä mahdollisuuksia, kun ihminen haluaa mennä tutustumaan siihen maahan ja kulttuuriin. Totta kai se houkuttelee myös muita yhtiöitä: sana kiirii näissä piireissä

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

aika lailla, ja kun kuullaan, että suomalaiset tekevät tässä erittäin hyvää yhteistyötä, erittäin asiantuntevaa työtä, ja että ennen muuta laatu on kohdillaan, niin silloin myös muut seuraavat perässä. Eli tässä on paljon, paljon positiivisia vaikutuksia. Olen itsekkin miettinyt, että kun seuraavaa matkaa suunnittelen, niin ehkäpä menisin johonkin sellaiseen maaan, jossa on kuvattu minulle mieluista elokuva tai tv-sarja.

Eli tässä on paljon ulottuvuuksia. Tämä yksittäinen ajantasaistaminen ei nyt tietenkään ratkaise kaikkia ongelmia, mutta varsin ilolla olen seurannut sitä suomalaisen elokuvan ja tv-kulttuurin kehittymistä, jossa yhä [Puhemies koputtaa] enemmän tehdään laadukasta tuotantoa, joka yhä enemmän positiivisella tavalla luo Suomi-kuvaa ja vahvistaa meidän osaamistamme tällä tärkeällä kulttuurin alueella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

18.11 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Täytyy kyllä kanssa kiittää edustaja Peteliusta. Kollegan puheenvuorosta kyllä huokui — tästä puheesta ja puhujasta huokuu — ammattitaito tätä asian osaa kohtaan.

Tosiaan käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle elokuvien yhteistuotannosta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaan saattamiseksi ja tämän laiksi. Tämän uudistetun yleissopimuksen voimaan saattamisen myötä suomalainen tuottaja on aiempaa edullisemmassa asemassa etsiessään elokuvaprojektilleen yhteistyökumppaneita ja rahoitusta yleissopimuksen ratifioineista maista.

Täytyy tässä kyllä kiittää myös edustaja Köntän puheenvuoroa, ja myös te, edustaja Petelius, toitte esiin alueellisuuden ja tämän myötä matkailuun liittyvät vaikutukset. Itse tulen maakunnasta nimeltä Kainuu, ja siellä Kainuussa Vuokatissa puuhataan tällä hetkellä kovaa vauhtia kansainvälistä elokuvatuotantojen keskittymää. Siellä tämmöinen sotkamolainen tuotantoyhtiö Kajawood neuvottelee isojen studioitten kanssa jopa satojen miljoonien eurojen budjeteissa olevista ja niihin liittyvistä elokuvahankkeista, ja kyseessä oleva lainsäädäntö varmasti tulee näitäkin edesauttamaan.

Suomessa tähän mennessä tehty kallein elokuva on ollut Angry Birds -elokuva, hintalappu siellä 66 miljoonan euron luokassa, mutta kun katsotaan tätä maata ja isoja kansainvälisiä elokuvayhtiöitä, niin kyllähän meillä on tässä maassa puhdasta luontoa, maakunnissa on kapasiteettia tarjota isoille elokuvatuotantoyhtiöille majoitustilaa ja ennen kaikkea meillä on vielä tässä maassa, tuolla pohjoisessa ja onneksi myös täällä pääkaupunkiseudullakin, arktisen olosuhteen omaavaa ilmastoa elikkä pakkasta mutta sitten myös lunta, ja tämähän luo uusia mahdollisuuksia ja saa elokuvayhtiöitä tuomaan tuotantoaan tänne meille Suomeen Pohjolaan.

Täytyy muistella vuotta 2017, kun Tuntematonta sotilasta kuvattiin täällä Suomessa. Etelä-Suomessapa ei pystynytään kuvaamaan talvikohtauksia, kun ei ollut lunta, ja tätä kautta sitten suomalainen tuotantoyhtiö siirsi kuvaukset Kainuuseen, ja sitten pystyttiin Tuntemattoman sotilaan talvikohtauksetkin kuvaamaan. Tämä kertoo siitä, että meillä on paljon mahdollisuuksia myös tuotannon ja elokuvan tekemisen osalta siinä suhteessa, että meillä on neljä vuodenaikaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Autto.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

18.14 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hyvä hallituksen esitys, ja tämän kansainvälisen sopimuksen hyväksyminen on varmasti Suomen kannalta tärkeää. Tässä edellä edustajat Petelius, Könttä ja Kettunen ovat puhuneet erittäin hyvin. Kyllähän se totta on, että Suomi on pitkä ja hieno maa, ja meillä on todella upeat neljä vuodenaikaa — tai voi sanoa oikeastaan kahdeksan vuodenaikaa ainakin tuolla pohjoisessa — jotka mahdollistavat sitten sen, että olemme hyvin kiinnostava lokaatio myöskin elokuvia kuvata.

Tässä mielessä sen lisäksi, että olemme nyt hyväksymässä tätä sopimusta alan toiminnan osalta, myös kannustan hallitusta todella pohtimaan niitä keinoja, miten sitten tätä alan kannustekehikkoa sillä tavalla tuleville vuosille rakennetaan ja suunnitellaan, niin että olemme todella myös kilpailukykyisiä niitä kovimpia kilpailijamaita vastaan tässä juoksukilpailua käytäessä. Kyllähän se niin on, että tosiaan ennen kuin lumi tulee, pitää olla hiekkalaatikolta lelut kerättynä, että kaikki menee hyvin, ja tässäkin mielessä on tärkeää, että kun varmasti sitten koronan jälkeen maailma aukeaa ja erilaiset tuotannot sitten hakevat paikkaa, että nimenomaan tämmöiseksi turvalliseksi mielletty maa, Suomi, joka tarjoaa hyvät puitteet, olisi kaikilta osin kilpailukykyinen. Kannustan myös siltä osin hallitusta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

18.16 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on jo monessa erittäin hyvässä, tärkeässä puheenvuorossa tuotu esille, että kyllä todella tämä esitys ja sopimuksen päivittäminen on erittäin kannatettava toimenpide. Totta kai sekä kansainväliset että kotimaiset elokuvatuotannot ovat monella tavalla myös alueelliselta näkökulmalta erittäin tärkeitä niin työllisyyden kuin matkailun ja maisemaimagon ja monien muiden elinvoimatekijöiden kannalta.

Sain kunnian tässä vaihtaa edustaja Peteliuksen kanssa sanaa myöskin siitä, että yksi-Suomen elokuvatuotannon ehkä tavallaan keskeinen elementti on vielä, että meillä on väljyyttä, meillä on hiljaisuutta, jotka mahdollistavat myöskin omalla elementillään elokuvien tuottamisen ja toteuttamisen. Mutta totta kai siis ala tarvitsee myöskin tällaista kansainvälistä yhteistyöosaamista, yhteistyökyvykkyyttä ja varmasti myös jatkossa lainsäädäntötoimia.

Puhemies! Kyllä, on todella suurta viisautta edistää kansainvälisten yhteistuotantojen virtaa Suomeen. Se on osin meillä edelleen ehkä sellainen käyttämätön potentiaali, vaikkakin on olemassa esimerkiksi näitä edustaja Kettusen mainitsemia Kainuun esimerkkejä, joissa vahvalla tulevaisuustahdolla mennään mahdollistamaan erilaisten elokuvatuotantojen — ovat ne sitten kotimaisia tai kansainvälisiä — tuottaminen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.17 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Petelius käytti täällä todella ansiokkaan puheenvuoron ja asiantuntevan katsauksen tästä hallituksen esityksestä ja sen merkityksestä. Elokuvatuotantoalalla meillä Suomessa ja Suomesta on mielestäni paljon annettavaa — paljon enemmän kuin me osaamme edes ajatellakaan. Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys tätä sopimusta koskien lisää mielestäni mahdollisuuksia kansainväliin yhteistuotantoihin.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Edustaja Könttä käytti täällä myös hyvän puheenvuoron ja toi esille, miten onneksi enää ei kieli, suomen kieli, ole esteenä. Onneksi on niin, että työn laatu ratkaisee, ja sitähan meillä Suomessa on antaa.

Tällainen kansainvälisiin tuotantoverkostoihin pääseminen on tietysti ennen kaikkea meidän vientituotteiden viemiseen ja sen osaamisen näyttämiseen, osaamisen viemiseen mitä parhain mahdollisuus, ja siitä on tehty ihan sopimus, ja myöskin tällä alalla, jolla me ei olla alun perin niin voimallisesti oltu mukana näissä verkostoissa, meillä on nyt siihen mahdollisuus. Ja meillä on tosiaan sitä laatua ja taitoa antaa.

Mutta sitten vielä ihan lopuksi vaan sanon, että kyllähän tästä hyötyvät monet, eivät ainoastaan nämä tekijät ja toimijat vaan myöskin me kuluttajat, ja sehän on hyvä asia. Kiitos tästä hallitukselle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

18.19 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty erinomaisia puheenvuoroja. Totean vain, että tämäntyyppisessä asiassa kuin elokuvatuotanto kansainvälinen yhteistyö on äärimmäisen tärkeää ja myöskin koko eurooppalaisen yhteistyön kilpailukyky. Täällä on hyvin puhuttu, edustaja Kettunen puhui Kainuun mahdollisuuksista ja Autto Lapin mahdollisuuksista ja taisivat siellä tulla Pohjanmaankin mahdollisuudet. Kaikki kunnia niille, mutta haluan nyt toki tässä yhteydessä tuoda esille sen, että Pirkanmaalla ja Tampereella ollaan tässä asiassa jo todella pitkällä ja siellä ollaan Hollywood-tasoisia elokuvia jo tehty.

Itse asiassa siellä on erittäin hyvä konsepti, jossa on mukana Mediapolis monessakin mielessä, siinä on Tampereen kaupunki hyvin vahvasti. Yksi Tampereen nykyisen pormestariohjelman painopistealueista on nimenomaan tämä elokuvatuotannon ja laajemmin tämän digitaalisen tuotannon kehittäminen. Siellä on Ylen merkittävä yksikkö, selvästi suurin pääkaupunkiseudun ulkopuolella, joka on mukana ja tekee yhteistyötä. Siellä on opilaitoksia, sekä ammattikorkeakoulutasoista että opistotasosta, yliopistotasosta, kaikenlaista toimintaa, jotka on kytketty tähän samaan yhteyteen, ja paljon myös yksityisiä toimijoita sillä alalla. Erittäin lupaavalta näyttää nyt, kun myös Tampereen kaupunki on tuonut omia tuotantopanoksiaan ja omia tuotantokannustimiaan siihen ihan huomattavissakin määrin, että siitä nousee entistäkin merkittävämpi tuotannonala. Toki siellä on pitkään jo tehty esimerkiksi Ylelle sarjoja ja dokumentteja ja lastenohjelmia ja muuta, mutta tästä elokuvatuotannosta, myös kansainvälisestä tuotannosta, on tulossa ihan merkittävä toimiala.

Se on erittäin iso ja tärkeä asia ja uusi mahdollisuus koko Suomelle ja erinomainen esimerkki myös siitä, että kun julkinen ja yksityinen kättä lyövät, niin siinä saavutetaan hyviä tuloksia, koska tässä tarvitaan molempia panostuksia. Nämä ovat kalliita projekteja. Ilman, että siinä on myöskin tavalla tai toisella julkinen mukana, Yle keskeisenä kumppanina, on vaikea saavuttaa ja tehdä esimerkiksi sen luokan dokumentteja tai rikossarjoja tai elokuvia, jotka voivat oikeasti saavuttaa kansainvälisen menestyksen. Tämä on sellainen konsepti, jonka menestymiseen uskon, ja on erittäin hyvä, että tällaista nyt myöskin täällä hallitus esittää ja tässäkin asiassa päästään eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

18.22 **Joonas Könttä kesk:** Kiitos, rouva puheenjohtaja! En ala kilpajuoksuun maakuntien parhousjärjestyksestä — te tietysti tiedätte minun mielipiteeni siinä — vaan jätetään nyt se toiseen keskusteluun.

Tämä ala on sen kaltainen, että mikäli tätä saadaan kiihdytettyä tässä maassa, niin siitä kyllä riittää hyvää koko Suomeen ja kaikkiin maakuntiin, niin että siinä mielessä ei kannata nyt olla kateellinen, jos jollain maakunnalla menee paremmin ja toisella vähän huonommin. Tässä on valtava kasvupotentiaali, aivan niin kuin edustaja Satonen hyvin totesi ja tietää tietysti Ylenkin kautta tämän erittäin hyvin.

Mutta muutama sana — tässä tuli kysymyksiä edustaja Autolta, kuinka tätä alaa vielä voitaisiin hieman tukea Suomessa enemmän. Meillähän on käytössä tuotantotukea ja erilaisia vähennyksiä siihen, jos ulkomainen ryhmä tulee tänne tekemään ja tuottamaan omaa elokuvaansa, mutta meidän täytyisi pohtia, kun se kilpailu on kuitenkin niin kovaa tuolla maailmalla ja ne vähennykset ovat niin massiivisia, ovatko ne tällä hetkellä Suomessa riittävällä tasolla esimerkiksi kilpailijamaihin verrattuna. Uskoisin, että myös se rajahyöty saadaan laskettua tekemällä hieman enemmän vielä vaikkapa verovähennyksiä — ne ovat siinä mielessä kätevä keino, että niitä saa vasta, kun se tuotanto täällä on — jolloin voitaisiin katsoa, kuinka pitkälle tässä kannattaisi mennä, jotta Suomeen näitä tuotantoja tulee. On aivan totta, että nämä produktiot ovat erittäin massiivisia. Suomella itsellään ei niihin riitä tietenkään yksistään rahaa, vaan tarvitaan paljon ulkomaista pääomaa ja myös julkisen apua. Lähtisin kyllä katsomaan tässä tukipuolella en niinkään suoria tuotantotukia vaan esimerkiksi näitä vähennyksiä, joita jo nyt on käytössä: mille tasolle ne pitäisi asettaa, jotta Suomen houkuttelevuus ulkomaisten produktioiden kohdalla vielä entisestään kasvaisi.

Tässä asiassa on kyllä erittäin hyvä henki eduskunnassa. Tuntuu, että kaikki puolueet eduskunnassa allekirjoittavat alan mahdollisuudet Suomelle ja kaikille maakunnille, ja tätä on helppo tukea ja kannustaa, oli sitten oppositiossa tai hallituksessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Viitanen.

18.24 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Rakkaudesta lajiin -nimimerkillä en malttanut olla käyttämättä lyhyttä puheenvuoroa tässä, inspiroituneena näistä hyvistä puheenvuoroista, joita täällä käytettiin. On selvää, että elokuva-ala on yksi meidän helmemme, ja kannustimia sille, että Suomi on myös houkutteleva maa tehdä elokuvia, tarvitaan, ja meillä on erinomaiset puitteet kaikissa maakunnissa.

Ja tiedätkö, minun on kyllä myönnettävä, että tämä edustaja Satosen puheenvuoro inspiroi minua myös siksi, että itse tulen sieltä Tampereelta, muun muassa Pikku Kakko-sen kaupungista ja vahvasta kulttuurikaupungista. Edustaja Satonen hyvin kuvasi tätä laaja-alaista toimintaa ja niitä mahdollisuuksia, mitä tekee vaikka Tampereen kaupunki näiden asioiden puolesta. Allekirjoitan ne täysin.

Ja enpä malta olla, puhemies, toteamatta vähän niin kuin tähän loppuun, että kun olen kova dekkarifani myös, niin oli erittäin mukavaa, kun katselin muuten televisiosta juurikin uutta sarjaa, kotimaista, jossa hervantalaiskirjailija Seppo Jokisen komisario Koskinen siellä sitten rikoksia ratkoo.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 144/2021 vp
Toimenpidealoite TPA 152/2020 vp, 9/2021 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Viitanen.

Keskustelu

18.26 Pia Viitanen sd (esittelypuheenvuoro): Puhemies! Nyt sitten mennään elokuvista turpeeseen, eli lyhyesti esittelen valtiovarainvaliokunnan verojaoston mietinnön tästä turvetta koskevasta lakiesityksestä. Meidän mietinnössämme pohdimme asiaa kolmelta näkökulmalta, joista myös asiantuntijat meille terveisiä toivat. Puhumme polttoturpeen verottoman ylärajan korotuksesta ja verottomuuden soveltamisalan laajennuksesta, joka tässä esityksessä on mukana, polttoturpeen niin sanotusta lattiahintamekanismista sekä turpeen käyttäjien rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuudesta — pienkäyttäjiä siis koskee tämä.

Ensin tästä polttoturpeen verottoman käytön ylärajan korotuksesta ja soveltamisalan laajuudesta toteamme, että asiantuntijakuulemisissa, kuten arvata saattaa, tuli varsin ristiriitaisia näkemyksiä sen suhteen. Osa näki, että tämä toimenpide ei ole perusteltu esimerkiksi siksi, että se on epä johdonmukainen ja haitallinen, sillä kyse on verotuesta fossiilisille päästöille ja sen tuen kesto on asiantuntijoiden mukaan liian pitkä. Toisaalta taas toiset asiantuntijat näkivät tämän hyvinkin hyvänä, tarpeellisenä toimenä, esimerkiksi huoltovarmuuden kannalta pitivät sitä tärkeänä ja näkivät, että tämä muutos sinänsä tukisi sellaista hallittua siirtymää pelkän puuraaka-aineen käyttöön, joka taas sitten toisaalta kiristää kilpailua puuraaka-aineesta, kun sitä ruvetaan käyttämään myös tässä.

Tässä yhteydessä meidän valiokuntamme toteaa tämän hallitusohjelman kirjauksen asiasta. Sen mukaan siis turpeen energiakäytön vähentämisen on tapahduttava alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja siten, ettei se vaaranna Suomen sähkön ja lämmön toimitus- ja huoltovarmuutta. Samalla tavoitteena on pitää huolta siitä, ettei ainespuuta ohjaudu polttoon. Tätä valiokunta toistaa ja samoin sitten pitää tärkeänä noin yleisesti tämmöistä lainsäädännön ennakoitavuutta ja johdonmukaisuutta. Se olisi tärkeää, ja periaatteessa edestakaisiin muutoksiin pitäisi suhtautua kohtuullisen pidättyväisesti.

No, toinen on sitten tämä lattiahintamekanismi, mitä tässä käsittelemme, mistä niin ikään asiantuntijat olivat hyvin erimielisiä, jos näin voi sanoa. Suurin osa itse asiassa piti lattiahintamekanismia tarpeettomana, koska asiantuntijat näkivät hyvin epätodennäköiseksi sen, että päästöoikeuden hinta laskisi alle kynnyshinnan ja lattiahintamekanismi ylipäätään aktivoituisi. Näin ollen korostettiin, että se varmasti jää joka tapauksessa aika teoreettiseksi mahdollisuudeksi. Osa asiantuntijoista oli myös sitä mieltä, että vasta silloin tulisi

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

säätää tällaisesta menettelystä, jos oikeasti kävisi niin, että päästöoikeuden hintataso vastoin odotuksia laskisi hyvin matalaksi pitkäksi aikaa. Tässä yhteydessä nämä asiantuntijat totesivat, että nykyinen verotaso riittää varmistamaan, että turpeen käyttö vähintään puolittuu tavoiteltuun vuoteen 2030 mennessä myös ilman tätä mekanismia.

No, toiset sitten kannattivat mekanismin käyttöönottoa. Sitä pidettiin perusteltuna, koska se on eräs tapa varmistaa, että turpeen käytön päästöihin kohdistuu riittävä hintaohjaus, ja sitä pidettiin lähinnä sellaisena johdonmukaisena viestinä siitä, että yhteiskunta pyrkii tavoitteeseen hiilineutraalisuudesta vuoteen 2035 mennessä, ja sitä pidettiin sinänsä tarpeellisenä varotoimenpiteenä.

No, valiokunta kannattaa tätä esitystä sen vuoksi, että sillä voidaan luoda takaportti turpeen energiakäytön puolittumiseen vuoteen 2030 mennessä, eli näemme, että tästä esityksestä ei ole haittaa, ja olemme siis hallituksen esityksen kannalla.

Lopuksi kirjoitamme tässä mietinnössä hieman siitä palautteesta, jota jotkut lausunnonantajat antoivat tästä rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuudesta, johon osa asiantuntijoista siis suhtautuu kriittisesti, koska tässä esitetään tätä velvollisuuden laajentamista myös tällaisiin niin sanottuihin pieniin käyttäjiin eli niihin voimalaitoksiin ja lämpökeskuksiin, jotka nyt käyttävät alle verotetun rajan polttoainetta. Valiokunta ei näe tässä mitään erityistä tarvetta muutokseen, vaan mennään hallituksen esityksen mukaan. Yksi syy siihen on, että tärkeää on kuitenkin, että Verohallinnolla on riittävän tehokkaat keinot tämän verovapauden edellytysten valvontaan, ja tällä hetkellä Verohallinnolla ei ole ollenkaan tietoa näistä käyttäjistä. Me korostamme sitä, että ensinnäkin tämä rekisteröitymisvelvollisuus on kertaluonteinen, se tapahtuu kerran ja se on maksuton, ja sitten tämän ilmoitusvelvollisuuden myötä kerran vuodessa tehdään ilmoitus siitä käytöstä. Suhteessa muihin toimijoihin emme pidä tätä kohtuuttomana sille yhdelle, vaan pitää olla tasapuolinen ja kaikille sama johdonmukainen menettely. Näin ollen olemme tämän esityksen kannalla myös tässä yhteydessä.

Korostamme vielä sitä, että tämä rekisteröitymisvelvoite ei koske kotitalouksia ja niihin verrattavia toimijoita niiden käyttäessä polttoturvetta omaan lämmöntuotantoon.

Tässä on sitten vastalauseita. Täällä on kristillisdemokraateilta ja perussuomalaisilta oma vastalauseensa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

18.33 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten jaoston puheenjohtaja Viitanen totesi, niin tämä esitys oli osittain ristiriitainen, mutta tämä oli kuitenkin linjassa hallitusohjelman kanssa, jossa meidän tavoitteenamme on, että päästöjä puolitetaan, ja nyt on tärkeää, että päästövähennystavoitteeseen päästään myös tämän esityksen osalta.

Arvoisa puhemies! Nostan tässä pari asiaa, jotka henkilökohtaisesti koen erittäin hyvinä ja tärkeinä, viitaten ihan niihinkin keskusteluihin, mitä jaostossa on käyty.

On erittäin tärkeää ja hyvää se, että turpeen energiakäytön vähentäminen tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja siten, ettei se vaaranna Suomen sähkön ja lämmön toimitus- ja huoltovarmuutta. Samalla tavoitteessa on hyvää myös se, ettei ainespuuta ohjaudu polttoon, ja tämä todettiin myös tässä jaoston ja valiokunnan mietinnössäkin.

Tavoitteessa on tärkeää myös se, että on pidetty kiinni siitä, että kun puhutaan turpeen verottomasta käytöstä, niin tämä siihen liittyvä ehdotus pohjautuu hallituksen asettaman

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

erillisen turvetyöryhmän esitykseen, ja sitä kautta asiantuntijuutta on saatu tähän esityksen taustalle. Työryhmän tehtävänä oli muun muassa selvittää, miten turpeen energiakäytön puolittuminen tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla, ja siltäkin osalta uskoisin, että tämä luo luottamusta tämän vaikean asian jatkokäsittelyyn.

Ja sellainen asia, joka myös on erittäin tärkeä tämän jatkoprosessin ja toimien kannalta, on se, että valiokunta korostaa, että tämän lainsäädännön ennakoitavuuden ja johdonmukaisuuden tulee olla oleellinen osa tätä, jotta sitten eri puolilla Suomea pystytään johdonmukaisesti siirtymään ympäristöystävällisimpiin energiamuotoihin ja sitä kautta tukemaan suomalaisten ja koko maailman yhteistä tavoitetta ilmasto- ja ympäristökysymyksissä.

Ja sitten vielä täällä todetaan tästä lattiahintamekanismista, aivan kuten jaoston puheenjohtaja totesi, että vaikka tämä lattiahintamekanismi nähtiin teoreettiseksi, niin nyt on tärkeää myös huomata se, että tämä toimii myös takaporttina sille, että turpeen energiakäytön puolittuminen tapahtuu vuoteen 2030 mennessä, ja siinä mielessä ei tästä varmaan ole kenellekään yhtään mitään haittaakaan. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Peltokangas.

18.36 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys 144/2021 koskee turvetta. Turvekeskustelua on käyty tässä salissa pitkään, hartaasti. Lopputulos on se, että turvetuotanto elinkeinona on todellakin vaarassa. Useat henkilöt ovat menettäneet valtavia omaisuuksia vain sen takia, että hallituksen politiikka ei ole ollut linjassa sen kanssa, että tuettaisiin elinkeinoja ja saataisiin työtä ja energiaa Suomeen.

Arvoisa puhemies! Tein 9/2021 helmikuun 11. päivä kuluvaan vuotta toimenpideoitteen turpeen veronkorotuksen välittömästä perumisesta ja turpeen julistamisesta uusiutuvaksi luonnonvaraksi. Olen hyvin kiitollinen, että valtiovarainvaliokunta käsitellessään tätä asiaa on huomionut myöskin toimenpideoitteet, joita on kaksi kappaletta, eli asiasta on siis keskusteltu. Keskustelu on aina hyvä. Mainitsin toimenpideoitteessani, että emme hyväksy veronkorotuksia, kohdistuvat ne sitten perheisiin tai teollisuuteen, kuten nyt esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden verot. Arvostamme myös turvetta ja turvealaa. Täten emme hyväksy alalle tehtyjä veronkorotuksia. Turve on maallemme myös huoltovarmuuskysymys. Alueellisesti turveala on myös tärkeä työllistäjä esimerkiksi niin Pohjanmaalla, Satakunnassa kuin totta kai koko Suomessa. Tässä yhteydessä haluan muistuttaa siitä, että turpeen energiaverotuksen kiristäminen yhdessä päästökauppavaikutuksen kanssa on johtanut myös kuntaomisteisten kaukolämpöyhtiöiden kilpailukyvyyn heikkenemiseen, koska lisäkustannukset ovat siirtyneet useissa tapauksissa lämmön hintaan.

Arvoisa puhemies! Nykyisin tilanne on sellainen, että jos energiaturpeen nostaminen vähenee tai loppuu kokonaan maassamme, niin se vaarantaa myös lukuisten puutarha- ja alkutuotantotilojen toiminnan. Näin siksi, koska esimerkiksi kuiviketurpeen saatavuus heikkenee oleellisesti. Tämä taas heikentää työllisyyttä lisää. Kuiviketurpeen saatavuus on iso ja oleellinen tekijä eläinten hyvinvointia ja terveyttä ajatellen. Se on todellakin iso. Antibioottivapaa siipikarjatuotanto on kuiviketurpeesta täysin riippuvainen. Korvaavaa vaihtoehtoa ei käytännössä ole. Kasvuturve puolestaan on elinehto muun muassa kasvihuoneviljelijöille.

Me, perussuomalaisten eduskuntaryhmä, emme hyväksy tällaista politiikkaa, että tärkeät, todella tärkeät asiat maallemme niin huoltovarmuuden kuin sitten ruuantuotannonkin

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

kannalta menevät niin sanotusti vinksalleen. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä esittää, että turpeen veronkiristys perutaan kokonaisuudessaan ja samalla huolehditaan siitä, että turvetuotanto voi jatkua maassamme tulevaisuudessakin. Tästä syystä toimenpidealoitteessani kirjasin seuraavaa: ”Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, jotta turpeen veronkorotukset perutaan ja turvetuotanto maassamme turvataan muutoinkin jatkossa esimerkiksi siten, että turve julistetaan uusiutuvaksi luonnonvaraksi.”

Turve uusiutuvana luonnonvarana soisi meille mahdollisuuden lähteä neuvottelemaan Euroopan unionin pöydissä siitä, voitaisiinko se jossain vaiheessa hyväksyä meille myöskin luonnonvaraisten soiden osalta hiilinieluksi. Se työ toki täytyy tehdä Euroopan unionissa, mutta työkaluna se olisi nähdäkseni meidän yhteiskunnalle erittäin hyvä. Toivoisin, että kaikki se, mikä Suomen eduksi voidaan tehdä, tässä talossa tehdään. Turpeen osalta kaikkea, ikäväkseni täytyy todeta, ei olla tehty. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

18.40 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Edellisen asian yhteydessä arvasinkin, että edustaja Viitanen on samoilla linjoilla, mutta ehkä hieman yllätyin, että tässä turveasiassakin edustaja Viitanen on hyvin samoilla linjoilla. Se on sinänsä toki positiivista, että hallituksessakin on edes vähän huomattu, kuinka paha tämä turvealan ahdinko on.

Täytyy sanoa, että oma näkemykseni on oikeastaan näiden käytettyjen puheenvuorojen välissä. Ajattelen kyllä niin, että pitkässä juoksussa energiaturpeen määrä tulee väistämättä vähenemään ja sen rooli on lähinnä huoltovarmuuspuolella, mutta se on yksi asia, jonka haluan sanoa tässä kyllä vakavasti, että minun mielestäni mikään toimiala ei saisi joutua, ei varsinkaan poliittisten päätösten takia, niin nopeaan ja hallitsemattomaan alasajoon kuin turveala on joutunut. Tämä on aivan kohtuuton tilanne ollut turvealan yrittäjille. Täällä viitattiin myöskin Kiljusen puheenvuorossa alueellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin, ja kuten Peltokangas sanoi, niin moni on menettänyt siinä omaisuutensa, moni on menettänyt työmahdollisuutensa. Niiden toimijoiden, jotka valmistavat turvetuotantoon tarkoitettuja koneita ja laitteita, liikevaihto on täysin romahtanut. Suurin osa ihmisistä, jotka toimivat tällä alalla, varmaan ymmärsi sen, että turpeen suunta on alaspäin, mutta se, että se on mennyt näin rajusti alaspäin, on ollut todella kova juttu.

Tämä esitys, joka nyt tehdään, hieman lieventää mutta ei paranna sitä isoa kuvaa. Toivon, että tästä opitaan se, että tehtäisiin me vaikka mitä ilmastonmuutoksen torjunnassa, sinänsä ihan tarpeellisiakin asioita, niin täytyy ottaa aina huomioon, mitkä todellakin ovat niiden alueelliset ja sosiaaliset vaikutukset, mikä on se vaikutus niille ihmisille, jotka elävät siitä tuotannosta, ja mikä se vaikutus on niille yrittäjille, joilla on satojatuhansia kiinni niissä laitteissa ja välineissä, ja mitä se tarkoittaa semmoiselle maantieteelliselle alueelle, semmoiselle kunnalle, jossa eletään pitkälti siitä toimialasta. Tämä täytyy kyllä pystyä jatkossa paremmin hoitamaan, koska tämä muutosvauhti on ollut kohtuuton.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

18.43 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta, ja puhumme tässä nyt turpeesta.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Turve on meidän kansallemme Luojan suoma oma energiavara. Meidän tulisi käyttää sitä viisaasti ja käyttää sitä hyödyksi, kuten sitä on käytetty kymmeniä vuosia. Tuolla Ylen arkistoissa on monien kymmenien vuosien takaisia videoita siitä, kun Etelä-Pohjanmaalla on nostettu turvetta ja sitä on tuotu tänne Helsinkiinkin ja sillä on lämmitetty luultavasti myös tätä taloa.

Arvoisa puhemies! Nyt hallituksen toimin tätä ollaan ajamassa alas, ja tämä on aivan järkyttävä vääryys ja typeryys. Tällä monien yrittäjien ja perheiden omaisuudesta tehdään niin kuin rasite, velkarasite jopa. Tuolla on useita nuoria yrittäjiä, jotka ovat tehneet sukupolvenvaihdoksen ja hankkineet maata, ovat saattaneet ostaa ison turvealueen ja maksaa siitä muutaman satatuhatta euroa, ja pahimmillaan tilanne on niin, että se rahamäärä on edelleen velkaa ja siitä jää jopa rasitteita sillä tavalla, että jos se on keritty luvittaa, nostoa ei ole aloitettu, on ojitettu, niin nyt sieltä pitää muutama vuosi käydä katsomassa vielä vesinäytteitä.

Nyt osa näistä yksityisistä turveyrittäjistä on nostanut turvetta aumoihin, ja heillä on siinä iso määrä rahaa kiinni; työtunteja, konetunteja, polttoainetta. Heillä on tietenkin ollut vapaus myydä sitä vielä, mutta nyt on tullut semmoinen ilmiö vielä, että osittain valtiomisteinen yhtiö Vapo, nykyinen Neova, nyt käyttää omia aumojaan alle tuotantokustannusten, ja näin ovat yrittäjät menettäneet vielä lisää markkinaa siitä, mitä heillä on ollut. Osa maanviljelijöistä on ostanut koneita, tehnyt traktorihankintoja sillä tavalla, että he ovat luottaneet siihen, että heidän traktorinsa voi kesäaikana niinä aikoina, kun ei olla pellolla, olla turvesuolla töissä ja he saavat sen avulla lyhennettyä traktorin lainaa.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä hallituksen esityksessä lukee ”Vaikutukset huoltovarmuuteen: Polttoturpe on kotimainen polttoaine, minkä vuoksi sen asema nähdään usein energiakäytössä huoltovarmuuden kannalta tärkeänä. Turpeen energiakäytön ja tuotannon vähennyttyä ennakoitua nopeammin ehdotettu turpeen verottoman käytön soveltamisalan laajentaminen turvaisi osaltaan turpeen saatavuutta ja asemaa huoltovarmuuspolttoaineena.” Tämän päivän Helsingin Sanomissa on myös sivun juttu tästä asiasta, ja siellä on haastateltu ministeri Lintilää: ”Ministeri Lintilä toteaa, että energiaturpeen huoltovarmuus tulee jatkossa turvata siten, että turvetta säilytettäisiin reservissä soissa luonnontilaisena kriisitilanteita varten.” No, jos se on luonnontilaisena soissa, niin sillä ei ole mitään tekemistä huoltovarmuuden kanssa. Se pitää nostaa ja kuivata, ja entäs sitten, jos täältä loppuu se osaaminen? Lintilä jatkaa seuraavasti: ”Reservialueiden haasteena on, että turvetuotannon loppuessa katoaa myös kyky nostaa turvetta.” Ei tarvitse olla kovin suuri järjen jättiläinen, että alkaa jopa naurattaa tällainen lause — tai itkettää. En tiedä, mitä tähän sanoisi. Surullisena katson tätä, mitä tälle alalle tapahtuu.

Nyt ehkä viimeisenä pyyntönä, arvoisa puhemies: kun tuo edustaja Kettunen täällä on viime päivät kehunut kaikkia näitä hallituksen esityksiä, [Tuomas Kettunen: Pitää paikkansa!] niin nyt te voisitte tulla kertomaan tänne pönttöön, mitä mieltä te olette tästä muutoksesta, mitä tapahtuu turpeelle. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyys-etuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 167/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2021 vp

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 17/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Pekonen.

Keskustelu

18.50 Aino-Kaisa Pekonen vas (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi useita lakeja työnhakijan palveluiden ja työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamiseksi. Uudistuksen tavoitteena on kehittää työnhakijoiden palveluja siten, että työnhakijalle tarjotaan työnhaun alussa nykyistä enemmän henkilökohtaista ja yksilöllistä tukea työnhakuun ja työllistymiseen. Lisäksi keskeistä on työllistymissuunnitelmassa työttömälle työnhakijalle asetettava määrällinen työnhakuvelvollisuus työttömyysturvaoikeuden jatkumisen edellytyksenä. Samalla työnhakijan velvoitteiden laiminlyönnistä johtuvien korvauksettomien määräaikojen keskoja porrastetaan ja kohtuullistetaan niin, että työnhakijoiden oikeudet ja velvollisuudet ovat paremmin tasapainossa.

Esityksen mukaan uudistus vahvistaa työllisyyttä arviolta noin 9 500—10 000 työllisellä. Työllisyysvaikutusten arvioidaan syntyvän täysimääräisesti vuodesta 2025 alkaen. Samalla henkilöstön määrää lisätään noin 1 200 henkilötyövuodella.

Valiokunta pitää uudistuksen tavoitteita kannatettavina ja tärkeinä ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muutamien huomioin ja lausumaehdotuksin, jotka käyn nyt läpi tässä puheenvuorossani.

Puhemies! Esityksessä ehdotettu työnhakijan palveluprosessi koostuu alkuhaastattelusta ja siinä sovittavasta työllistymissuunnitelmasta ja työnhakukeskusteluista. Valiokunta pitää tärkeänä, että palveluprosessia koskevat säädökset sisältävät eri työnhakijaryhmiä koskevia poikkeuksia ja että työnhakijaa tuetaan nykyistä tiiviimmin jo työnhaun alkuvaiheessa. Valiokunta korostaa sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan tavoin, että mallin toimeenpanossa tulee varmistaa, etteivät erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat työnhakijat, kuten nuoret tai työ- ja toimintakyvyltään rajoittuneet, jää työttömyysturvan ulkopuolelle lisäantyneiden velvoitteiden tai järjestelmän monimutkaisuuden vuoksi.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että palveluprosessi on kaavamainen ja tarkkaan säännelty eikä jätä viranomaiselle juurikaan mahdollisuutta tarkoituksenmukaisiin poikkeamiin työnhakijoiden yksilöllisten tilanteiden mukaisesti. Lukuisat poikkeukset tekevät prosessista kuitenkin monimutkaisen työnhakijalle. Useat asiantuntijat peräänkuuluttivat enemmän harkinnanvaraa sen suhteen, millainen työllistymispolku työnhakijalle hänen tarpeidensa mukaan järjestetään ja millainen työnhakuvelvollisuus hänelle asetetaan.

Valiokunta esittää ensimmäisenä lausumaehdotuksenaan, että hallitus seuraa tarkasti valitun sääntelymallin vaikutuksia työllisyyden kehittymiseen, palvelun onnistumiseen ja kuntakokeilujen edistymiseen kiinnittäen erityisesti huomiota yksityiskohtaiseen sääntelyn toimivuuteen sekä antaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle edellä mainituista seikoista selvityksen vuoden 2023 loppuun mennessä. Hallituksen on tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Puhemies! Valiokunnalle esitettiin vakava huoli määrärahojen riittävyydestä uudistuksen toimeenpanoon ja sen toteuttamiseen. Resurssitarvetta kasvattaa paitsi työntekijöiden nykyistä tiiviimpi kohtaaminen, myös lainsäädännön toimeenpanoon liittyvät velvoitteet ja toimitilatarpeet. Valiokunta tähdentää, että työllisyystavoitteiden toteutumisen kannalta avainasemassa ovat riittävät resurssit vahvaan palvelutarpeen arviointiin ja yksilöllisten ratkaisujen hakemiseen. Lisäksi on huolehdittava siitä, että tietojärjestelmien kehittämiseen, henkilöstön kouluttamiseen, perehdyttämiseen ja työnohjaukseen sekä toimitilojen järjestämiseen on riittävät määrärahat.

Valiokunta edellyttää toisena lausumaehdotuksenaan, että TE-toimistojen ja kokeilukuntien määrärahan riittävyyttä laadukkaiden palveluiden järjestämiseksi sekä niiden oikeasuhtaista jakautumista kuntien ja TE-toimistojen kesken seurataan tarkasti ja että tarvittaessa toimintaan ohjataan lisää määrärahoja valtion lisätalousarviossa tai talousarviossa vuodelle 2020.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä lähdetään siitä, että ellei kyseessä ole työnhakijan työkyvyttömyys, työnhakijalle asetetaan työttömyyskorvauksen saamisen edellytykseksi velvollisuus hakea 1—4 työmahdollisuutta yhden kuukauden tarkastelujaksolla. TE-toimistolla tai kunnalla ei hallituksen esityksen mukaan ole mahdollisuutta harkita velvollisuuden asettamatta jättämistä, vaan lukuun ottamatta 7 §:ssä säädettyä tilannetta TE-toimisto tai kunta voi harkintansa mukaan alentaa velvollisuuden yhteen, kahteen tai kolmeen hakuun. Velvollisuutta ja sen alentamista harkittaessa TE-toimiston tai kunnan tulee esityksen mukaan ottaa huomioon henkilön työkokemus, koulutus ja muu osaaminen sekä työkyky ja hänellä mahdollisesti oleva ammattitaitosuoja ja nämä suhteutettuna alueen työmarkkinatilanteeseen.

Tähän valiokunta on puuttunut ja ehdottaa lakia muutettavaksi niin, että työnhakuvelvollisuus voidaan jättää myös kokonaan asettamatta, jos juuri tietyllä henkilölle ei tietyllä alueella tietyllä tarkastelujaksolla tosiasiaassa ole haettavana sellaisia työmahdollisuuksia, joihin hän voisi työllistyä. Valiokunnan mielestä tällaiset tilanteet ovat mahdollisia, jolloin on kohtuutonta asettaa työttömyyskorvauksen saamisen edellytykseksi määrällinen työnhakuvelvoite.

Lisäksi valiokunta muutti lakia niin, että tilanteessa, jossa TE-toimisto tai kunta katsoo, että täyttä työnhakuvelvollisuutta ei voida asettaa, velvollisuutta on alennettava eikä alentamista enää siinä vaiheessa voi harkita. Koska työnhakijan tai työmarkkinoiden tilanne saattaa muuttua, työnhakuvelvollisuutta tulee harkita aina yksi tarkastelujakso kerrallaan. Mietinnössä korostetaan, että jos kyseessä on sellainen tilanne, että työvelvollisuutta ei voida asettaa, täytyy työnhakijalle tehostetusti tarjota palveluita, jotka parantavat hänen mahdollisuuksiaan työllistyä.

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen esityksessä ehdotetun sääntelyn monimutkaisuudesta ja vaikeaselkoisuudesta. Valiokunta edellyttää kolmantena lausumaehdotuksenaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työvoimapalveluita ja työttömyysturvaa koskevan sääntelyn ymmärrettävyyden ja ennakoitavuuden parantamiseksi sekä antaa asiassa selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä.

Puhemies! Mietintöön jätettiin kaksi vastalauseetta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lehto.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

18.57 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Tänään siis puhutaan aktiivimalli kakkosesta. Tästä on tullut paljon sähköposteja ja puheluita, että ei kai tämä mene läpi. Ei menisi, jos perussuomalaiset saisivat päättää.

Aloitan tässä pienellä siteerauksella, joka on ollut Aamulehdessä 6.1.2018: ”Hallituksella on täysin väärä käsitys työttömistä ihmisistä. Hallitus pitää kaikkia työttömiä laiskoina ja saamattomina. Mikä on harjoitetussa politiikassa taustalla? Ihmiskuvan vääristyneisyys johtaa aktiivimallin ja pakkohaun kaltaisiin älyttömyyksiin.” Tämä sitaatti oli haastattelusta, jossa haastateltiin SDP:n silloista puheenjohtajaa Antti Rinnettä.

Arvoisa puhemies! Kaikkien asiakkaiden kaavamainen haastattelu ei tue millään lailla yksilöllistä asiakaspalvelua ja vie tarpeettomasti vähäisiä resursseja. Vaikka aktiivimalli 2-esitystä kutsutaan pohjoismaiseksi malliksi, niin missään muussa Pohjoismaassa ei ole vastaavaa mallia. Tanskassa on tehty kokemukseen perustuvia muutoksia ja lisätty kuntien itsemääräystä ja asiakasprosessien räätälöintiä, painopisteenä enemmän osaaminen ja työllisyyden pysyvyys.

Muun pohjoismaisen tason saavuttaminen edellyttäisi vielä noin 200 miljoonan euron lisäpanostuksia resursointiin. Kuntakokeilut ovat jo nyt tuoneet palveluihin lisää jonoja ja katkoksia. Resurssivaje ja haastatteluvelka on suuri. On siis jo nykyisellään suurta ruuhkaa ja palveluviivästyksiä, eikä tehtävistä suoriuduta. Resursseja pitää lisätä myös asiakkuuksien pitkittyessä. Alkuhaastattelun jälkeen pitää olla mahdollisuus räätälöidä asiakkaan oma tarve ja tilanne työnhakumahdollisuuksista ja tapaamisista. Noin kolmannes työttömyysjaksoista päättyy kolmen kuukauden kuluessa, ja resurssien käyttö näihin on tuhlausta ja vie aikaa heiltä, jotka tarvitsevat lisätukea.

Hallituksen esitys keskittyy liiallisesti yksityiskohtaiseen sääntelyyn, mitattavuuteen, määrään ja määrän tavoitteluun laadun ja vaikuttavuuden sijaan. Lain tiukka määrämuotoisuus ja hyvin yksityiskohtaiset määrittelyt eivät ota huomioon asiakkaiden tilanteiden yksilöllisyyttä ja monimuotoisuutta eivätkä jätä asiakaspalveluhenkilöstölle tarvittavaa joustovaraa toiminnassa. Yksityiskohtaisen sääntelyn sijaan pitäisi panostaa yksilölliseen palveluun. Nyt on riskinä, että kaavamaisen suorienormien muodollinen täyttäminen syrjäyttää työllisyyden edistämisen.

Työllisyysvaikutukset tässä mallissa on arvioitu jätävän vaatimattomiksi. Hakuveloitteen vaikutusten työllisyyteen on arvioitu olevan noin 2 000 henkilöä.

Suomessa on lukuisia kertoja aikaisemmin uusittu haastattelujen ja työnhakusuunnitelmien päivittämisen määräaikoja ja käynnistetty työllisyyden parantamiseen tähtääviä ohjelmia, joiden tavoitteiden saavuttaminen on jäänyt puolitiehen riittämättömien resurssien vuoksi. Ongelmaksi tämä muodostuu niille työttömille, joilta puuttuvat sopivat työpaikat ja työnantajat, joille jättää työhakemus. Tästä nousee erilaisia väliinputoajien ryhmiä. Kaikille työnhakijoille ei ole esimerkiksi asuinpaikan, koulutuksen, työkokemuksen, ammattialan, kielitaidon, sosiaalisen tai terveydellisen syyn vuoksi riittävästi työpaikkoja haettavaksi joka kuukausi.

Vaikka laissa pyritään ottamaan huomioon jonkin verran näitä poikkeuksia, se ei tarkoita sitä, että käytännössä kaikkia näitä asioita voidaan objektiivisesti arvioida jokaisen työttömän kohdalla. Malli suosii käytännössä niitä työttömiä, joilla on hyvät työllisyysnäkyvät, ja koska myös heille on asiakaspalvelua aiempaa enemmän, malli syrjäyttää niitä työttömiä, joilla on vastaavasti lähtökohtaisesti vaikeuksia löytää töitä, joita hakea.

Arvoisa puhemies! Jatkan kohta vielä tästä asiasta paljon, mutta haluan tässä vaiheessa tuoda esille perussuomalaisten vastalauseen, joten teenkin meidän vastalauseemme mukai-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

sen ehdotuksen, että eduskunta hylkää hallituksen esitykseen HE 167/2021 vp sisältyvät 1. ja 3.—6. lakiehdotukset sekä hylkää esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen muilta osin paitsi 2 a luvun 1 §:n ja 4—7 §:n ja 8 §:n 1 momentin muutettuina.

Samalla teen lausumaehdotuksen, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee eduskunnan käsittelyyn työttömyysturvalainsäädännön uudistuksen, jonka lähtökohtana on työnhakijan yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ja jonka käytännön toteuttamiseen on varattu riittävä rahoitus sekä muut resurssit.”

Arvoisa puhemies! Esitän, että perussuomalaisten vastalause otetaan käsittelyn pohjaksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja sitten edustaja Slunga-Poutsalo.

19.04 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! On hankala kutsua tätä todellakin pohjoismaiseksi malliksi, kun vertailukelpoisuus Pohjoismaihin puuttuu. Edustaja Lehto tuossa vetosikin hyvin Tanskan malliin, ja siihen Tanskan malliin vetoan itsekkin siinä mielessä, että oltaisiin tehty ne muutokset, mitä Tanskassa on nyt tehty, siihen Tanskan alkuperäiseen tiukkaan linjaan, johonka tämä meillä tänään käsittelyssä oleva malli ehkä vertautuu.

Suomessa on noin 250 000 työtöntä tämän päivän tarkistuksen mukaan, ja jos me halutaan työnhaun tilanteessa laadullisesti hyvää ja kattavaa haastattelua tällaisen ”mitä kuuluu” -keskustelun sijasta, kerkeää yksi työntekijä haastattelemaan noin 5—6 henkeä päivässä eli noin 50—60 henkeä kahdessa viikossa, minkä jälkeen tämä alkuruljanssi alkaa alusta. Tästä voitaisiin laskea se, minkälainen määrä työtunteja tähän menee, että me päästäisiin kunnolla haastattelemaan nämä kaikki työttömät.

Me ollaan varmaan kaikki sitä mieltä, että joustavuus tässä esityksessä olisi ollut paikallansa. Kiitänkin valiokunnan puheenjohtajaa ja koko valiokuntaa siitä, että valiokunnan lausunto oli kriittinen, mutta on se huoli, mikä meidän ryhmällä on, että tämä kriittinen lausunto niine muutamine lausumineen ei vielä riitä. Kun me oltaisiin otettu vielä yksi kierros uudelleenvalmistelua, vähän sitä byrokratiaa, kaavamaisuutta ynnä muuta pois, niin tästä oltaisiin saatu sellainen kokonaisuus, josta voisi olla oikeasti jotain hyötyä. Meillä on vilpitön huoli siitä, että rakennamme mallia, joka on byrokraattinen, kallis ja kankea eikä saavuta sitä, mitä toiveita sille esitykselle on tuotettu.

Tästä kautta kannatan edustaja Lehdon esittämää vastalauseita ja vastalauseen asettamista vertailluksi pohjaksi.

Olisi ollut kauhean kiva, että me oltaisiin saatu tästä aikaiseksi sellainen rakennelma, joka tuottaisi sitä tulosta, mitä nämä kuntakokeilutkin pyrkivät tuomaan esille, eli sitä alueellista ketteryyttä, joka ottaa huomioon sen alueen erityispiirteet mutta myöskin työnhakijoiden erityispiirteet paljon joustavammin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Taimela.

19.07 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Minä ajattelen, että kaikki teot, joilla vahvistamme työllisyyttä ja nostamme työllisyysastetta, on tehtävä. Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on vahvistaa työllisyyttä arviolta vajaalla 10 000 työllisellä. Työvoimapolkujen uudistaminen on ollut vahvasti koko hallituskauden ajan prioriteettina hallituspuolueilla. Tavoitteena on kehittää työnhakijoiden palveluja niin, että jatkossa on nykyistä

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

enemmän kasvokkain tapahtuvaa henkilökohtaista palvelua, joka sitten myös aidosti tukee työnhakua ja työllistymistä.

Työllistymissuunnitelman kautta työnhakijalle asetetaan määrällinen työnhakuvelvollisuus työttömyysturva-oikeuden jatkumisen edellytyksenä. Mikä tärkeää, tässä uudistuksessa mahdollisista laiminlyönneistä johtuvien korvauksettomien määräaikojen kestoja porrastetaan ja niitä muutetaan nykyistä kohtuullisemmiksi.

Kun pohjoismaista työvoimapalvelumallia on arvosteltu aktiivimalliksi, haluan kertoa, että viimeisenkin syyn tuohon arvosteluun vei valiokunnan käsittely. Valiokunnan kuulemiskierroksen jälkeen teimme hallituksen esitykseen erittäin tärkeän muutoksen. Työnhakuvelvollisuus voidaan jättää asettamatta kokonaan, ellei työnhakijan haettavissa ole sellaisia työmahdollisuuksia, joihin hän voisi työllistyä, kun otetaan huomioon hänen työkokemuksensa, koulutus ja muu osaaminen sekä tietysti työkyky. Tähän kuuluu myös ammattitaitosuoja. Näin ollen ei muodostu kohtuuttomia tilanteita muun muassa pitkäaikaissairaille työttömille tai työttömille, joiden mahdollinen työmatka muodostuisi jo kohtuuttomaksi. Tämä olisi hyvä muistaa meidän kaikkien edustajien.

Arvoisa puhemies! Valiokuntatyössä saimme kuulla melko rapsakkaa arvostelua esityksen kaavamaisuudesta ja resurssien riittävyydestä. Työttömien kohdalla pitää muistaa yksilölliset tarpeet ja yksilölliset tilanteet. Näihin ongelmakohtiin liittyen teimme valiokunnassa kolme lausumaa, joiden henki on hyvinkin kriittinen, ja tämä on käynyt tässä salityössä nyt jo esillekin. Niiden kaikkien sisältö liittyy sen vahvaan seurantaan, onnistutanko tavoitteissa, kiinnitetäänkö huomio aidosti palvelun laatuun eikä määrään. Lisäksi määrärahojen riittävyyttä pitää voida tarkastella, ja tarvittaessa toimintaan on ohjattava lisää määrärahoja. Tarvittaviin määrärahoihin liittyvät paitsi henkilöstöresurssit myös toimitilojen ja tietojärjestelmien vaatimat määrärahat. Uskaltaisin sanoa, että voimakkaat lausumat, joista sitten myös edellytetään selvityksiä vuoden 2023 loppuun.

Arvoisa puhemies! Aivan tähän loppuun sanon sen, minkä sanoin kyselytunnillakin: kun työvoimapalveluita uudistetaan, niin kuin aika paljon on uudistettu ja tullaan uudistamaan tämän vaalikauden aikana, niin muun muassa kuntien ja TE-palveluiden yhteistyön pitää olla täysin saumatonta, muuten nämä lain henget ja lain asettamat tavoitteet eivät voi täytyä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

19.10 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi sanon sen, että kokoomus kannattaa tätä esitystä. Meillä on sellainen toimintatapa, että me kannatamme samoja asioita silloin, kun me olemme hallituksessa, ja silloin, kun me olemme oppositiossa. Ja tämä esitys oli hyvin pitkällä viime vaalikauden lopulla, mutta silloin silloiselta hallitukselta loppui rohkeus sen asian viemisestä, koska se sai erittäin vahvan reaktion aikaan. Tällä kertaa tällaista reaktiota ei ole tullut esimerkiksi ay-liittojen puolelta, ja se on ihan hyvä, että tämä asia nyt menee eteenpäin. Tämä ei tarkoita suinkaan sitä, että me kannatamme kaikkea, mikä on tässä hallituksen esityksessä sisällä, ja sen takia me olemme myös esittäneet vastalauseen asialle. Mutta korostan siis sitä, että isossa kuvassa tulemme tätä kannattamaan emmekä äänestä hylkäämisen puolesta, jota perussuomalaiset ovat täällä esittäneet.

Mutta olemme tehneet muutosesityksen ensimmäisen lakiehdotuksen 6 §:ään, josta huomenna tullaan täällä äänestämään. Ja se liittyy nimenomaan tähän kaavamaisuuteen, ja siinä olen hyvin, hyvin pitkälle samaa mieltä sen kanssa, mitä edustaja Lehto täällä sanoi ja

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

mihin myöskin valiokunnan enemmistön lausunto kriittisyydessään tavallaan liittyy, vaikka se ei niin pitkälle menekään.

Olen nyt ollut kansanedustajana lähes 18 ja puoli vuotta, ja täytyy sanoa, että montaa kertaa en muista, että asiantuntijakuuleminen on ollut niin tyrmävä kuin se on ollut tässä asiassa. Ja mihin se tyrmäys liittyi? Se liittyi nimenomaan niiden toimijoiden näkemyksiin, niiden kaupunkien edustajien näkemyksiin, jotka käytännössä tulevat tätä soveltaamaan. Ja he nimenomaan kritisoivat esimerkiksi tätä alkukartoitusta. Kuten täällä Slunga-Poutsalo mainitsi, niin Tanskan mallikin on nykyään sellainen, että siihen alkukartoitukseen panostetaan todella voimakkaasti ja ohjataan siitä sitten työnhakija oikealle polulle — kuka tarvitsee koulutusta, kuka tarvitsee ehkä työharjoittelua ja kuka tarvitsee jotain muuta työllistyäkseen — että hän saa oman polkunsä, koska kaikkien työttömien polku takaisin työelämään on erilainen. Sen sijaan nyt tarjotaan sellaista mallia, jossa määrätään, että tämän alkuhaastattelun jälkeen on viisi täydentävää työhaastattelua kolmen kuukauden aikana jokaiselle työnhakijalle, ja tässä ei ole järjen hiventäkään.

Me esitämme sitä, että luotetaan siihen virkailijaan ja hänen arvioonsa, ja haluamme, että se kohta muutetaan niin, että ”tarpeelliseksi arvioimansa määrän näitä haastatteluja”. Se on ihan varmaan tärkeää, että niitä on kasvokkain, mutta on itsestään selvää, että, kuten täällä jo aiemmin kerrottiin, kun moni työllistyy ensimmäisen kolmen kuukauden aikana, niin mitä järkeä on viisi kertaa haastatella? Tai sitten siellä on henkilöitä, jotka menevät opiskelemaan tai muuta. Eli kyllä tässä pitäisi olla järjen käyttö sallittua. Ja se on tämän esityksen ehdoton heikkous, että sitä järjen käyttöä ei ole sallittu.

Arvoisa puhemies! Toinen kohta vielä. Se on hyvä asia, että tähän lisätään näitä resursseja 70 miljoonalla eurolla, mutta se ei ole riittävä, jotta me saadaan sitä kasvokkaista kohtaamista riittävästi ja jotta voidaan panostaa enemmän niihin työnhakijoihin, jotka tarvitsevat enemmän apuja, ehkä kuntoutustyyppisiä toimenpiteitä, työharjoitteluja ja muita. Ja sen vuoksi olemme vaihtoehtobudjetissamme esittäneet tähän 20 miljoonan euron korotusta, joka auttaisi ainakin osaltaan tähän — voi olla, että sekään ei riitä, mutta se on kuitenkin vielä huomattava parannus siihen nähden, mitä hallitus on tähän esittänyt — jotta me oikeasti päästäisiin siihen, mitä Tanskassa on saavutettu.

Ihan lopuksi haluan sanoa siitä Tanskan mallista sen, että sen kaikkein suurin saavutus on se, että ihmisten ei tarvitse pelätä työttömäksi jäämistä, koska lähes kaikki työllistyvät hyvin nopeasti ja työttömyysturva on korkea siinä alkuvaiheessa. Ja se on aikamoinen saavutus. Silloin työmarkkinat toimivat joustavasti ja ihmisten toimeentuloturva on hyvällä tasolla. Siihen tulisi meidänkin pyrkiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

19.15 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää valiokunnan puheenjohtajaa hyvästä mietinnön esittelystä ja myös valiokunnan jäseniä ansiokkaista puheenvuoroista. Tosiaan työvoimapalveluiden uudistamisen tavoitehan tässä on kehittää työnhakijoiden palveluja, että työnhakijalle tarjotaan työnhaun alussa nykyistä enemmän henkilökohtaista ja yksilöllistä tukea työnhakuun ja sitä kautta työllistymiseen. Lisäksi tässä uudistuksessa keskeistä on tämä työsuunnitelmassa työttömälle työnhakijalle asetettava määrällinen työnhakuvelvollisuus työttömyysturvaoikeuden jatkumisen edellytyksenä.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Olen myös samaa mieltä monenkin valiokunnan jäsenen kanssa siitä, niin kuin tässä kuulemisessakin tuotiin esille, että kyllähän tästä aika kaavamainen malli on tulossa, mutta kyllä minä haluan nähdä tässä paljon hyvääkin, ja en lähtisi sille linjalle, mitä perussuomalaiset ovat esittäneet, että nyt olisi joku täysin väärä käsitys siitä työttömästä suomalaisesta, joka sitä työtä hakee. Jokaisella suomalaisella lähtökohta on se, että he haluavat töihin. He haluavat löytää mahdollisuuden kehittää itseään, löytää sen työpaikan ja sitä kautta saada omaan elämäänsä lisää sisältöä. Totta kai työtön työnhakija kaipaa osaamiseensa kehittämistä, ja hän tarvitsee osaamisen kehittämisen lisäksi myös erinäköisiä muitakin palveluita. Kyllä minä uskon näin, että kun kunnissa tullaan tätä työllisyyden hoitoa edistämään ja tekemään, niin kyllä siellä sitten autetaan myös näissä lisäpalveluissa.

No, puhemies, tässä jo edustaja Taimela toi esille, että eihän tässä nyt semmoisesta aktiivimalli kakkosesta ole kyse, kun valiokuntakin ehdottaa mietinnössään, että tämä työnhakuvelvollisuus voidaan jättää asettamatta, ellei työnhakijan haettavissa ole sellaisia työmahdollisuuksia, joihin hän voisi työllistyä, kun otetaan huomioon hänen työkokemuksensa, koulutuksensa ja muu osaamisensa sekä työkykynsä ja hänellä mahdollisesti oleva työtömyysturvainlain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattisuoja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkynen, Jukka.

19.18 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Työväenpuolue SDP ajaa työministerin johdolla kovaa linjaa suomalaisia työttömiä kohtaan. Työttömien Keskusjärjestön puheenjohtaja onkin todennut, että työnhaku itsessään ei lisää työpaikkoja, joten tässä hallituksen esityksessä on iso määrä ongelmia. Yksi keskeinen ongelma on se, että malli ei ota huomioon työttömien yksilöllisiä tilanteita. Esimerkiksi ulosoton asiakkaana oleva työtön on erityisen hankalassa asemassa, kun ulosoton suojaosan alaraja on aivan liian pieni eikä juurikaan kannusta työn vastaanottamiseen.

Kotitalouksien velkaantuminen on lisääntynyt, eikä velkoja lyhennetä osa-aikatyöllä eikä huonosti palkatulla kokoaikatyölläkään. Suomalaisen pienen- ja keskituloisten palkan- saajien ostovoima on tällä hetkellä heikkoa. Korkea verotus ja elinkustannukset eivät kannusta työntekoon, eikä tämä kyseessä oleva hallituksen esitys tuo ratkaisuja näihin ongelmiin, vaan työttömien juoksuttamisen sijaan tarvitaan kannustuksia työn vastaanottamiseen.

Hallituksen olisi syytä vetää tämä niin sanottu aktiivimalli kakkonen ja sen esitys pois. Istuvat hallituspuolueet vastustivat voimakkaasti Sipilän aktiivimallia, joka oli huomattavasti lievempi verrattuna aktiivimalli kakkoseen. Asiantuntijat ovat tyrmänneet tämän työttömiä kurittavan linjan — miksi siis ajetaan tätä työttömiä rankalla kädellä kurittavaa esitystä?

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten valiokuntaryhmä jätti tästä hallituksen esityksestä hyvillä perusteilla vastalauseensa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Malm.

19.20 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Tässä on nyt käyty paljon tätä keskustelua siitä, minkälaisista uudistuksista on kyse, mutta myös siitä, että olisi kyseessä jonkinlainen aktiivimalli kakkonen. Ja kun tässä edellinen puhuja mainitsi, että Sipilän hallituksen aktiivimalli oli parempi kuin tämä, niin minäpä nyt kerron nämä erot tässä, niin että selviää,

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

mikä oli ero siihen edelliseen ja miksi tästä ei edes voi puhua samana päivänä kuin siitä aktiivimallista, jonka tämä hallitus kumosi.

Ensiksi haluan kuitenkin kiittää meidän valiokunnan puheenjohtajaa hyvästä pohjatyöstä, että voin perehtyä vain näihin kysymyksiin.

Ensimmäisenä haluaisinkin huomauttaa siitä, että tällä tuodaan palveluita: 1 200 TE-virkailijaa lisää, jotka oikeasti tulevat lähelle ihmistä ja auttavat ihmistä kasvokkain ihan juuri niissä tarpeissa, mitä työnhakija tarvitsee. Sen sijaan siinä Sipilän aktiivimallissa työttömät laitettiin varta vasten räätälöidyille kursseille, joilla he sitten istuivat ja näennäisesti olivat työllistymiskelpoisia sen jälkeen.

Toinen on sitten nämä sanktiot. Tässä sanktiot puolittuvat. Tässä mallissa ei rangaista siitä, jos ei löydä työtä. Sen sijaan jos ei löytänyt itselleen työtä sillä Sipilän aktiivimallilla, niin siitä seurasi se, että tuli karenssia. Tässä sitä mahdollisuutta ei ole.

No, kun on näitä oikeita tapaamisia jo oikeita yksilöitä, jotka keskenään keskustelevat, niin siitä oikeasti voi tulla apua. Sen sijaan meillä on ollut tässä työllistymispolitiikassa myös vaihe, jossa työttömät ovat joutuneet puhumaan puhelinvastaajan kanssa. Sitäkö perussuomalaiset nyt haikailevat takaisin, että työttömät voivat keskustella puhelinvastaajan kanssa siitä, kuinka tässä nyt pitäisi työllistyä?

Ja sitten ihan viimeiseksi tämä huonosti palkattu työ. Luojan kiitos se ei ole hallitus eikä se ole eduskunta, kuka palkkapolitiikasta päättää, vaan ne ihmiset, jotka ihan oikeasti sitä palkkatyötä tekevät, on se sitten julkinen sektori tai yksityinen sektori. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

19.22 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on noin sentin paksu lakiesitys, ja on tietenkin hyvä, että tätä asiaa puidaan täällä ja yritetään löytää siihen ratkaisuja. Haluan kuitenkin lakiesitykseen liittyen nostaa esille semmoisia asioita, joihin itse olen kiinnittänyt huomiota.

Ensimmäisenä, mielestäni tämä uudistus ei ratkaise tätä ongelmaa. Se voi joiltain osin korjata sitä, mutta siinä on myös paljon ongelmia. Meillä on yhteiskunnassa — puhutaan, että meillä on — kohtaanto-ongelma eivätkä avoimet työpaikat ja työntekijät kohtaa, ja se on ihan totta. Meillä on noin kaksi- ja puolisataatuhatta työtöntä tällä hetkellä, mutta osa tätä ongelmaa on se, että meillä on työttöminä semmoisia henkilöitä, joiden valitettavasti ei kannata ottaa töitä vastaan.

Siellä on esimerkiksi ulosotossa olevia ihmisiä, ja tämä ulosoton suojaosuuden alaraja on niin alhainen, että he ovat niin kuin vähän heittäytyneet laakereille, koska tuntuu siltä, että työhönmeno ei kannata. Sitten meillä on semmoisia ihmisiä, jotka kokevat, että työssä kulkemisen kulut, polttoainekulut ovat niin suuret, että ei kannata ottaa vastaan. Se riippuu tietenkin etäisyydestä ja tietenkin työn luonteesta. Osalla on semmoinen tilanne, että ei ole hyvää autoa, millä voisi ottaa työn vastaan, jos pitää esimerkiksi käydä eri työpaikoilla tai jos se työkohte on välillä tuossa suunnassa ja välillä tuossa suunnassa, ja siihen vain ei ole mahdollisuutta. Liikenneministeri ottikin esille jossakin vaiheessa, että pienituloisille pitkämatkalaisille jossakin vaiheessa tilille ilmestyisi rahaa, mutta nyt on ilmeisesti peruttu sekin asia eikä sitä rahaa tulekaan sinne.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Sillä lailla, kun kuunteli äsken äskeisen edustajan puhetta, tuli mieleen se, ovatko kaikki hallituspuolueen jäsenet olleet tyytyväisiä valiokunnassa tähän asiaan. Jollakin lailla se on hyvä, että siellä on ollut kriittinen mielipide. [Aino-Kaisa Pekonen: Äärettömän kriittinen mielipide!]

Sitten mitä olen itse saanut yrittäjiltä palautetta, niin monet pienyrittäjät eivät ole vuosiin enää tätä kautta etsineet itsellensä työntekijöitä, vaan he ovat ottaneet niitä jostakin tällöisten yritysten kautta tai sitten puskaradion kautta, eli kauhean hyvässä huudossa tämä ei ole tällä hetkellä.

Sitten silloin, kun viime kaudella astui voimaan tämä aktiivimalli, hallitus taisi olla Sipilän hallitus, ja siellä olivat kokoomus ja siniset. [Tuomas Kettunen: Perussuomalaiset olivat alkuun!] — Tuota niin, minun tietääkseni perussuomalaiset ovat äänestäneet sitä mallia vastaan. Edustaja Kettuselle tiedoksi, että voitte korjata virheelliset väittämänne. [Aino-Kaisa Pekonen: Perussuomalaiset hyväksyivät sen hallitusohjelmaneuvoittelussa!] — Semmoinen asia, mikä silloin tuli mieleen, oli se, että kun tämä on nyt niin kuin aktiivimalli ja tässäkin tietyllä tavalla annetaan keppeä, samalla tavalla kuin siinä edellisessäkin, niin joskus vain tuli mieleen, pitäisikö sitten olla semmoinen passiivimalli, jossa annettaisiin jotain porkkanaa. Voisiko se ollakin parempi konsti, että palkittaisiin jollakin tapaa niitä, jotka aktiivisesti hakevat työpaikkaa ja ovat saaneet sen? [Tuomas Kettunen: Joka passivoisi!] — No, tämä on aktiivimallikopio, ja tässä annetaan keppeä. Sitä tarkoitetaan, että jos olisikin vastakkainen malli, jonka voisi nimetä passiivimalliksi, ja siellä annettaisiin porkkanaa ja jollakin tavalla tuettaisiin niitä ihmisiä, jotka oikeasti hakevat työpaikkaa. — Ei niitä sähköpostilla tai puhelimella välttämättä saa. Niitä voisi hakea myös ihan paikallisesti käymällä yrityksissä ja olemalla läsnä. [Niina Malmin välihuuto]

Sitten tässä jotenkin niin kuin pistää silmään se, että nyt on arvioitu, että 1 200 ihmistä haetaan tänne lisää työntekijöitä. Mistä nämä aktiiviset, hyvät työntekijät tälle alalle löytyvät? Se ei tule olemaan kovin helppoa. Ei tämä käy ihan niin kuin naps, näin. Toki jos heidät otetaan sieltä työttömien joukosta, niin onhan heillä ainakin omakohtaista osaamista kyllä, ja voihan olla, että he ovatkin hyviä työntekijöitä.

Sitten semmoinen asia, mikä askarruttaa, on se, että kun tähän kuitenkin liittyy tietojärjestelmät, niin kuinka suuria panostuksia niihin tietojärjestelmiin sitten tehdään, mitä nämä 1 200 uutta työntekijää tarvitsevat.

Tuosta vielä haluaisin sen sanoa, että ehkä kaikista tärkeintä on se ensimmäinen kohtaaminen siellä ja se ensimmäinen yhteydenotto, ja siinä mielessä se Tanskan malli on hyvä, ja kannatan edustaja Lehdon tekemiä esityksiä. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lehto.

19.30 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Tuossa aikaisemmin kun kuunteli edustaja Sastosta, niin ihan kuin hän olisi rivien välistä kiitellyt hallitusta, että nykyinen hallitus jatkoi Sipilän aktiivimalli kakkosen maaliin viemistä, että näin se nykyinen hallitus jatkoi Sipilän hallituksen linjoilla.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevassa aktiivimalli kakkosessa on siis suuri riski, että tässä monimutkaisessa mallissa erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien työttömien sanktiot lisääntyvät ja he putoavat työttömyysturvalta kokonaan toimeentulotuen piiriin. Työnhakuvelvollisuuteen sisältyy riski, että joidenkin työnhakijoiden kohdalla se johtaa sanktioiden välttelemiseen ja esimerkiksi epärealististen työhakemusten tekemiseen sen si-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

jaan, että tavoitteena olisi työllisyyden edistäminen, todellinen työllisyyden edistäminen. Tällaisesta havaittiin merkkejä Sipilän hallituksen aktiivimallin vaikutusarvioissakin.

Karenssit aiheuttavat niiden pituudesta riippumatta huomattavia käytännön elämän ongelmia ja taloudellisia riskitilanteita. Etuuskatkokset johtavat edestakaiseen liikkeeseen työttömyys- ja sosiaaliturvan välillä, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. On myös huomattava, että tiukka työttömyysturvalainsäädäntö ja karenssikäytäntö on jo nyt ajanut merkittävän osan nuorista pitkäaikaiselle toimeentulotuelle. On mahdollista, että tämän mallin myötä toimeentulotuen käyttö tulee yleistymään myös muidenkin kohdalla.

Rahoitus ei riitä mallin laadukkaaseen toteutukseen. Tämä on tullut varsin selväksi. Henkilöstölisäys-, ict- ja muut kustannukset — sinne tarvitaan paljon enemmän rahaa kuin mitä nyt hallitus on ajatellut. Taloudellisia resursseja lisätään 40 prosenttia elikkä se 70 miljoonaa euroa. Mutta sitä voi verrata esimerkiksi palveluprosessin järjestämiseen, jonka kontaktit lisääntyvät nykyisestä vajaasta 900 000:sta noin 2,3–2,8 miljoonaan kontaktiin, eli kasvua on 150–210 prosenttia.

Esityksessä esitetyistä empiirisistä tutkimuksista todetaan, ettei hallituksen esityksen toteutustapa ole vaikuttavin, tehokkain ja taloudellisin tapa järjestää pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukainen palvelu — elikkä aktiivimalli kakkosen palvelu. Kannattaako rakentaa mekaanista järjestelmää, jos jo etukäteen tiedetään, että vaikutukset ovat vähäisiä? Vaikuttavampaan lopputulokseen päästään, jos ne kohdennettavat resurssit laitettaisiin niihin asiakkaisiin, jotka todella tarvitsevat tätä palvelua. Työnhakuveto voi johtaa siihen, että työpaikkamarkkinointi julkisiin työvoimapalveluihin tyssää, koska on pelko, että tulee liikaa sopimattomia hakemuksia. Niitä voidaan lähettää tulevaisuudessa jopa 14 miljoonaa kappaletta vuodessa. Sääntely vie myös asiakaspalvelussa työskenteleviltä osajilta mielekkyyttä toimia työllisyyden hoidon asiakaspalvelutehtävissä sekä muodostaa luottamuksellisia asiakassuhteita, jos henkilöstöllä ei ole mahdollisuutta rakentaa asiakkaiden palveluprosesseja tarvepohjaisesti. Muutoksella on vaikutusta osaavan työvoiman saatavuuteen työllisyyspalveluissa sekä toiminnan tuloksiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

19.34 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä aikaisemmin edustaja Mäenpää nostatteli yhteiskunnan haasteita ja pitkiä etäisyyksiä ja toi myös sitten esille tämän ulosoton suojaosan alarajan vedoten siihen, että kaikilla ei kannata ottaa työtä vastaan. Nämä ovat valitettavia asioita, mutta sitten kun tässä puhutaan aktivoinnista ja passiivoinnista, niin täytyy kyllä edelleenkin muistaa se, että aina politiikan tekemisen keskiöön pitäisi asettaa ihminen. Moni suomalainen hakee tänä päivänä työtä, moni on saattanut joutua työttömäksi ihan syyttömänä, niin sanotusti, ja halutaan löytää seuraava uusi työpaikka. No, nyt tämä uusi lainsäädäntö, josta nytten käydään keskustelua, luo mahdollisuuksia työtä hakeville ihmisille löytää se uusi työpaikka ja sitä kautta mennä elämässä eteenpäin.

Se on, puhemies, ihan totta, että tämä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö tästä asiasta on kriittinen ja myös asiantuntijakuulemisissa tuotiin haasteita esille, mutta valiokuntahan on pitänyt tärkeänä, että tämän valitun sääntelymallin vaikutuksia työllisyyden kehittämiseen, palvelujen onnistumiseen ja kuntakokeilujen edistymiseen seurataan nyt tarkasti. Eduskunnalle tulee antaa selvitys vuoden 2023 loppuun mennessä, ja tähän on valiokunnan lausumaesityksenä. Tämä on hyvä, arvokas lausumaesitys.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Haluan vielä muistuttaa myös opposition suuntaan siitä, että ei nyt ajateltaisi sillä lailla, että se työtön tai työtä hakeva ihminen haluaisi olla työtön. Hän haluaa löytää uutta työtä, ja nyt etsitään uusia mahdollisuuksia, uusia polkuja työpaikan löytämiseksi, ja tämä on yksi vaihtoehto.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

19.36 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia tästä keskustelusta ja kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle tästä hyvästä esittelystä, joka äsken tässä oli.

Olen itsekin tehnyt töitä entisessä elämässäni työttömien ja pitkäaikaistyöttömien, osa-työkykyisten ihmisten parissa ja muistan sen, että kun käytiin neuvotteluja työvoimaviranomaisten kanssa, niin suurena ongelmana oli se, ettei ollut tarpeeksi välineitä, joilla olisi voitu auttaa näitä ihmisiä. Olen myös itse ollut tekemässä työllisyysuunnitelmia työttömille, ja silloinkin nämä prosessit usein jäivät siihen, että tehtiin työllisyysuunnitelma, mutta sen jälkeen ei välttämättä koko ihmistä nähty kuin korkeintaan siinä vaiheessa, kun hän haki sitten toimeentulotukea, koska työskentelin silloin sosiaalitoimistossa näiden ihmisten parissa ja tein näitä työllisyysuunnitelmia yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa.

Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu aivan kuten täällä rangaistaisiin nyt työttömiä. Kuitenkin me tiedämme kaikki, että meillä on ollut kautta historian lainsäädäntö, joka edellyttää, että työttömyysturvan saamisen ehtona on, että henkilö on työmarkkinoiden käytettävissä. Jos hänelle tarjotaan työtä ja hän ei pysty sitä vastaanottamaan, niin hänen pitää se perustella, jotta hän ei menetä työttömyysturvaoikeuttaan. Tämä on ollut luonnollinen osa meille kaikille tämän historian aikana. Siinä ei mitään uutta ole.

Kun täällä on peräänkuulutettu, että tämä olisi aktiivimalli kakkonen, niin sekin kuulostaa oudolta, koska täällä on jo useamman kerran tuotu esiin erot siinä, minkä takia kyse ei ole aktiivimalli kakkosesta: tässä on ihmiskäsitys aivan erilainen kuin edellisen hallituksen tekemässä esityksessä, joka rankaisi ihmistä. Jos hän ei löytänyt töitä, niin häntä rangaistiin siitä, vaikka olosuhteet eivät olisi mahdollistaneet hänelle työllistymistä ja vaikka hän olisi tarvinnut viranomaisten tukea, ja jos sitä ei ollut saatavilla, niin häntä rangaistiin siitäkin. Elikkä kyllä tämä lähtökohta koko tälle lainsäädäntöesitykselle on aivan erilainen kuin se, mikä viime kaudella oli. Nyt lähtökohtana on se, että ihmiselle haetaan ihmisen kanssa yhdessä ratkaisua hänen elämäntilanteeseensa, on sitten kyse työllistymisestä tai osaamisen tarpeesta tai muista kysymyksistä.

Erityinen asia, mistä tässä esityksessä pidin, on se, että nyt tähän työnhakijan alkuprosessiin ja alkuhaastatteluun panostetaan erityisesti. Tässä yhteydessä siihen panostetaan ja tehdään työllisyysuunnitelma ja sitten haetaan mahdollisesti täydentävän työnhakukeskustelun kautta ratkaisuja, elikkä ihmistä ei jätetä yksin, vaan hänen mukanaan ollaan ajanjakso, jolloinka hänelle etsitään yhdessä ratkaisua.

Arvoisa puhemies! Siirryn tuonne pönttöön. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Puhemies Anu Vehviläinen: Olkaa hyvä.

Arvoisa puhemies! Elikkä erityisesti pidin todellakin siitä ja näen erittäin hyvänä sen, että nyt panostetaan tähän ihmisen kohtaamiseen ja työllisyysuunnitelmaan ja hänen elämäntilanteensa arviointiin, mitä mahdollisia toimenpiteitä hän tarvitsee, jotta hän tulevaisuudessa työllistyisi. Monesti tämmöisessä elämäntilanteessa, jos ihminen on ollut vähän

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

aikaa työttömänä ja on koulutettu sellaisiin mahdollisiin työtehtäviin, että tämä työllistyminen onnistuu helposti, asiat menevät tietenkin ihan eri tavalla, mutta jos ihmisellä on henkilökohtaisia vaikeuksia tai ongelmia osaamisen tai terveyden kautta, niin silloin tämänlaisen ihmisen läsnäolo siihen työllistymiseen ja usko siihen, että voi vielä tulevaisuudessa työllistyä ja hankkia toimeentulonsa työllistymisen kautta, tukee ihmisen elämänhallintaa ja sitten myös tulevaisuudensuunnitelmia.

Täällä on peräänkuulutettu ja keskusteltu, pohdittu tätä kaavamaisuutta. Kaavamaisuudessa on hyvät ja huonot puolet. Se tuo tilanteeseen ryhtiä, se tuo sille prosessille ryhtiä, mutta on täysin selvää, että sen pitää olla kehikko ja se kaavamaisuus pitää tuon kehikon, mutta nämä prosessit käydään yksilöllisesti ihminen edellä. Sitä kautta, kun katsoin näitä lausumia, joita valiokunta on tähän tuonut, se kuvaa sitä kriittistä näkökulmaa ja vakavuutta siinä, miten tähän asiaan on suhtauduttu. Haluan kiittää myös valiokuntaa näistä vahvoista, hyvistä lausumista, jotka edellyttävät nyt tämän lainsäädännön seuraamista ja tarvittavia toimenpiteitä, jotta tämä saadaan sellaiseksi toimivaksi käytänteeksi meidän työvoimaviranomaisille, jotta sitten tulevaisuudessa, kun ihmiset hakevat itselleen työtä, heillä on selkeä järjestelmä, selkeät ihmiset, kumppanit, jotka heitä tässä elämänvaiheessa tukevat ja auttavat. — Kiitoksia, puhemies.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkynen, Jukka.

19.41 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tähän alkuun haluan kiittää edustaja Lehtoa hänen erinomaisesta puheestaan, jossa hän toi esille esityksen ongelmia. — Tämän hallituksen esityksen vaikutusarvioissa ei ole lainkaan otettu huomioon esityksen vaikutuksia työpaikkojen syntymiseen yksityiselle sektorille. Työvoimatoimistoihin palkattavat 1 200 virkamiestä tuovat lisää työpaikkoja vain julkiselle sektorille, ja nämä virat rahoitetaan veronmaksajien rahoilla. Niin kuin edustaja Mäenpää tuossa puheessaan jo kysyikin: palkataanko heidät oikeasti työttömistä työnhakijoista vai ovatko nämä henkilöt jo olemassa töissä?

Totuus on se, että esitys ei tule luomaan yhtäkään uutta työpaikkaa yksityiselle sektorille vaan päinvastoin vähentää sinne syntyvien työpaikkojen määrää. Tämä johtuu siitä, että asiantuntijoiden mukaan tämä hallituksen esitys tulee aiheuttamaan työhakemusten tulvan työnantajille. Yritykset alkavat suhtautumaan tämän johdosta varovaisemmin työhakemuksiin, koska he eivät enää tässä niin kutsutussa aktiivimalli kakkosessa tiedä, hakeeko työtön heille tosissaan töihin vai ainoastaan välttääkseen karenssin. Tämä taas johtaa siihen, että yritykset alkavat karsastamaan työpaikkailmoitusten tekemistä ja käyttämään muita tapoja uuden työntekijän rekrytoinnissa. Eli toisin sanoen esityksessä olevalla työnhakijalla tulee olemaan vähemmän työpaikkoja haettavana sen vuoksi, että malli lisää piilotyöpaikkojen määrää, kun työnantajat tulevat saamaan avoimiin työpaikkailmoituksiin jatkuvalla syötöllä työnhakuun karenssin uhalla pakotettujen työttömien työhakemuksia. Miksi työtön halutaan hakemaan neljä kertaa kuukaudessa työpaikkaa, kun siitä ei asiantuntijoiden mukaan tule olemaan muuta kuin haittaa työnantajille hakemustulvan myötä?

Tuo viiden päivän sääntö ei tule toimimaan ihan vain siksi, että kirje kulkee postissa jo yli sen viisi päivää, jolloin pitäisi olla jo keskustelussa TE-toimistossa.

Kun tässä nyt vain asiat riitelevät, niin kun saadaan tämä pykälä loppumaan, niin eikö hän oteta oikein ryhmähäli oikein kunnolla sitten? [Naurua] — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Slunga-Poutsalo.

19.44 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! On pakko hienoisesti oikaista, ettei jää elämään sellainen väärä ajatus. Kovasti arvostamani edustaja Malm tässä nosti esille näitten eri aktiivimallien roolia kokonaisuudessaan. Siis aktiivimalli kakkostahan ei ole tämäkään hallitus perunut. Aktiivimalli kakkosta ei koskaan tullut, koska tämä aktiivimalli kakkonen, edellisen hallituskauden Lindströmin omaehtoisen työnhaun malli, kuopattiin kolmikannassa keväällä 2019. Aktiivimalli ykkönen sen sijaan on se, jossa otettiin aina se 65 päivää ja piti hakea töitä ja muuta vastaavaa.

Tämän Sipilän—Lindströmin aktiivimalli kakkosen viime vaiheen idea oli se neljä työhakemusta kuukaudessa tai sanktio iskee. Nyt on neljä hakemusta kuukaudessa tai huomautetaan, ja jos ei onnistu, niin sitten iskee sanktio. Eli tällainen pikkunen oikaisu siihen, että puhutaan oikeista aktiivimalleista.

Tässä nyt jotenkin tuli vähän semmoinen huono mieli siitä, että eihän tässä nyt ole kysymys siitä, että haluttaisiin jotenkin karsia työttömien palveluja. Työnvälitystoimistoista saatujen tietojen mukaan sitä palveluvalikoimaa on jo melkein liikaa. Miten me saadaan kohdennettua työvoimatoimistojen resurssit niin, että siellä aika riittää niille työnhakijoille, jotka tarvitsevat niitä palveluja, ja ne, jotka eivät tarvitse, voisivat mennä ihan omatoimisesti eteenpäin — tämä on se iso kysymys ja tämä on se ongelma, joka perussuomalaisen mielestä tässä esityksessä on. Ja meidän vastalauseen mukaan se, mitä valiokunnalta tuli, ei riitä tämän ongelman ratkaisemiseen. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Malm.

19.46 Niina Malm sd: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Muutama asiaan pakko vielä kommentoida.

Jos on 1 200 virkailijaa lisää töissä auttamassa työttömiä etsimään työtä ja noin 200 000 työtöntä, kuten Slunga-Poutsalo tässä aikaisemmin sanoi — luotan tähän lukuun nyt vanhasti — niin on aivan selvää, että nämä 1 200 työntekijää etsii kyllä töitä yksityisiltäkin sektoreilta, auttaa tekemään niitä työhakemuksia sille alalle, jolle itse haluaa hakeutua, johon se ammattitaito on. Ja jos sitä työtä ei saa, niin siitä ei tule karenssia. Tämä on myös ollut tässä keskustelussa tällainen väärinkäsitys, että tulisi karenssia siitä, jos työtä ei saa. Ei näin ole. Ei se ole kenenkään etu eikä tarkoitus, muutenhan jokainen voisi itse itsensä sitten työllistää sinne, minne haluaisi.

Itse toivon todella, että sinne yksityiselle puolelle saadaan ihmisiä ohjattua. Tiedetään, että teollisuudessa on valtava työvoimapula tällä hetkellä, ja on kysymyksessä ala, jossa aika pitkälti joudutaan kouluttamaan joka tapauksessa työntekijät kyseisiin työtehtäviin. Siinä voi olla koneenhoitajana vaikka kokin peruskoulutuksella, koska varsinaista koulutusta niihin aloihin ei ole.

Edustaja Mäkysen ryhmähaliin: pystytäänkö suorittamaan se koronaturvallisesti? [Jukka Mäkynen: Kyllä!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

19.48 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Malm tuossa antoi ymmärtää, että täällä salissa olisi puhuttu semmoista, että jos joku ei saa työpaikkaa, niin hänelle tulisi ka-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

renssi. Minä en ole ainakaan tänä päivänä kenenkään täällä salissa kuullut puhuvan mitään sellaisesta. Totta kai me ymmärrämme, että jos joku ei työtä saa sieltä työvoimatoimiston kautta, niin ei tietenkään karenssia voi tulla. Kyllä tuo mielestäni oli ihan väärää tietoa. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pekonen.

19.49 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Haluan vielä tähän loppuun todeta, että mielestäni tässä on käyty nyt erittäin hyvä ja laaja keskustelu tästä hallituksen esityksestä, ja kun tuossa pidin tuon esittelypuheenvuoron, totesin siinä, että olimme valiokunnassa erittäin kriittisiä ja sen takia teimme esitykseen muutosesityksen ja nämä kolme lausumaesitystä. Täällä salissa on noussut nyt erityisesti tämä kaavamaisuus esille, ja on aivan selvää, että on todella tärkeää seurata, millä tavalla se sitten vaikuttaa työttömien työnhakijoiden tilanteeseen.

Ehkä tässä vielä haluaisin todeta, kun on verrattu nyt tätä pohjoismaisen työnhaun mallia erityisesti tuohon aktiivimalli ykköseen ja käyty paljon keskustelua siitä, onko tämä nyt aktiivimalli vai eikö ole, että kyllä tässä on niin kuin ihan selkeitä eroavaisuuksia kuitenkin siihen aktiivimalliin. Ihan esimerkiksi se, että siinä ensimmäisessä aktiivimallissa rangaistiin siitä, ettei saanut työtä; vaikka työtön työnhakija olisi hakenut sataa työpaikkaa, niin jos hän ei saanut työtä, hän sai siitä rangaistuksen. Mutta tässä mallissa saa karenssin, jos ei hae työtä toisella kerralla. Ensin huomautus ja sitten karenssi. Ja hakuvelvollisuutta voidaan alentaa tai myöskin sitten tämän valiokunnan mietinnön jälkeen jättää asettamatta, jos katsotaan, että työtön työnhakija on sellaisessa tilanteessa, että ei pysty hakemaan työtä, tai tosiasiallisesti sellaista työpaikkaa ei ole tarjolla, jota hän voisi hakea.

Puhemies! Tämä on ollut mielestäni erittäin hyvää keskustelua, ja jatkamme asian seuraamista sitten tiiviisti. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkynen, Jukka.

19.51 Jukka Mäkynen ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitystä nyt kutsutaan, ja kutsuttakoon, pohjoismaisen työnhaun malliksi. Keskeinen ero muissa pohjoismaissa käytettyyn malliin on kuitenkin aliresursointi, kun työvoimapalveluiden resursointi on muualla lähes kaksinkertainen. Minä laskin tuossa justinsa sen 1 200 virkailijaa kerrottuna 200 000 työttömällä, niin se tarkoittaa, että viiden päivän aikana jokaisen virkailijan pitää tehdä keskustelu 166 työttömän kanssa, joten kannattaa miettiä, ovatko resurssit kohdallaan. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

19.52 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Olen mielenkiinnolla täällä kuunnellut tätä keskustelua, ja ottamatta nyt mitään yksityiskohtaista kantaa tähän totean vain sen, että työ on parasta sosiaaliturvaa ja kaikki ne toimet, mitä pystytään tekemään työllistymisen lisäämiseksi, pitää tehdä.

Itse olen aina kantanut huolta noiden osatyökykyisten tilanteesta, ja minä olen hyvin tyytyväinen siihen, että tämä hallitus on käynnistänyt näitä toimia osatyökykyisten työllistymiseksi. He jos jotkut tarvitsevat niitä palveluja, ja se on se juttu, mitä pitikin lisätä: ni-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

menomaan palveluja ja todella sitä, että saa myöskin tällaista "naamatusten"-palvelua ja nimenomaan lähdetään yksilöllisesti miettimään ratkaisuja tämän henkilön kohdalla.

Muistutan myös semmoisesta asiasta, että monella työttömänä olevalla on myös sairauksia, jopa kroonisia sairauksia, jotka muhivat siellä, eikä hänen tule mentyä tai ei ole mahdollista käyttää työttömille tarkoitettua terveydenhuoltoa, joka on kyllä lakisääteinen. Olen itse ollut esittelemässä lakia, jossa työttömien terveydenhuolto otettiin huomioon, ja sitä pitäisikin vahvistaa. Nyt kun näitä kuntakokeiluja lisätään, niin olenkin siellä peräänkuulluttanut sitä, että huolehtikaa nyt niistä terveydenhuollon palveluista, koska aikoinansa kun selvitettiin pitkäaikaistyöttömien terveystilannetta eräissä selvityksessä, niin sieltä löytyi hyvin vakavia sairauksia.

No, mitä tulee sitten tähän aktiivimalliin, niin minun mielestäni on nyt vähän turha kiistellä siitä, onko tämä nyt aktiivimalli vai ei. Kyllähän tässä tavoitteena on aktivoida ihmisiä, että he pääsisivät töihin. Nyt tässä mennään eteenpäin ja ollaan päädytty tähän, ja hyvä niin, mutta ainahan sitä varmasti sitten joutuu sorvaamaan ja joutuu ehkä muuttamaankin sitä sitten, kun saadaan lisää tietoa ja tämä toiminta etenee. Mutta onhan tämäkin sellaista evoluutiota, että koko ajan toimintaa pitää kehittää.

Ennen kaikkea satsaisin kyllä näihin työttömien palveluihin, että he oikeasti saavat sitä palvelua, että joku on heidän rinnallaan etsimässä sitä työtä ja auttamassa heitä myöskin esimerkiksi koulunkäynnin saamiseksi tai koulutuksen tai osaamisen kehittämiseksi. Monenlaista palvelua tarvitaan.

Ja kyllä se on semmoista, että myöskin pitää olla jonkinlaisia kriteerejä sille, millä perusteella sitten evätään sosiaaliturva tai työttömyysturva. Tässähän niitä on rakennettu kaikenlaisia. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lehto.

19.55 **Rami Lehto ps:** Arvoisa rouva puhemies! Sen verran vielä tähän loppuun, että kun edustaja Pekonen, valiokunnan puheenjohtaja, totesi, mitä eroa on aktiivimalli ykkösellä ja nyt tällä mallilla, niin käsittääkseni emme ole puhuneet aktiivimalli ykkösestä tänään täällä salissa vaan me olemme puhuneet koko aika tästä aktiivimalli kakkosesta. Jossain kohtaa olemme tuoneet esille niitä karensseja, mitä on tullut, ehkä sanktioita näistä jutuista. Tiedetään se, mikä niitten ero on ja kuka ne on laittanut alulle aikaisemmin, kuten tässäkin. Elikkä edellinen hallitushan tämän aktiivimalli kakkosen laittoi alulle, ja nyt se menee näköjään maaliin, mutta siitä huolimatta kyllä me perussuomalaisetkin toivomme, että vaikka tämä nyt voimaan astuisikin, niin ne työllisyystoimet menisivät kumminkin siellä hyvin ja työttömät saisivat työpaikkoja.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä verovuosina 2021–2025 annetun lain sekä varainsiirtoverolain 56 c §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 186/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 27/2021 vp

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 27/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Viitanen.

Keskustelu

19.56 Pia Viitanen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Verojaoston puheenjohtajana esittelen valiokunnan mietinnön.

Asia on sinänsä tuttu, eli tämä on tämä t&k-vähennys. Siihenhän on tehty jo kuluvalle vuodelle lisävähennys, ja olisiko nyt kyseessä eräänlainen lisävähennyksen lisävähennys. Eli siis edelleen tätä etuutta esitetään parannettavaksi vuosille 2022—27. Tätä kannatettiin hyvin laajasti asiantuntijakuulemisessa. Joitain huomioita esitettiin muun muassa vaikuttavuuteen, enimmäisrajan vähäisyyteen ja voimassaolon rajallisuuteen liittyen.

Yleisesti ottaen valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että tätä lisävähennystä kehitetään ja voimassaoloa jatketaan. Toteamme sen, että sinänsä tällaisen verokannustimen vaikuttavuus on suurimmillaan nimenomaan pienten ja keski suurten yritysten osalta, koska usein suorat tuet ovat enemmän käytössä siellä suurten yritysten puolella kuin verokannustimet, ja siellä muutenkin tehdään ilman kannustimiakin laajempaa tutkimusyhteistyötä kaikkien kanssa.

Valiokuntana korostamme, että nämä suorat tuet ja verokannustimet täydentävät toinen toisiaan ja aina tukien tulee olla kustannustehokkaita ja vaikuttavia sekä riittävän pitkäjänteisiä ja niin, että sitten eri yrityksiä kohdellaan tasavertaisesti myös näissä. Kaiken kaikkiaan toteamme myös, että tässä myös maatalouden tutkimus- ja kehittämistoiminta on täysin yhdenmukaisesti muun elinkeinoelämän kanssa tuen parissa, ja se antaa tietenkin mahdollisuuksia tälle alalle siirtyä esimerkiksi ilmastotavoitteiden mukaisiin toimiin.

Tähän vaikuttavuuteen liittyen meille jotkut esittivät kritiikkiä, mutta kaiken kaikkiaan me totesimme tämän kritiikin suhteen, että varmasti on aiheellista pohtia, onko tämä kyllin vaikuttava tai kyllin pitkäjänteinen tuki, mutta viittaamme hyvin vahvasti tässä siihen parlamentaarisen työryhmään, joka tänäänkin on ollut monta kertaa keskustelussa, eli siellä nimenomaan pohditaan tätä isoa tavoitettamme ja sen toteuttamista, ja siinä yhteydessä varmasti käydään läpi sekä suorien tukien että verokannustimien vaikutus. Nimenomaan sitten on katseltava tätä osana kokonaisratkaisua, tämä ei suinkaan ratkaise kaikkea.

Puhemies! Sen verran tuosta ylärajasta, kun jotkut sanoivat, että tämä on riittämätön: Kaiken kaikkiaan tämä 500 000 euron yläraja kattaa jo suurimman osan potentiaalisista käyttäjistä, ja tämän myötä tämän tuenkin vähennysoikeus tulee 2,5-kertaiseksi, joten katsoimme, että tämä on kyllä sinänsä riittävä. [Puhemies koputtaa]

Toteamme vielä selvyys vuoksi, puhemies, loppuun, että mikäli kyse on tämän vuoden toiminnasta, sitä koskee se edellinen, ja sitten tämä uusi koskee vain näitä [Puhemies koputtaa] tulevia vuosia lain voimaantulon jälkeen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Marttinen, Matias poissa. — Edustaja Risikko.

19.59 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kun kyselytunnilla puhuttiin yleensäkin tutkimuksesta ja sen merkityksestä ja siitä, miten meidän pitäisi saada tutkimusrahoja ja

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

tki-rahoja nostettua siihen 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta, niin siihenhän meillä nyt on parlamentaarinen ryhmä. Olisin siinä sitten, jos olisin puheenvuoron saanut, kysynyt siitä, kun täällä ministeri Saarikko muun muassa peräänkuulutti sitä, että ei pelkkä julkinen sektori voi olla tukemassa sitä tutkimus- ja kehittämistyötä vaan siinä tarvitaan myös yksityistä rahaa. Se on ihan selvää, tarvitaan, ja niinhän yksityinen sektori on siihen osallistunutkin, hyvin paljon, mutta meidän kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa olisi tämä verovähennysoikeus, joka kannattaisi kyllä myöskin hallituksen noteerata, koska minä uskon, että sillä, että tämä verovähennys olisi suurempi ja paremmin mahdollinen, voitaisiin saavuttaa enemmän sitä, että siihen myös sitouduttaisiin ja näihin tki-panostuksiin sitten jatkossakin tulisi myöskin sitä yksityistä rahaa. Se oli vain minun sanomani, että kannattaa noteerata kokoomuksen vaihtoehtobudjetin tämänkin kohta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kiljunen, Anneli.

20.01 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Tutkimus- ja kehittämistoiminta on Suomen tulevaisuuden kannalta ihan avainasemassa, ja siitä olemme varmaan kaikki aivan yhtä mieltä. Siltä osin myös tämä lakiesitys tukee sitä tutkimus- ja kehittämistoimintaa, mitä tänä päivänä ja tulevaisuudessa maassamme ja laajemmaltikin tehdään.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys täydentää jo tällä hetkellä voimassa olevaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennystä, ja kuten täällä on todettu, tämän tavoitteena on jatkaa tämän lisävähennyksen aikaa vuoden 27 loppuun.

On oikeastaan pari asiaa, joihinka haluaisin nyt kiinnittää vielä huomiota tämän asian yhteydessä:

Ensinnäkin valiokunnan saaman selvityksen perusteella tämän verokannustimen kannustinvaikutus korostuu nimenomaan pienillä ja keskisuurilla yrityksillä. Tulen tuolta Kaakkois-Suomesta, Etelä-Karjalasta, ja siellä esimerkiksi suurteollisuuden ympärillä on paljon pientä ja keskisuurta yritystoimintaa, joilleka olisi äärettömän tärkeää, että tämmöistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa voitaisiin yhdistää entistä paremmin. Täällä todetaan, että työ- ja elinkeinoministeriö selvitti vuosina 2019—20 yhdessä Tilastokeskuksen kanssa yritysten yliopistoyhteistyön tilaa Suomessa, ja siellä todettiin, että tämä innovaatioyhteistyö yliopistojen kanssa oli suurinta vähintään 250 henkilöä työllistävässä yrityksissä, joista lähes puolet ilmoitti yhteistyöstä, mutta keskikokoisissa yrityksissä osuus jäi jo selvästi alle viidenneksen, ja pienistä, 10—49 henkilöä työllistävistä yrityksistä innovaatioyhteistyötä yliopistojen kanssa kertoi käyttävänsä vain seitsemän prosenttia. Se oli minulle ainakin taas jälleen kerran semmoinen surullinen tieto siinä mielessä, kun näkisin, että tätä meidän tutkimus- ja kehittämis- ja innovaatioyhteistyötä pitäisi kohdistaa nimenomaan pieniin ja keskisuuriin yrityksiin, ja mietin myös tämän asian yhteydessä, pitäisikö meidän entistä vahvemmin ottaa myös ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistyö tähän mukaan, mikä monella tapaa voisi tuoda tähän vielä lisää ihan uuden ulottuvuuden ja ehkä toisi lähemmäksi sitä toimintaa nimenomaan näitä pieniä ja keskisuuria teollisuuden alan yrityksiä. Ehkä se voisi olla yksi semmoinen asia, jota olisi myös tärkeää selvittää.

Näitten verokannustimien osalta vielä sen verran, että äärettömän tärkeää on myös se, että nämä verokannustimet ovat riittävän pitkäjänteisiä, mikä luo tarvittavaa vakautta yrityskentässä ja tutkimuslaitoksissa, [Puhemies koputtaa] ja siltä osin esitys on monella tapaa kannatettava. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja edustaja Viitanen.

20.04 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Kiitän näistä hyvistä puheenvuoroista ja totean kyllä, niin kuin valiokuntakin itse asiassa toteaa, että tämä verokannustin on tässä ja nyt hyvä ja tarpeen. Tietenkään se ei ratkaise kaikkea nyt eikä tulevaisuudessa, emmekä edes ole vielä ehkä riittävästi arvioineet sitä, mitkä erilaiset tuet ja missä muodossa ovat kaikkien eniten, sanotaanko, tarkoituksenmukaisia ja vastaavat hinta—hyöty-suhteeltaan siten sitä, mitä meidän kannattaa tehdä keinoina päästäksemme siihen tärkeään tavoitteeseen.

Siinä yhteydessä valiokunta viittaa vahvasti, kuten kerroin, nimenomaan tähän käynnissä olevaan parlamentaarisen työryhmän työhön. Työryhmä tulee joka tapauksessa varmasti myös arvioimaan monesta suunnasta tämän verokannustimen toimivuutta ja sitä, pitäisikö sen olla toisen mallinen tai pitäisikö sen olla pitempi tai pysyvä. Siksi emme valiokuntana emmekä verojaostossa edes lähteneet siihen pohdintaan, että olisimme ratkaisseet nämä kaikki kysymykset tässä yhteydessä sen kokonaisuuden suhteen, mikä on äärimmäisen tärkeä Suomen tulevaisuuden ja Suomen kilpailukyvyn kannalta, tulevien työpaikkojen ja kasvun kannalta. Tämä on siis tärkeä pala nyt, ja toteamme myös, että jatkossa niitä tärkeitä paloja varmasti työryhmä tulee yhdistelemään.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 186/2021 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 188/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 28/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 28/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskusteluun, edustaja Viitanen.

Keskustelu

20.06 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun en ollut ihan varma, riittääkö kolme minuuttia, niin tulin tähän korokkeelle, ettei tarvitse kesken puheenvuoron siirtyä.

Sinänsä tämä kysymyshän on hyvin tämmöinen lakijuridinen, jos lukee meidän valiokuntamme mietintöä. Voin kuvata hieman niitä seikkoja, mitä tässä on otettu esiin, mutta varmasti se itse asia, mikä tässä on sisällä, tämän hyvin monimutkaisen lakijuridisluonteisen pohdinnan sisällä, on se, että kysymys on siitä, että meidän lakejamme uudistetaan niin, että Suomessa voidaan soveltaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeita ja toimia sen mukaisesti. Kaiken kaikkiaan tämä on tärkeää, koska tämä tekee mahdolliseksi sen, että on vai-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

keampi tulevaisuudessa harjoittaa aggressiivista verosuunnittelua ja siten johdattaa verotulot ehkä matalamman verotuksen maihin tai välttyä verotukselta, ja sen takia tällä on myös tämä merkitys, mikä tässä sisällä sitten, sanotaanko, arkikielellä on.

Mutta kaiken kaikkiaan tässä asiantuntijakuulemisessa oli hyvin erisuuntaisia näkemyksiä tästä asiasta. Osa piti tätä hyvinkin tarpeellisenä ja osa suhtautui kriittisesti. Muun muassa huolet verovelvollisuuden oikeusturvan takeista, säännösten oikeasta ja tarkkarajaisesta tulkinnasta ja eduskunnan lainsäädäntövallan siirtymisestä OECD:lle nousivat siinä esille, ja näin ollen myös kirjoitimme sitten tuohon mietintöön näiden osalta tiettyjä havaintoja. Asiantuntijat korostivat myös Verohallinnon ohjeistuksen tärkeyttä ja seurantaa ja sen merkitystä, ja tämä on luonnollisesti asia, mihin yhdymme.

Oikeusturvan takeista toteamme, että pidämme tärkeänä, että veronsaajien ja verovelvollisten edut otetaan huomioon tasapuolisesti, verovelvollista kuullaan, ja kiinnitämme huomiota myös siihen, että Verohallinnolla on perusteluvelvollisuus säännön soveltamisedellytysten täyttymisestä sen jälkeen, kun verovelvollinen on täyttänyt ilmoitus- ja selvitysvelvollisuutensa, ja päätös on silloin myös perusteltava.

Markkinaperiaatteesta jotkut esittivät huomioita. Toteamme sen suhteen, että jo nykyisin voimassa oleva laki sisältää ja määrittelee markkinaehtoperiaatteen, eli tämä muutos ainoastaan selventää jo voimassa olevaa säännöstä. Siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen ja veronkiertosäännöksen välinen suhde aiheutti kysymyksiä, mutta toteamme, että esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa näiden kahden säännöksen välistä suhdetta.

Tässä pohdimme myös sellaisia termejä kuin ”liiketoiminnan määrittäminen” ja ”liiketoiminnan sivuuttaminen”. Ne on tärkeä erottaa toisistaan, ja tässä mietinnössä käymme läpi sitä, mitä niillä tarkoitetaan, ja toteamme, että kysymys siis on tietenkin eri asioista. Tämä on tärkeää, ehkä hieman moniselitteisesti sitten, mutta korostan, että tässä on kyllä meidän valiokuntaneuvoksemme esimerkiksi tehnyt paljon sellaista lakiteknistä työtä, joten asiasta hyvin kiinnostuneet löytävät siitä valtavasti informaatiota, ja se kannattaa todella katsoa sitten tarkkaan. Tässä todetaan, että liiketoimen määrittämisessä on kyse siitä, että verotuksen pohjaksi selvitetäisiin verovelvollisen liiketoimi sen tosiasiallisen sisällön mukaisesti. Eli jos esimerkiksi joku konsernin emoyhtiö perustaa rahoitusyhtiön mutta todellisuudessa sitä rahoitusasiaa hoitaa se emoyhtiö itse, niin silloin verotuksessa voidaan nimenomaan määritellä tämä emo rahoittajaksi, vaikka ne siellä rakenteissaan puhuvat, että tämä rahoitusyhtiö rahoittaisi. Eli siis se, mikä on se tosiasiallinen toiminta, on mahdollista ottaa siinä verotuksen pohjaksi.

Toinen asia on sitten liiketoimen sivuuttaminen, jossa on äärimmäisen korkea kynnyks, ja sitä varmasti sovellettaisiin vain poikkeuksellisissa olosuhteissa. Se lyhyesti kuvattuna siis tarkoittaa sitä, että verotuksessa sivuutetaan sopimus, joka normaaliolosuhteissa olisi järjetön, jos näin voi sanoa. Eli normaaliolosuhteissa sitä ei tehtäisi, mutta se tehdään nyt sitten siksi, että voidaan näitä konsernin sisäisiä rakenteita keskenään hyödyntää erilaisten toimien tekemisessä. Tässä me korostamme mainittua soveltamistilanteiden poikkeuksellisuutta.

Tämän esityksen vaikutuksista jotkut katsoivat, että tämä vaikeuttaa yritysten toimintaa, mutta toisaalta valiokunta toteaa, että tämä yhdenmukaistaa eri valtioiden tulkintoja ja näin se voi myös parantaa yrityksen toimintamahdollisuuksia. Korostamme myös sitä, että tämä ei tarkoita, että OECD määrittäisi sitä, mikä meidän lakimme on, ja että lainsäädäntövalta siirtyisi OECD:lle, vaan nimenomaan kysymys on näistä ohjeista, ja Suomessa sitten näitä ohjeita ja laintulkintaa yhdenmukaistetaan siten, että niiden tulisi olla selkeämpiä

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

ja johdonmukaisempia ja tätä kautta myös sitten paremmin hallittavissa. Ja kuten jo totesin, valiokunta toteaa vaikutusten seurannasta ja korostaa Verohallinnon ohjeistuksen merkitystä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Anneli.

20.13 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Kyseessä on varsin merkittävä meidän vero-ohjelmaan ja hallitusohjelmaan perustuva muutos, jonka vuotuiseksi lisäverotuottoarvioksi on valmistelun yhteydessä täsmentynyt 75 miljoonaa euroa. Tämä summa kertyy muutamilta yksittäisiltä suurilta konserneilta, jotka ovat hyödyntäneet Suomen verojärjestelmän poikkeusta verosuunnittelussaan. Keskeinen ongelma on ollut se, että edes, voisiko sanoa, röyhkeimmässäkään tapauksessa lainajärjestelyjä ei ole voitu tulkita oman pääoman ehdoiksi. Tämä on mahdollistanut suurien lainakorkojen vähentämisen Suomessa syntyneistä voitoista, kun taas omalle pääomalle maksetut korvaukset tai osingot eivät olisi olleet Suomessa verovähennyskelpoisia.

Arvoisa puhemies! Hallitus vahvistaa Suomen veropohjaa ja puuttuu nyt verovälteilyyn. Näin veroilla voidaan vahvistaa julkista taloutta ja rahoittaa kasvua tukevia toimia ilman, että esimerkiksi palkansaaajien tai eläkeläisten verotusta kiristetään. On hienoa, että hallitus puuttuu järjestelyihin, joilla suuryritykset ovat siirtäneet voittojaan muun muassa verokeitaisiin.

Muutos on merkittävä, kun sen on arvioitu tuovan vuositasolla 75 miljoonan euron lisäverotuotot meille. Se kertyy harvoilta suuryrityksiltä, kuten totesin, jotka ovat hyödyntäneet Suomen lainsäädännön porsaanreikiä. Tämä hyödyttää osaltaan pienempiä yrityksiä, jotka pääsevät kilpailussa samalle viivalle. Suomen lainsäädäntö on tältä osin ollut poikkeuksellista. Nyt turvaamme veropohjaamme, kun pääsemme muiden maiden kanssa samalle viivalle.

On olennaista, että hallitus poistaa myös niin kutsuttuun korkovähennysrajoitukseen liittyvät aukot, kuten budjettiriihessä sovittiin. Näin voidaan ehkäistä esimerkiksi eräiden sähkönsiirtoyhtiöiden verosuunnittelua. On kestävämpiä, että kansainvälisten pääomasijoittajien hallinnoimat yritykset voivat hallita Suomen sähköverkkoja maksamatta voitoistaan veroja siinä, missä muut yritykset.

Arvoisa puhemies! Tältä osin tätä esitystä on erittäin hyvä ja helppo kannattaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Viitanen.

20.16 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kannustan siihen, että ajattelempa niin kuin edustaja Kiljunen tuossa loistavassa puheenvuorossaan äsken, eli hän sanoi monta sellaista... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Anteeksi, edustaja Viitanen, kannustaisin laittamaan mikrofonin päälle.

Kiitos kannustuksesta, arvoisa puhemies, kyllä. — Mielestäni on tärkeää, että edustaja Kiljunen tuossa edellä hyvässä puheenvuorossaan kertoi nimenomaan sen, mistä tässäkin esityksessä on osaltaan kyse. Meillä on verojaostosta juuri valmistunut ja valtiovarain-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

valiokunnassa taitaa olla sitten itse asiassa huomenna esityslistalla tämä konsernivähennysrajoitus, ja nämä ikään kuin täydentävät toinen toisiaan siinä, että näillä voidaan välttää sitten verosuunnittelun mahdollisuuksia. Tämä on siis tärkeä kokonaisuus.

Meillä on hyvin viisasta se, että veronmaksajan kannalta pidämme huolta siitä, että veroja voidaan tänne Suomeen maksaa ja niitä maksetaan asianmukaisesti. Sitä kautta saamme sitten verovaroja meidän ihmistemme toimeentulosta ja palveluista huolehtimiseen. Tämä on siis sinänsä hyvin tärkeä uudistus kaiken kaikkiaan.

Veropohjan tiivistys ja verovälttelyn torjuminen ovat asioita, mitkä ovat hallitusohjelmassakin hyvin vahvasti esillä, ja olen siitä kyllä hyvin tyytyväinen, että täällä on hallitukselta useampia esityksiä, jotka tätä vievät eteenpäin.

Toteanpa vielä tässä yhteydessä, vaikka se liittyy vasta siihen tulevaan asiaan, että myös sen jälkeen tarvitaan lisätoimia. Niistähän hallitus on myös sopinut, että parhaillaan selvitetään, ensi vuoden alkuun mennessä, miten sitten tulevat jatkoa saamaan nämä yhtälöt.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kalmari.

20.18 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myöskin edustaja Kalmari, voitteko laittaa mikrofonin päälle!

Joutuu itse tekemään kaiken työn.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Niin, semmoista se on.

Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä lainsäädäntö on hyvä. Silloin kun istuin harmaan talouden torjunnan parlamentaarisessa työryhmässä, niin tämä oli yksi niitä asioita, mitä nostettiin esille verovälttelyn ehkäisemiseksi. Olen todella iloinen, että se nyt menee eteenpäin. Onhan se todella väärin, että viennissä käytetään tällaista menettelyä, joka ei kestä päivänvaloa, ja sillä tavalla saadaan veroetuuksia. Aivan kuten tässä edellisissä puheenvuoroissa nostettiin, tämä on myös kilpailukykytekijä niille yrityksille, jotka toimivat oikein ja rehellisesti. Aina kun saamme verokertymää niiltä, jotka tällä lailla epärehellisin keinoin etuuksia yrittävät saada, niin se on sitten kertymänä siellä valtionkassassa ja vähentää verotustarvetta kaikilta muilta. Erittäin hienoa, että tällaisia toimia tehdään, ja olen tyytyväinen siitä yhteistyöstä, mitä nimenomaan tällä hallituspohjalla voidaan näissä asioissa tehdä. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 188/2021 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 164/2021 vp

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 17/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 164/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tutkimustietovarannosta

Hallituksen esitys HE 177/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 16/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 16/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskusteluun, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

Keskustelu

20.21 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Olen täällä koko illan odottanut tätä, ja hyvää kannattaa odottaa, eikö niin? Eli hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tutkimustietovarannosta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tutkimustietovarannosta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä olisi ylläpitää valtakunnallista tutkimustietovarantoa, johon tallennettaisiin Suomessa tehtävään tutkimukseen liittyviä tietoja. Opetus- ja kulttuuriministeriö toimisi tutkimustietovarannon rekisterinpitäjänä. Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi oikeus luovuttaa tietoja tutkimustietovarantoon tietojen luovuttajien huolellisuusvelvoitteesta sekä tutkimustoimijoiden tiedonsaantioikeuksista ja tutkimustietovarannon avoimesta tietopalvelusta.

Kerron teille nyt, mihin päädyimme tuolla valiokunnassa, eli esittelen valiokunnan mietinnön 16/2021. Valiokunnan yleisperustelut: Tutkimustietovaranto kokoaa ja välittää esimerkiksi tutkimustietoja, tutkimusaineistojen kuvailutietoja ja rahoitusta koskevia tietoja Suomessa tehtävästä tieteellisestä tutkimuksesta. Valiokunta katsoo, että tutkimustietovarannolle asetetut tavoitteet, kuten tutkimustiedon ja aineistojen laadun parantaminen sekä näkyvyyden, löydettävyyden ja saavutettavuuden lisääminen ovat kannatettavat. Tutkimustietovarannolla tuetaan tieteen avoimuutta ja helpotetaan tutkimustoimintaan liittyvän tiedon löytämistä ja joustavaa hyödyntämistä myös organisaatioiden sisällä.

Hallituksen esityksen mukaan tutkimustietovaranto tekee tutkimuksen teon prosessia tutummaksi myös laajalle yleisölle. Siten tutkimustietovarannolla on potentiaalia lisätä tutkimuksen vaikuttavuutta ja laajempaa hyödyntämistä yhteiskunnassa. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muutamin huomioin ja muutosesityksin.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Me käymme läpi tässä mietinnössä tietosuojan näkökulmaa ja sitten tällaisen ORCID-tunnisteen käyttöä, ja teemme myöskin yhden muutoksen, joka selkeyttää tätä lakiesitystä. Se kohdistuu tuonne ensimmäiseen pykälään: Valiokunta kiinnittää huomiota pykälässä käytettyyn sanaan ”ylläpitää”, joka aiheuttaa epäselvyyttä opetus- ja kulttuuriministeriön roolista henkilötietojen käsittelyä ja rekisterinpitoa koskien. Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö on valtakunnallinen tutkimustietovarannon ylläpitäjä. Pykälän mukainen ylläpitovastuu kuuluu tyypillisesti henkilötietojen käsittelijälle. Rekisterinpitäjyydestä säädetään lakiehdotuksen 7 §:ssä, jonka perusteluissa kuvataan tutkimustietovarannon ylläpitoratkaisu. Lakiehdotuksen 1 §:ssä luodaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimivalta tutkimustietovarannon osalta.

Saadun selvityksen mukaan lakiehdotuksen 1 §:n säännöksen tarkoituksena on luoda opetus- ja kulttuuriministeriölle nimenomainen toimivalta tutkimustietovarannon kaltaisen palvelun perustamiseen. Sääntelyn selkeyttämiseksi valiokunta ehdottaa, että säännöksen ilmaisua muutetaan siten, että tutkimustietovarannon ylläpitämisen sijasta siinä ilmaistaan, että opetus- ja kulttuuriministeriössä on tutkimustietovaranto, mikä kuvastaa esitystä selkeämmin sääntelyn tarkoitusta luoda opetus- ja kulttuuriministeriölle selkeä toimivalta tutkimustietovarannon osalta.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lain 1 §:ssä on ehdotettu säädettäväksi valtakunnallisesta tutkimustietovarannosta, kun taas muualla laissa ja lain nimikkeessä säädetään tutkimustietovarannosta ilman mainintaa sen valtakunnallisuudesta. Saadun selvityksen mukaan valtakunnallinen-termin käytöllä on ollut tarkoitus kuvata tutkimustietovarannon laajuutta ja tavoitetta, että tutkimustietovarantoon kootaan kattavasti Suomessa tehtävää tutkimusta koskevat tiedot. Kun tutkimus on luonteeltaan kansainvälistä ja tutkimustietovarannon sisältämissä tiedoissa on yhteyksiä muissa maissa tehtävään tutkimukseen, voi säädös ehdotetussa muodossaan johtaa väärinkäsitykseen. Epäselvyyksien välttämiseksi ja lain johdonmukaisuuden turvaamiseksi valiokunta ehdottaa valtakunnallinen-sanan poistamista 1 §:ssä.

Myöskin 6 §:ään tehdään muutos. Kysymyksessä on avoin tietopalvelu. Valiokunta toteaa, että pykälässä avointa tietopalvelua koskevan sääntelyn sanamuodosta jää epäselväksi, millä taholla on oikeus luovuttaa henkilötietoja ja mitä tietoja luovutetaan. Lisäksi ilmaisusta ”yleisesti saatavilla” ei ilmene, miten avoin tietopalvelu toimii. Valiokunta ehdottaa 2 momenttia muutettavaksi siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö mainitaan nimenomaisesti tahona, jolla on oikeus luovuttaa henkilötietoja. Luovutettavat tiedot yksilöidään viittauksella lain 3 §:n 2-momenttiin.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että ilmaisu ”yleisesti saatavilla” korvataan ilmauksella ”julkisen tietoverkon välityksellä”, joka kuvaa paremmin tässä tarkoitettua avoimen tietopalvelun luonnetta. Valiokunta asiantuntijalausuntoon viitaten ehdottaa, että 2-momentin viimeiseen virkkeeseen ilmaisu ”saadaan hakea” muutetaan ilmaisuksi ”on mahdollista hakea”, jotta säännöksessä on säädösperusteinen rajausta sille, että tietopalvelusta on ylipäättään mahdollista hakea henkilötietoja ainoastaan yksittäisinä hakuina. Esitetty ilmaisu ”saadaan hakea” ei riittävän tarkasti rajaa sitä, että tietopalvelusta on ylipäänsä mahdollista hakea tietoja yksittäisinä hakuina.

Näillä muutoksilla aivan yksimielinen mietintö tuli. — Kiitos paljon.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 177/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 156/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 16/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 16/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskusteluun, edustaja Kalmari, valiokunnan puheenjohtaja.

Keskustelu

20.28 **Anne Kalmari kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä valiokunnan mietintö on yksimielinen. Kuulimme kohtuullisen lyhyesti vain kahdeksaa tahoa, sillä pääsääntöisesti yleiskäsitys on, että tämä lainsäädäntö on hyvä.

Minkä takia ajattelin — kun huomasin, että tämä kohta on tänään — että tulen ihan työhuoneestani tämän esittelemään: On hyvä suurenkin yleisön tietää, että niin ministeriö kuin tämä talo varautuu siihen, että kasvihuoneilmiö etenee. Metsätuholakia on syytä tarkistaa siten, että kirjanpainajatuhoja voidaan välttää, ettei tapahtuisi samaa kuin vaikka Saksassa on tapahtunut tai Kanadassa on tapahtunut. Rajaamme vähän sitä aluetta kauemmaksi, missä puutavaran kuljetuksen on tapahduttava nopeammin. Samalla kuitenkin katsomme, että sitä kuutiomäärää, mikä pois pitää kuljettaa, nostetaan vähän, ettei ihan nökkösiä tarvitse sieltä ruveta ajamaan.

Samalla tässä lakiesityksessä tarkennetaan sitä, kenelle vastuu kuuluu. Omistajuuden vaihtumisen määrittelyä selvennetään, niin että se kuuluu sille, joka puita hallitsee.

Puutuimme myöskin juurikäävän torjuntaan. Siinä on sellainen tilanne, että urea, joka on hyvin luonnollinen aine, on jotenkin EU:n hampaissa. Sen käyttöoikeus on vain vuoden 22 loppuun asti, ja tämä on aika huolestuttava asia, sillä se ehkäisee tosiaan juurikääpää. On olemassa sitten tällainen biologinen aine kuin harmaaorvakkasienestä otettu aine, mutta sen käyttö on erittäin paljon vaikeampaa. Toivoisimme, että EU:ssa ymmärrettäisiin, että se urea on, vähän tiivistettynä, sitä samaa ainetta, mitä itse kullakin on vessassa käydessään tuloksena. Eli olisi aika harmillista, jos tästä rajoitteita tulisi. Se vaikuttaisi Suomen metsien hyvinvointiin negatiivisesti.

Tässä lyhyesti se, mitä käsitelimme. Kiitän valiokuntaa ja valiokuntaneuvosta hyvästä työstä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja kiitetään valiokunnan puheenjohtajaa myös.

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 156/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Ilmoituksia

13.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 2.12.2021 antanut hallituksen esityksen HE 227/2021 vp, joka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 227/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.31 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella täällä salissa olemme nyt puhemies ja allekirjoittanut, ja sali on tyhjentynyt, mutta hyvä, että tämä esitys ehdittiin saada tänään päiväjärjestykselle. Kiitos siitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Laatu korvaa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annettua lakia. Lailla on pantu täytäntöön vuonna 2014 annettu direktiivi rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä. Direktiivi koskee rajat ylittävää todisteiden hankkimiseen liittyvää yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden kesken.

I propositionen föreslås det att lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området ändras. Genom lagen har direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området från 2014 genomförts. Det föreslås att lagen ändras så att det till lagen fogas bestämmelser om sökande av ändring i utredningsorder som utfärdats i Finland.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin tuomioistuin antoi 11. marraskuuta 2021, elikkä muutama viikko sitten, ratkaisun, jossa täsmennetään direktiivin tulkintaa niin, että eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamisen esteenä on, jos tutkintamääräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännössä ei säädetä oikeussuojakeinosta sellaisen eurooppalaisen tut-

Pöytäkirja PTK 144/2021 vp

kintamääräyksen antamista vastaan, joka koskee kotietsinnän tai takavarikoinnin suorittamista taikka todistajan kuulemista videokokouksen avulla.

Voimassa olevassa laissa säädetään, että Suomessa annettuun tutkintamääräykseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Tuomioistuimen ratkaisun vuoksi tutkintamääräysten antaminen ratkaisussa mainittujen toimenpiteiden osalta on pääosin Suomessa nyt väliaikaisesti jouduttu keskeyttämään. Siksi esityksessä esitetyt muutokset ovat välttämättömiä tutkintamääräysten antamista koskevien toimien jatkamiseksi, ja muutokset tulisi tehdä kiireellisesti. Kyse on merkittävästä esitutkintaviranomaisten, syyttäjien ja tuomioistuinten lainkäyttötoimintaan liittyvästä asiasta. Esimerkiksi videokuulemisia käytetään paljon rajat ylittävissä oikeudenkäynneissä, etenkin näinä aikoina.

Voimassa olevaa lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakiin lisättäisiin säännökset muutoksenhausta koskien Suomessa annettuja tutkintamääräyksiä. Laista myös kumottaisiin nimenomainen valituskieltoa koskeva säännös sekä säädettäisiin asiaan liittyvästä käsittelyn julkisuudesta tuomioistuimessa.

Lopuksi totean, että esityksen antamiselle ehdotetun mukaisena on laaja tuki käytännön toimijoiden keskuudessa.

Haluan myös kiittää eduskuntaa ja erityisesti lakivaliokuntaa varautumisesta esityksen käsittelyyn näin nopealla aikataululla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja kiitetään myös ministeriä nopealla aikataululla tulleesta esittelystä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

15. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 3.12.2021 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.36.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola